

ВАСИЛЬ МАРСЮК

РОМАНТИКА ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ

Поезія останніх років

Народ любить —
не розвага,
таку любов диктує кров.
Не має більшої відваги
за розмежування
цю любов!

Владарюк

ВАСИЛЬ МАРСЮК

РОМАНТИКА ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ

Поезія останніх років

ВЦ «Просвіта»
Київ
2015

УДК 821.161.2'06-146.2
ББК 84(4Укр)6-5
М28

Марсюк, В. А.

М28 Романтика пізньої осені. Поезія останніх років. /
Василь Марсюк. — К.: ВЦ «Просвіта», 2015. — 276 с.
ISBN 978-617-7201-12-9

І в досить зрілому віці людина здатна на глибокі почуття, на тонке відчуження краси світу, на творчу працю.

Такий лейтмотив нової книжки сучасного поета Василя Марсюка. Перша частина книжки — ліричні, частково сатиричні і перекладні вірші, друга складається із оригінальних поем та балад, написаних протягом останніх кількох років.

Перо поета зафіксувало свіжі події київського Майдану, кримської Атлантиди, війни у Донбасі — батьківщині автора, а також інші вікопомні події.

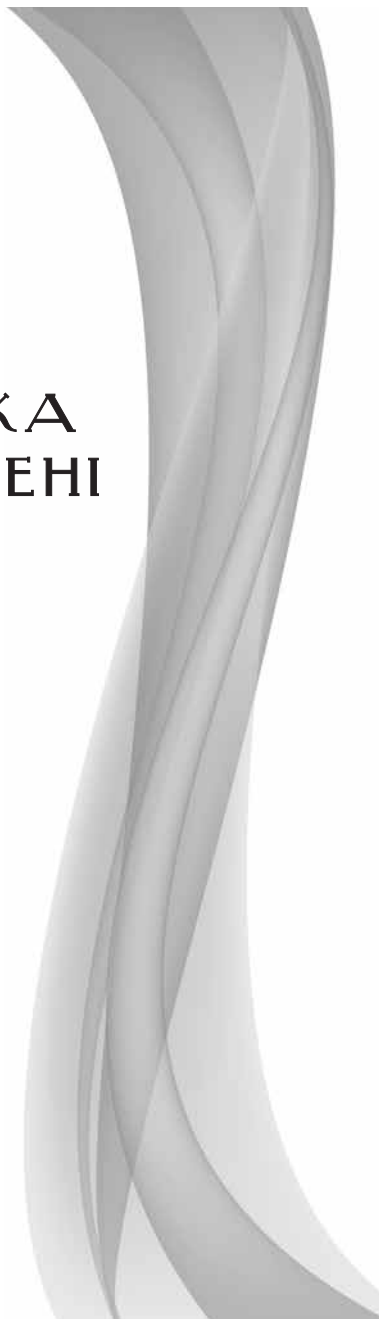
Одне слово, у творчості зрілого майстра гармонійно переплелися романтика щирих інтимних почуттів із суворими реаліями життя.

УДК 821.161.2'06-146.2
ББК 84(4Укр)6-5

ISBN 978-617-7201-12-9

© Марсюк В. А., 2015.
© ВЦ «Просвіта», 2015.

РОМАНТИКА
ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ

***

Зводять руки до сонця тополі
у зелених своїх сорочках.
Що їм треба? Хіба не доволі
лється світла на поле, на шлях?

Я дивуюся знов мимовільно
буйству зелені навесні,
бо мої почуття божевільні
теж недавно буяли в мені.

І нехай я вже гілка прив'яла,
і шаленство пройшло весняне,
та мені все минулого мало –
рано в старість заслали мене.

Тільки марно вона, мов прокляття,
сушить крону осінню мою,
бо тополь коротенькі плаття
ще хвилюють мене у маю.

Хай весна ця, можливо, остання,
хай не в'ється крилом мій чуб,
та й тепер у довічнім засланні
я такий же, як був, сонцелюб!

2013 р.

НАД ОБРИВОМ

То не клен – то саме я стою
над гірським обривом, на краю,
де карниз над прірвою навис,
де ні кроку – вгору, чи униз.

Я вже звук до крайньої межі,
до межі можливостей душі,
до межі можливостей ума –
другої вже радості нема.

Листям облетіли юні дні,
лиш у снах вертаються мені
і любов, і друзі, і вірші –
все тепер зі мною на межі.

А за нею – тьма, бездонна тьма...
А, можливо, навіть тьми нема,
як немає жодної межі,
жодного притулку для душі.

То не клен – то я один стою
над гірським обривом, на краю,
ніби ще до краю не пройшов
всю печаль, всю радість, всю любов.

21.09.2011 р.

***

Одне з моїх найбільших свят –
вікно, відчинене у сад,
де хор дерев, де виноград,
де вечоровий зорепад...

Яких ще свят? Яких утіх?
Я вже стомився від усіх.
Я багатьох любив, як міг,
та всі розтали, наче сніг.

Пробач мені, моє вчорашнє!
Хай ти скупе – та непродажне,
хай нерозкішне – але справжнє –
на все, на все у тебе стаж є!

Життя було, як завірюха,
зміняла білу чорна смуга,
були і підступ і наруга,
тепер лиш сад мені за друга.

Спливли, як повінь, юні дні,
вся муть відстоялась на дні,
тому-то й сонячно мені
втішатись садом при вікні.

19.11.2012 р.

***

Стає з людьми все важче говорити –
скигління, плач. Мені миліший сад.
Цвітуть дерева весело, як діти,
і серед них я, наче рідний брат.

Я учень тут і вчитель одночасно.
Чи не до мене груша так цвіте?
Не просто їй, старій, мені це ясно.
І джміль гуде, напевно, теж про те.

Ми всі тут розумієм, як нам жити.
Ні ревнощів, ні заздрості нема.
Ми воскресаєм, як весняні квіти,
і не страшать ні грози, ні зима.

А як нам любе тут бджолине віче!
Ми – плодоноси, а не дикий ліс.
Поглибше – корінь, до небес – обличчя!
Такий в дерев – такий і мій девіз.

02.06.2013 р.

***

Прожив я немало, нівроку,
і затишок мав би любити,
але і в посивілі роки
люблю, як над світом гримить.

Якраз ось насупилось небо
і блискавки кроють лазур...
Тривожно мені не за себе,
бо я виростав серед бур.

Життя – це не довга агонія,
не сонний нічний каганець,
із юності був у полоні я
гартованих в грозах сердець.

Не страшно, що юність одквітла,
що молодість впала, як плід, –
букети сліпучого світла
мені ще дарує світ!

Не страшно, що крешуть грози,
земну потрясаючи твердь:
поезія вища за сльози,
а воля сильніша за смерть.

І хай все земне не вічне –
гроза, як зозуля, кує.
О щастя моє блискавичне –
життя проминуще моє!

07.01.2013 р.

***

Стогне вітер. Плюскоче злива.
Забродив у березах сік.
Це весна, як завжди, бурхливо
заявилась під стогін і крик.

Народившись у дикій гармонії,
розцвіте вона знов, як любов,
та в осінній смертельній агонії
в тих же муках сконає знов.

Так і серце моє гаряче
то дзвеніло піснями, як птах,
а тепер же зі стогоном плаче,
як оголений гай у снігах.

Я не можу і досі без болю
на красу поглядати здаля,
і немає мені покою,
коли стогне у родах земля.

19.11.2014 р.

***

Мені давно вже пустувати годі,
але зі мною те, що і в природі:
коли повіє вітер навесні,
буває легко й зелено мені.

Чим більше схожим я стаю на мумію,
тим веселіше і ясніше думаю...
Ось в гай іду, який весною дише,
і молоде все згадую та грішне.

Вже тільки згадую. Старого жеребця
хвищає, звісно, навіть вже вівця.
І справедливо. Юність проіржала.
І просто жити – теж тепер немало.

Гніздяться он граки, піднявши крик,
і до Дніпра дзюрчить дзвінкий потік...
Береза біла, вже налита соком,
від сонця аж п'яніє над потоком.

І в мене в голові легкий туман,
неначе обійняв дівочий стан.
І сам сміюсь, що про таке я думаю,
немов юнак, що вирядився в мумію.

03.02.2013 р.

ПЕРЕД ЮВІЛЕЄМ

Не думав я мати проблему,
як завжди, несвоєчасну:
мене вже помазують кремом,
немов великодню паску.

А нащо тепер мені почесі,
коли вже мій світ – монастир,
коли мої втомлені очі
небесний затягує вир.

І птах угорі чорнокрилий
усе наді мною кружля...
Хоч я не співець могили,
та чую, що кличе земля.

Я хочу тепер небагато –
одне чиєсь дружне «дзелень»,
і це вже для мене свято,
і сонця – на цілий день!

І знову я вірю у казку,
неначе шкідливий малюк,
і всіх запросити на паску
готовий не юний Марсюк.

19.03.2013 р.

ДО ДУШІ

Нам примиритися треба, мабуть,
душе моя, зі світом.
Глянь, як вечірні хмари цвітуть
рожевоквіто!

Душе моя молода, не тремти
листом своїм кленовим!
Хай не лякають тебе холоди
і завірюхи зимові!

Нам би з тобою рости і рости,
слухати шуми зелені –
тільки вже осінь нам пише листи
жовті й черлені, жовті й черлені...

Сумно марніти, а не цвісти,
у листопадну годину.
Душе моя золота, прости
старість мою неспинну!

Я опинився в саду самоти,
в схиму пішов задля тебе.
Тут я і згасну, а ти лети –
тільки покличе небо!

2012 р.

ЗАВТРА

Я не знаю, що буде завтра,
і навряд, що це буде мед.
Світ із мене ладнав динозавра,
але все-таки вийшов поет.

Я не дуже корився владі
і медалями не обріс,
а під час галасливих парадів
все тікав до Дніпра, чи в ліс.

Тихі води і зелен-діброви,
прибережні піски і поля,
з вами вів я найкращі розмови
і тепер розмовляю здаля.

А, бувало, ходив і в парі,
м'яв, як постіль, ночами жита,
та минулися юності чари,
поруч ходить тепер самота.

Світ нагадує царство тіней,
рідних мало осталось облич,
навіть цвіт весняний – як іній,
і бездонніша кожна ніч.

Може, й завтра мене не стане,
все ж я вірю в одне із див,
що не зникну, а просто розтану
в тих просторах, які любив.

11.01.2013 р.

* * *

Юним я почувався і в сорок,
сад новий посадив в шістдесят,
а тепер ось дивитися сором
теплим поглядом в очі дівчат.

Неможливого прагнути гупо –
всі те знають, і я те кажу,
але вірю у долю не тупо,
не одну перейшовши межу.

Зрозуміє мене калина
і старий виноград збагне.
Ось би жінка одна повинна
зрозуміти такого мене.

Вже не манять ні гроші, ні слава,
ні гранітне, ані золоте,
бо душа моя нелукава
лиш до неї бузково цвіте.

Знаю, пристрасть моя безрозсудна,
хоч розумна навряд чи бува.
Баламутна, таки баламутна
посивіла моя голова!

14.01.2013 р.

* * *

Ось дивлюсь на каштан під вікном
під весняним дощем благодатним –
і життя видається сном,
неспокійним і безпорадним.

Більш за себе любив я світ
і любив над усе Україну.
А чому це на старості літ
я приречений на самотину?

Мабуть, жив я і діяв не так,
бо ні любим не став, ні багатим,
і не раз віддавав за п'ятак
те, що в серці цвіло діамантом.

І любив я, напевно, не тих,
і не з тих малював ікони,
змарнував стільки сил молодих
на чуттеві безумні полони.

Ох, історія ця не нова –
боротьба із самим собою!
А на душу спадають слова,
наче дощ, золотою крупною.

І себе я на думці ловлю,
що нічого від світу не хочу,
що й себе вже давно не люблю,
тільки співом навіщось морочу.

Чи не я то стою під дощем,
прикидаючись зелен-каштаном?
Може, хтось це вважає плачем –
заперечувати не стану.

22.04.2012 р.

***

Коли сад наливається цвітом,
я ходжу тоді сам не свій,
мов прощаюсь навіки зі світом
у чаду пелюсткових завій.

Ні, брешу – я народжуюсь знову
і вишневим вогнем цвіту.
Служить місяць мені за підкову,
а точніше – сергу золоту.

Все ж тривога не покидає,
щастя повного не дає,
я ж бо знаю: не цвіт опадає,
а життя пелюсткове моє.

Бите вітром воно і морозом,
захливалось дощем і плачем,
скупо ніжили бджоли і оси
під небесним блакитним плащем.

Винуватити Бога не стану
за коротке блаженство в саду,
вранці – срібне, під вечір – багряне,
і сповите тепер в темноту.

Довших днів я не хочу просити –
хіба просить вишнева віть?
Знає в полі й зелене жито,
що у цвіту – коротка мить.

І тому, коли сад мій квітне,
я під цвітом як сам не свій,
мов життя моє несусвітне
загортається в білий сувій.

23.03.2013 р.

***

Вже травень на повні груди
над світом громами гуде.
І я, мов засніжений грудень,
вертаюсь в буття молоде.

Та просто не зміниш природу,
як долю не зміниш свою.
Отримала старість свободу –
і нею томиться в маю.

Самотність назвати здобутком,
звичайно, сміливо, а все ж
в мені ожило все забуте,
мене ожививши теж.

Звільнившись від хатнього бруду,
від злісних пліток і підозр,
дихнув я на повні груди,
як дишеться після гроз.

Над чистим потоком згадок
я душу вмиваю свою
і днів своїх сивий остаток
поезії лиш віддаю.

І слід би молитися Богу,
що в серці звучать солов'ї,
ось тільки в останню дорогу
час брати пожитки свої.

14.02.2013 р.

ЕЛЕГІЯ ПРОЩАННЯ

У теплий час зеленого розмаю
мене гукнула саду благодать.
Але чомусь і тут посеред раю
усе частіше став я сумувать.

Дивлюсь на квіти – начебто прощаюсь,
зриваю плід – немов в останній раз.
Налив вина сьогодні замість чаю,
але й вино вже п'ється, наче квас.

Понад усе я дорожив любов'ю
і вигоді кивав лише здаля,
а все здобує силою і кров'ю
тепер в мені холоне «до нуля».

Холоне неприкаяне кохання,
і рідний дім не гріє, як колись.
Тополі, як високі поривання,
шепочуться, що я вже натовивсь.

І на землі мені вже стало тісно,
і кличе в далеч запах полину...
Якщо й грішив, то каятися пізно,
якщо й любив, нікого не верну.

Ні сподівань рожевих на світанні,
ні літ щасливих вже не повернуть.
Все ж не клянуп я дні свої останні,
лишаючи слова на незабудь.

Кому я залишаю сад словесний?
Кому впадуть плоди його до ніг?
Йому віддав я всі найкращі весни,
зростив його, а друзів не зберіг.

Лиш горлиця тут гомонить зі мною,
на всохлій гілці тужно гудучи,
та з місяцем я часом душу гою,
під хатою засидівшись вночі.

Простіть мені, колючому, мов кактус,
усі, кого я тут не долюбив!
Ви думаєте легко це – прощатись
під шепіт саду й гомін голубів?!

01.06.2012 р.

ЖІНОЧИЙ ДЕНЬ

Двовірш

1

Вже весна. У нічній прохолоді
медитую на місяць, як йог.
Безкінечний був день сьогодні –
я тому натрудився за трьох.

З березневим жіночим святом
привітав із десяток жінок.
Якщо скажете, що забагато,
то даремно, бо я самотній.

Привітав своїх лікарок щирих,
і стареньку сестрицю мою,
і невістку (ми з нею у мирі),
і колег, чиє слово люблю.

Не буває любові багато,
а біда, коли зовсім нема.
Не буває і вічного свята,
як не вічна на серці зима.

Як бджолі вибачають квіти,
що бере вона з інших нектар,
так до скону вчимось ми любити,
бо кохання – небесний дар.

Квіти юності, вже вибачайте,
що якусь оминув я в степу!
Не гнівіться, жінки і дівчата,
що тепер вас, як сни, призабув!

Ще б одну мені зовсім забути,
ту одну, що під осінь мені
злим морозом дихнула у груди,
щоб навік затуманити дні.

Я годив їй любов'ю, як медом,
і дурного не кинув слівця,
їй байдуже, що був я поетом,
що остануся ним до кінця.

Ах, поети, сумні наші будні –
хліб насущний, сімейний барліг.
Може, є поетичні трутні,
тільки жити я так не міг.

Вже весна. У самотній господі
медитую на місяць, як йог.
Хто у мене на серці сьогодні –
знає Бог.

20.03.2011 р.

2

Забув я, що таке сім'я,
не поєднавши волю з раєм,
і дороге колись ім'я
все рідше в пам'яті зринає.

Так проминає ніч глуха
зі сном нав'язливим, як сварки.
Любов – не дзеркало гріха,
та розбивається на скалки.

02.04.2015 р.

ПРОЩАЛЬНА БАРКАРОЛА

За щось покарав нас Бог,
дав долю одну на двох,
вона нам була веслом,
коли нас кохання несло.

Що стихла його течія,
не винні ні ти, ні я,
бо тихне під зиму ріка,
бо слабне з роками рука.

Змиритися б нам, тільки ти
сама вже взялася гребти.
Куди ти, нещасна, гребеш?
В тих водах немає меж.

Вгамуй своє ремство і гам –
весло я тобі віддам!
Віддав я найкращі літа –
то що мені воля пуста?

Вона вже для мене тюрма...
Пливи вже, пливи вже сама!

19.06.2013 р.

ЛИСТ

Київ, звісно, велике місто,
та велике воно не для нас,
нам з тобою у ньому тісно,
тут я, наче опальний князь.

Не воюй із моєю тінню –
хіба мало своєї тьми?
Я покинув тебе осінню,
а тепер ти лютіша зими.

Так, і я вже не той... Не треба!
І не зводь все добро на зло.
Я лиш затишку ждав від тебе,
до якого шляхи замело.

Зиму всім посилає Всевишній –
як під старість не бадьорись.
Все ж я згадую спілі вишні,
що з тобою ми рвали колись.

Кожний топче свій шлях до раю,
шлях у кожного не без гріха.
Коли вишню буран зламає,
вона довго скрипить вже суха.

Не скрипи, не дзвони нікому!
Я поганий, як всі мужі,
що дістали нестерпну оскому
від чужої черстої душі.

І не зводь нашу довгу драму
на легкий оперетковий фарс.
Не усе я сказав тобі прямо:
хоч опальний, а все ж я князь.

23.11.2013 р.

НАД ПОТОКОМ

День сьогодні – як вийшов із казки –
синьо, сонячно, тінь – напівтінь.
Не хвилюють ні давні поразки,
ні тривоги весняних хотінь.

Йду спокійно із осені в зиму,
наче гай, що горить в далині.
Навіть жінку, колись любиму,
я пригадую, наче вві сні.

Потьмянів її усміх іскристий,
затуманилась постать легка.
Ми роз'їхались порізно з міста,
і шляхи затопила ріка.

Час зробив свою справу: від річки
лиш вузький залишився потік,
і зустрілись тепер над потічком
сиві жінка і чоловік.

Ще вона, як береза, білява,
ще осіннього повна тепла,
в нього теж яворина постава,
хоч і юність давно відгула.

І стоять по два боки потоку,
і не можуть його перейти...
Ой ви роки, розтрачені роки,
не зведуть вас ніякі мости!

Ні! В житті не було поразки,
просто зникла вже повинь хотінь...
Наче все повернулось із казки –
синьо, сонячно, тінь – напівтінь.

26.03.2013 р.

***

Поплач, моє серце, поплач!
Другої немає розради.
Ми знали немало невдач,
однак не чекали зради.

Десятки розбурханих літ
ми жінку вважали за долю,
вона заступала нам світ,
приборкала душу і волю.

Як ниві невтомний орач,
я сил їй віддав немало.
Заплач, моє серце, заплач,
бо доля перевертнем стала!

І сонця немов не було –
в очах тільки хмари та хмари,
добро обернулось на зло,
туманом розвіялись чари.

Із рідного дому втікач,
із ким я знайду своє щастя?
Не плач, моє серце, не плач –
порюмсало вволю – і баста!

Хоч ми вже не молоді,
та ще нам у світі не тісно,
у нашій вчорашній біді
нам долею стала пісня.

17.06.2013 р.

МІЖ ПОЛЮСАМИ

Андрію

Не розривайсь, мій хлопчику,
не рвись поміж мною і матір'ю,
бо ми – полюси-полуночники,
ти краще тримайсь на екваторі.

Тобі, кипарисові гарному,
що сонячних прагне висот,
нелегко рости між полярними
льодами земних широт.

А ти не зважай на фокуси,
на кожний полярний каприз,
бо кригу на кожному полюсі
не зрушиш, хоч як не сильсь!

Земних полюсів потепління
добра не дає берегам.
Я дав тобі, сину, коріння,
свій попіл також віддам.

04.11.2013 р.

ДО ЮНАКА

Три речі здійсни, як належить людині,
аби не вподібнитись нищій скотині:

по-перше, здобудь непогану освіту,
щоб темним сліпцем не тинявся по світу,

по-друге, зрости своїх власних дітей,
щоб стали достойними серед людей,

по-третє – воно і найперше, вважай:
люби самовіддано рідний свій край!

21.09.2013 р.

***

Поезія – душа. Яке її мірило?
По-моєму – відверте почуття,
оголене, немов жіноче тіло,
і пристрасне до самозабуття.

А що іще? Коли цього замало,
коли ви мораліст або чернець,
дайте ще прозоре покривало,
яке вгортає тіло в туманець.

15.02.2013 р.

***

Осіннє небо ще таке високе,
і осам вистачає ще тепла.
Останнє гроно з золотистим соком
кладу я до блакитного відра.

Осиротив я лози винограду
і натомивсь – а в серці благодать.
Як дерево ходяче серед саду,
я ладний всі дерева обійнять.

Так і в житті хотів я прихилити
до себе всіх, кого вже не люблю,
і почуття мої всі пережиті
опали жовтим листям без жалю.

Чи кидав я, чи кидали мене,
шукати винних пізно, та й не треба.
В зустрічних душах я шукав одне:
аби удвох злітати вище в небо.

Не раз я натикавсь по простоті
на грубі душі, як бетонні стіни,
та не клянусь свої шляхи круті –
якраз вони життю складають ціну.

І то моя біда, а не вина,
що вже зірвав я грона слів веселих,
що хтось зі мною не допив до дна
мого життя налитий соком келих.

Самотній проводжаю у саду
свою останню днину благодатну
і золотисте гроно виноградне
в свої блакитні спогади кладу.

17.04.2013 р.

* * *

І знов багряна осінь, як завжди,
посіяла в моїй душі сум'яття.
І теплі дні, і золоті сади,
і журавлі прощаються, як браття.

Не знаю, заспокоюся коли,
коли охолодять мене сивини...
Дві пристрасті мене в житті вели:
любов до жінки і до України.

Жінки вже відпливли, як журавлі
ось відпливають строфами розлуки,
а з ними розтають у синій млі
палкого літа всі любовні муки.

Ясних небес вам, молоді птахи,
і не журіть мене немолодого!
Я вас любив, а всі борги-гріхи
спокують вже скоро перед Богом.

Я з Україною лишаюсь до кінця,
вона мене пригріє і зимою.
Чи цим мені пишатись до лиця?
Якби вона могла пишатись мною!

Багряний гай горить, як смолоскип,
обпалюючи крила журавлині.
Чи не тому у небі чути схлип
по літу, по мені, по Україні?

16.06.2012 р.

***

Живу я сам, а наче нас багато,
живу один, та світ зі мною весь.
І цей осінній день – для мене свято
отут посеред Києва – не десь.

Жовтіють клени – а мені не тоскно,
опали липи – а мені не жаль.
Я просто їхній, я такий же просто,
як ця осіння несходима даль.

Ні їй нічого, ні мені не треба,
ми просто є, нічого, окрім нас.
Ще б трохи більше світла серед неба.
Його завжди я хочу про запас.

08.10.2013 р.

***

Ну хто ви серед осені мені?
Чому я тільки вас у серці бачу?
Бринить останній промінь на струні,
та перелітний птах за літом плаче.

Вам хочеться здаватися кущем,
і вам так личить платтячко зелене.
Прикрив би вас рубіновим плащем,
та вітер вже його зриває з мене.

І огортає нас легкий туман,
як спершу огортав вогонь бажання.
Я стільки пережив уже оман,
що не болить ні перша, ні остання.

Є просто осінь і останні дні,
пронизані теплом, немов любов'ю.
Ну хто ви серед осені мені,
коли спадає лист моєю кров'ю?

2014 р.

ЗОЛОТОПАД

Ніщо не віщувало свят –
дощі, тумани, перший іній...
А тут настав золотопад,
і розігнав на серці тіні.

Був день пустий, мов гаманець,
а тут посипались червінці.
І чеше косу вітерець
чи то березі, чи то жінці.

Позолотів під сонцем луг,
палають щоки у калини.
І зняв я сірий капелюх –
позолотяться хай сивини.

Хай сонце золотить в мені
життя із самого початку –
і сірі дні, і чорні дні,
на серці ставлячи печатку.

09.10.2014 р.

***

Ми з тобою зустрілись не марно.
Я стомився самотньо іти.
Хай про мене хтось думає хмарно,
тільки б думала сонячно ти.

Сонце, сонечко передвечірне,
не спіши відцвісти, як мак.
Я завжди був такий непокірний,
а тепер щось зі мною не так.

Ми з тобою загрались, як діти,
хоч не юні давно вже ми.
Так, напевно, осінні квіти
розцвітають серед зими.

Хай година уже вечорова,
хай ховається сонце за гай –
догоріти я хочу в любові,
відчуваючи в серці розмай!

03.2014 р.

СОКОЛИНО – ЛАСТІВ'ІНЕ

Двовірш

1

О жінко-ластівко з високою душею,
ти в небі поріднилася з моєю.
Як поєднати нам шляхи земні,
щоб догоряли в щасті наші дні?

Із висоти весь світ здається квіткою,
хоч на землі стає він часто кліткою.
Летіти в парі – справа не проста.
Чого ж п'янить нас горня висота?

Попереду і грози, і тумани,
і зловорожі пастки та обмани...
О, як нам подолати всі страхи?
Ми любимо. Ми вірні. Ми птахи.

30.08.2014 р.

2

Летіло в небі соколя,
а біля нього – ластів'я.

Куди одне, туди і друге –
дві срібні блискавки над лугом.

Одна – то я, а друга – ти.
Веди, любове, нас веди!

Нам тісно в лузі, тісно в тиші,
за цілий світ кохання більше,

і мить нам довша за віки –
так в небі падають зірки.

Ми згоримо, як день згоря –
лишиться здвоєна зоря.

19.01.2015 р.

ПРОВЕСІНЬ СЕРЦЯ

Ще сніги не зійшли, а вже птаство радіє.
Синім проліском день починає рости.
Оживає у серці весняна надія,
гріє сонячна думка: у мене є ти.

Скоро все, що цвіте, забуває розкішно,
буде світом, як повінь, кохання пливти,
і ночами зірки шепотітимуть ніжно,
я також повторятиму: в мене є ти.

А коли знов повіють осінні тумани
і на світ упадуть снігові холоди,
у промерзлій землі я зерниною стану,
стану ждати весни, бо весна – саме ти.

10.02.2015 р.

ЗОРЯНА ЗУСТРІЧ

Тебе не бачу – я не бачу світу,
стаю байдужий до його красот,
а як побачу – знов радію літу
і сам цвіту від сонячних щедрот.

На жаль, кохана, сонце застять хмари,
не просто їх розвіяти крильми.
Нам доля не судила жити в парі,
хоч їй нічим не завинили ми.

Вона за всі минулі наші роки
ніколи нас ні разу не звела,
а, поведивши у світах широких,
неюним нам спізнатися дала.

Ці зустрічі, від злого ока скриті,
ці дні розлуки, довші за віки...
Так, летячи не по одній орбіті,
у небі зустрічаються зірки.

О зоре, кароокий самоцвіте,
я жду, коли твій промінь долетить.
Тебе не бачу – я не бачу світу,
і кожна зустріч – то небесна мить.

15.02.2015 р.

АМЕТИСТОВИЙ ЦВІТ

В саду цвітуть дві пізні хризантеми –
вона і він. Це, мила, ми якраз.
У щасті все забули, хто ми, де ми,
але, як сон, минає теплий час.

Вже ранній іній стелиться сріблисто,
вже листя догоряє у саду,
а ти для мене сяєш аметистом,
і саме так для тебе я цвіту.

Ми пізні квіти ніжної любові,
яка благословляє все святе.
Коли повіє віхола зимова,
хай нас удвох в обіймах замете!

25.07.2014 р.

БУВАЄ РАЗ ЦЯ ДИВНА МИТЬ

Марії

Буває раз ця дивна мить,
коли земля здається раєм:
дїброва золотом дзвенить
і нам дорогу вистеляє.

Але це золото не все,
що на землі і на деревах –
ти у собі його несеш,
моя безцінна королево.

Душа аж сяє золота,
вуста сміються пурпурові,
і сонцебризна теплота
звучить у люблячому слові.

Ми пізно стрілися, на жаль,
коли холоне далеч синя.
Не цвіт весни, не літа жар –
єднає нас любов осіння.

Ніхто і мріяти не смів
про ці прекрасні дивні миті.
Зі скарбом ніжних почуттів
ми віднайшли себе у світі.

15.11.2014 р.

***

Хіба не диво: ми розквітли
на приморожених снігах?
У нас попереду ще квітень
і жде десь, може, Кара-Даг.

Що Кара-Даг, коли секунди
тепер для мене – як віки?
Гріховно щастя обминути,
яке дарують нам жінки.

Чи більше є у світі диво,
як наша віра у дива?
Ось ти лежиш в снігах щаслива,
бо чуєш весняні слова.

Я розтоплю тебе до повені,
до божевільної весни,
а темно-карі твої промені
мене запалюють і в сні.

Не раз мене в глухе болото
вели весняні почуття.
Для мене ти – остання нота
в прекрасній опері «Життя».

03.2014 р.

ВЕЧІРНЄ ВОГНИЩЕ

Вечірнє вогнище осіннє
в саду тріпоче, мов крило.
Вгорі пташине голосіння
кудись на південь пропливло.

А до вогню мої дерева
зійшлися колом у танець.
Калина, наче королева,
вдягла рубіновий вінець.

І навіть груша темнокора
зняла з плечей туман, як шаль.
Як літо промайнуло скоро!
Як золотих деньочків жаль!

Це мій останній бал із садом
біля вогню серед пільми
перед мертвотним снігопадом,
перед обіймами зими.

Мої дерева напівтінні,
я теж із вами – напівтінь,
ви, дорогі мої, не винні,
що вже прожив я час цвітінь.

А ви ще вибухнете цвітом
у теплі ночі весняні,
ви ще натішитесь літом –
а в мене лиш зимові дні.

Мені осталось впасти плодом
на золотий від листя ґрунт,
простившись з вами, як з народом,
якому я віддав свій труд.

Отут згоріти б у племінні,
а не сконати у гнитті!
Хай від вогню ми – напівтіні,
але напів-і-золоті.

ВІХОЛА

Така розгулялася віхола,
немов розкрутив сатана.
Завмерло усе, що дихало,
весь світ захолов, як труна.

Ця біла туманна містерія
печалі мені додає:
старіє, як всяка матерія,
і втомлене тіло моє.

Лишилися кості та шкіра,
та й шкіра – осіння, суха.
Таких полюбляє могила –
хай навіть вони без гріха.

Отам-то втішаються наче
від нелегкого життя.
За чим же душа моя плаче?
Не хоче іти в забуття?

Мій мозок іще повносилий –
і треба ж такий парадокс! –
шепоче, що краще могили
є мить – хоч одна серед гроз.

А скільки тих митей у мене,
лічити не хочу дарма,
бо серце моє зелене
заносить снігами зима.

07.04.2013 р.

***

Степ вчора був, а нині зранку зник...
А де рілля? Де будяки? Де стежка?
Все сніг покрив, мов дорогий рушник,
лиш вдалині темніє гай-мережка.

Здаля і я чорнію, наче грак,
пригадую, як все буяло влітку.
На рушникові грак? Щось тут не так!
Хай краще я нагадую вам квітку.

І вишитий на білим полотні,
чорнію під таким же білим небом.
Гадаєте, незатишно мені?
То кличу й вас, читачу мій, до себе!

26.02.2013 р.

***

Кохана жінка – вишнева гілка,
ласкава мова – солодкий плід.
На жаль, я бачу її так рідко,
а як побачу – ясніє світ.

Душа світає, мов літній ранок,
злітає жайвором увись.
Лиш у закоханих коханок
так сяють вогники зіниць.

Вишневий усміх, вишневі губи,
вишневим соком горить щока.
Такого щастя, такої згуби
не знала доля моя жорстка.

За що це щастя? За що ця кара,
і це бажання любити знов,
і це кохання, немов примара,
і молода вишнева кров?!

03.2014 р.

***

Під золотисті передзвони
міських каштанів і беріз
я теж спасенним телефоном
тобі гукаю: не барись!

У тебе, люба, безмір часу –
весна плюс літо, плюс та плюс...
А я вже хочу все одразу,
такий урок узявши в Муз.

Осталось в мене обмаль весен
і спечних червнів обмаль теж.
Тож не питай, чом я не весел
на святі гайових пожеж.

Я теж горю золотолисто,
прибившись гостем на бенкет.
А ти не хмурся променисто,
що я нестриманий поет.

Мені хотілося не часто
тягнути руки у мольбі.
Якщо і є десь нині щастя,
його я бачу у тобі.

2014 р.

***

Ми зустрінемося ще через місяць,
та сьогодні вже взяв я квиток.
Море заздрісне. Ти ж дивися –
не пливи за найдальший буйок!

Ми удвох запливем без страху,
я із морем дружу, як пірат.
Не дивуйся, шоколадна птахо,
моя слабкість – якраз шоколад.

Нас чекає трояндовий вечір
і розмови іскристе вино.
У п'їтмі ти накинеш на плечі
із зірок лиш легке кімоно.

15.07.2014 р.

***

Тієї ночі ночі не було,
був тільки захід сонця та світання.
Світилось тільки місячне крило,
дунала тільки пісня про кохання.

А ночі не було. Вона якраз
із вечором кохалась під вербою.
Ні дня, ні ночі не було, і нас
теж не було, здавалось нам з тобою.

В бездоннім світі потонули ми,
та й світу не було тоді у світі,
і не було яснішої пільми,
нічого не було, крім ненаситі.

Тієї ночі ночі не було,
і не було ні сну, ні просинання.
Світилось тільки місячне крило,
дунала тільки пісня про кохання.

2014 р.

ЛІТНЄ СОНЦЕ

Двовіриш

1

Червень небесну прийняв естафету –
сонячно до сліпоти.

Липа духмяніє грудкою меду –
так навіть грішно цвісти!

Наших сердець молоді перегуки –
наче зозулі в гаю.

Добре, кохана, взявшись за руки,
вмерти від щастя в раю!

05.09.2014 р.

2

Така любов – дарунок неба,
а не забава чергова.

Тому-то, мила, я для тебе
шукаю зоряні слова.

Не зустрічались наші весни,
не знали ранки молоді,
лиш надвечір'я піднебесне
схрестило наші дві путі.

Я довго йшов тунелем темним,
аж день засліплює мене.

Життя минеться не даремно,
як від любові спалахне.

Коли мене питають: хто це
так запалив життя моє,
скажу я так: вечірнім сонцем
мене кохана осяє.

МЕДОВИЙ СПАС

Під обривом край моря маслина
відкидає сріблисту тінь.

Тихе море – пустеля синя,
і над нею – небесна пустинь.

Тільки чайка крилом забіліє,
і росте, наче гриб, корабель,
та маслина при березі мліє
серед жовтих ракушечних скель.

Це притулок мій тут біля моря,
бо під сонцем сидіти вже зась.

І маслинові ягоди-зорі
нагадали, що нині Спас.

Жінка також про це нагадала
двома яблуками грудей.

Нас із нею маслина сховала
і від сонця, і від людей.

І не треба тут бути поетом,
щоб у тіні почути крізь сон,
як Ярило серпневим медом
поливає маслиновий зонт,

поливає небесним нектаром
і обрив, і морську голубінь,
злегка й нас – зачаровану пару,
що сховалась в медову тінь.

*19.08.2014 р.,
місто Южне*

ЕКСПРОМТ

Я вислизав, немов линок,
із рук закоханих жінок,
але із рук твоїх не зміг.
Не вислизай і ти з моїх!

Ти і кохана, і сестра,
з тобою в нас прекрасна гра:
дві пари рук – один рояль,
одна любов, одна печаль.

01.07.2014 р.

***

Яка печаль! Твої троянди
зів'яли в мене на вікні.
Посеред світлої веранди
тому й незатишно мені.

Колись і я замру без крику,
як золотисті пелюстки.
Мале вмирає, як велике,
лише краса живе віки.

Вуста жіночі пелюсткові,
очей безцінний самоцвіт
я збережу хоча б у слові,
любові дивлячись услід.

01.04.2014 р.

НА КОНЦЕРТІ

Я люблю симфонічні оркестри,
над якими стоїть диригент.
Тільки жаль вас, брати і сестри,
бо приречений ваш інструмент

потонути у спільному шумі,
у загальний втонути лад.
Кожен з вас, я гадаю, думав
грати соло на весь театр.

Я ще з юності, взявши сопілку
і зневаживши всякий оркестр,
вже густиму джмелем довіку
для безлюдних полів і небес.

Хто почув мене – тих небагато,
все ж горджуся, що я – соліст.
І Бетховен для мене – свято,
і не менш віртуозний Ліст.

Я люблю їхні славні оркестри,
що подібні до рабських галер,
де веслують брати і сестри,
щоб дух музики не помер!

Хай моїй самотно флейті,
хай мінорно звучить мій дієз,
та не страшно із нею померти
на нічному концерті небес.

28.09.2013 р.

ДУХ НІКОЛО ПАГАНІНІ

Діалог

*Через церковне прокляття прах музиканта
поховали аж через півстоліття*

1. СЛОВО СВЯТОШІ

Людина Божа не повинна
в такі заходити глибини,
куди веде бісівський дух –
Бетховен не дарма оглух,
а богохульник Паганіні
впав у безумство від гордині.
Нехай ніде свята земля
не прийме праху скрипаля!

2. СЛОВО МИТЦЯ

Земля кружляє над безоднею,
навіть чи є у неї дно.
Митцеві волею Господньою
туди заглянути дано.
Ніколо вражено заглянув –
зірвався вниз – але не канув.
Його струна звучить в імлі,
немов тривожний нерв землі.

Це вже не гра – любовна дрож –
яке їй діло до святош!

3. ДУХ ПАГАНІНІ

Ха-ха! І досі йдуть дебати,
як міг я так безбожно грати?
Хай у душі одна струна –
а сколихни її до дна –
і смерть уже не має влади!
А що там прах той поховати?

ЯПОНКА ГРАЄ БЕТХОВЕНА
(Концерт Мічіко Ушида)

1

Не юна Мічіко у голубому платті,
прозорому, як небо над Фудзі,
із усмішкою, наче сніг у горах,
із пальцями-потоками гірськими
веслує човном з назвою рояль.

2

Летить бджола-соната із Європи
до вишень, що у горах розцвіли
в Країні ранішнього сонця.

18.03.2015 р.

ЛІРИЧНА РЕЦЕНЗІЯ

Людмилі Гнатюк

О, я прожив з Вами кілька ночей,
так, наче сон продивився незвичний!
Пив я нектар Ваших дум і очей –
гіркомедовий і поетичний.

Скільки страждання і радості в них!
І почуття мої теж не без драми:
був я в обіймах лише Ваших книг,
що пломеніли і дихали Вами.

Драма прекрасна, дивний сюжет,
як полюбив поетесу поет!

03.02.2013 р.

P. S.

На жаль, постскриптум не ліричний,
на превеликий жаль – трагічний.

Спинився Ваш земний політ.
Забрав Вас вічний анти-світ,

повів навіки в позачас,
і все ж не всю забрав у нас,

лишив Ваш образ в дружнім колі,
незлюбний сміх і щирі болі...

Із нами Ваші всі слова –
смерть не всесильна – Ви жива!

28.01.2015 р.

ДО КОЛЕГИ

Василеві Клічаку

Не дивно мені, що не зовсім щастить
нам у життєвому плині.
Прекрасна лиш творча мить,
дарована Богом людині.

Не дивні мені базарні плачі
та успіх письменницьких братій,
а дивно, як слово живе звучить,
мов дзвін на престольному святі.

І що той буденний гіркий полин,
чи слави чужої фанфари,
коли журавлиний співучий клин,
буває, гукне за хмари?

Можливо, у рай не впускають невдах,
але повертатися пізно.
Один тільки є зоряний шлях,
де одержимим не тісно!

09.02.2013 р.

ДРУЖНІЙ ГОЛОС

Олесью Воли

Не так радів я сонцю й літу
в своїй столичній конурі,
як порадив словам привіту,
що наче скупані в Дніпрі.

Вже світ для мене був милий,
і я до нього був оглух,
та голос твій зеленокрилий
враз оживив мій зір і слух.

І я за вікнами помітив
зелене море і блакить,
і сміх, і плач доносить вітер,
і сонце кобзою бринить.

І світ мені вже не байдужий,
і храмом стала конура.
Ти – чарівник, мій світлий друже,
бо знов я вірю в чин добра!

25.07.2012 р.

ДРУЗЬЯМ НА ЗГАДКУ

Черкаси. Зійдемося докупи,
забувши ляк і переляк,
щоб під сопілку Вовкотруба
щось заспівати про байрак.

В низькій хатині біля груби
не тісно нам, бо як брати.
Борис Кабак все гладить чуба
такого, як в Сквороди.

Вахній стовбурчить чорні вуса
з козацьким блиском на очах,
а я до пічки все горнуся,
аби вогонь в ній не зачах.

Помислимо, як далі жити,
достойно щоб і без тюрми.
Її не страшно. Тільки ж діти...
Та й молоді ще зовсім ми.

Когось там в Києві забрали,
і нас тут КДБ пасе.
Щоб тільки вижити – нам мало,
бо власна совість загризе.

Товариш грає на сопілці,
а я гострю у серці ніж...
Зима. Хатина у Соснівці.
Сніг все замів. Остався вірш.

07.06.2013 р.

***

Не вернувся мій батько з Алтаю,
хоч безвинно туди загудів,
і за що комуністи, не знаю,
лінчували моїх дідів.

Вбили дядька мого Антона,
бо не виніс наруги – і мстив.
Мати теж скуштувала «закону»,
під яким я ще змалку ходив.

Потопталась орда над нами,
розжиріла на нашій крові,
та земля обростала синами –
хоч скалічені, а живі.

Не просив я реабілітації,
аби «чистою» стала рідня:
убивали усю мою націю –
і не жертва, а месник я.

Час давно привести до суду
всіх червоних і жовтих – усіх,
щоб катів без словесного блуду
гнів народний судити зміг,

щоб впокоїлись душі невинні
всіх полеглих в чужій стороні,
щоб у кожному кутку України
успокоїлись тіні сумні.

07.06.2013 р.

ІЗ СТУДЕНТСЬКИХ ВРАЖЕНЬ

Двовіри

1. СТРАДНИК

Москва. Сніги... Я йду в Літінститут,
де вчився не один мій брат-писака...
Недавно і Рубцов Микола тут
злітав і падав, як підбита птаха.

Сміявсь тоді московський літ-бомонд
із кожушка і валянок селянських:
*«В літературу нагло лезет вот
от водки непросохший классик!»*

Брехать не стану. Так, Микола пив
глибоким, як життя, запоем,
запоем і Росію він любив,
себе в ній відчуваючи ізгоєм.

Москва любила паперовий цвіт
всіляких вознесенських, євтушенків.
Микола ж пив, звичайно, під обід
до нового обіду, навіжений.

Пив, як любив, як дихав, як писав,
як відчував себе весняним громом,
бо у душі цвіла одна краса –
копиця сонця над селянським домом.

Почув від нього ректор (хтось на – ... ов),
коли лякав: *«Не пей – предупреждаю!»* –
*«Я, Николай Васильевич Рубцов,
возможность трезвой жизни отрицаю».*

Сказав від безпросвітності, мабуть,
передчуваючи, як в полі жито,
що графомани скоро заіржуть:
«Погиб Рубцов? А кто эт' », подскажите?!»

А я тоді, немолодий студент,
купив його книжок зо два десятки
і розіслав, як дорогий презент,
на Україну... Згадки, давні згадки...

Чого той час і досі, як живий?
Чого люблю я страдника Миколу?
Дивуєтесь? Та це ж товариш мій!
Одну стежину ми топтали в школу.

14.11.2013 р.

2. НЕПОСЛАНИЙ ЛИСТ

Завучу Літературних курсів

Ах, Ніно Авер'янівню,
наша наглядачко,
у Москві примареній
згадую Вас вдячно.

Мабуть, Ви й сама була
у душі поетом,
нам робила мало зла,
ми ж були «при этом»

гультяї, бо на умі –
вірші та дівчата.
Я стояв не в стороні,
як святий на чатах.

Навіть раз – о, дивний збіг!
(падати, чи сісти?) –
Ви позвали на пиріг,
де були й міністри

з України (саме так!)
та з провінцій інших.
Я побачив їхній лак –
що сказати більше?

Цукор, плавлені сирки,
брага у барилі –
ось такі керівники,
в Україні милій!

Ніно, знали всіх Ви нас,
як млинці в сметані,
і тому сказав я: «Пас!
Будь здорова, пані!»

Не судилось близь Кремля
коротати ночі.
Нині бачаться здаля
Ваші мудрі очі.

В них уже й тоді на дні
плавала утома.
Ви і досі там одні,
як тепер я вдома?

22.07.2013 р.

ПЕРЕВТІЛЕННЯ

Двовірш

1

Я – ведмідь у зимовім барлозі,
не простий – поетичний ведмідь.
Правда, пробував братись за прозу,
але проза – не золото – мідь.

Тягне, тягне мене до поезії,
до рубінових строф калин,
і вишневі поеми в бентезі я
споглядаю за теплих годин.

Все це влітку. А зараз в барлозі,
повертаючись з боку на бік,
я лежу у снігах, як у прозі,
чи ведмідь, чи іще чоловік.

10.12.2013 р.

2

Марно пільму прошивали вночі
блискавок волоконця –
ранок явивсь у блакитнім плащі,
сяючи перснем сонця.

День, як жар-птиця, крилом змахне,
гріючи ним півсвіту,
доки аж вечір багряним конем
блисне крайнеба копитом.

Ранок – то син мій. Подруга – ніч.
День, як і вечір – горнило роботи.
В їхньому колі мені веселіш
працею старість бороти.

31.03.2015 р.

ДО КОЛЯДНИЦІ

«Добра з медом паляниця...»

Коляд, коляд, коляда!
Я вас довго виглядав.

І не мав я зовсім гадки,
що сп'янію від колядки.

Краще Вашої куті
я не пробував в житті.

А про усмішки медові
не вестиму навіть мови.

Догадались Ви й самі,
що у мене на умі.

Відтепер колядки милі
рад я чути щонеділі.

І по буднях теж готов
гомоніти про любов!

Кожен вечір – то святвечір,
коли чую Ваші речі.

15.01.2014 р.

***

Тепер я пізно засинати звик,
і не тяжка для мене ніч безсонна,
коли дивлюсь, як в небі молодик
кудись пливе вітрильником Ясона.

Шукав я також золоте руно,
ростив сади і будував будинки...
А що знайшов нарешті? Ось воно:
ні щирих друзів, ні сім'ї, ні жінки.

Напевно, на мені лежить вина,
що в мандрах полюбляв я спів сирени,
що з книг своїх я не настриг руна,
хоч натрудив свої душевні вени.

Та не жалкую, що надбав не те.
Дорожчого немає для поета,
як знати, що словесний сад росте,
комусь дарує золоті ранети.

Тому я пізно засинати звик,
і вічність не страшить, як ніч безсонна.
І кличе, кличе місяць молодик
мене пливти дорогою Ясона.

31.03.2013 р.

***

День у день то дощі, то туман,
то сліпучий на травах іній.
З ними в душу мою крадькома
закрадається сум осінній.

Я тепер не готуюсь до свят
і не рад вже ніякому святу,
бо душа, як безлистий сад,
став я просто душею саду.

Кожну гілку і кущ у саду
намагаюсь, як пташка, оглянуть
і по листю опалому йду,
як по днях своїх жовто-багряних.

Скільки їх, скільки їх золотих!
Скільки жевріє-гасне довкола!
Я душею горів, як міг,
і вогонь не згасав ніколи.

Виніс він не один буревій,
і не мерк у любовній омані.
Що за осінь така, Боже мій!
Що за сум у срібlistім тумані!

19.10.2013 р.

***

Здається, що я не ледащо
і ледарем не помру,
та тільки для кого і нащо
свою сповідаю журу?

Нехай хоч почує осінь,
яка заблукала в гаю.
Для мене, здається, досить,
що кленом я тут стою.

І мав би я бути щасливим,
у золоті, наче князь.
Мені ні до чого зливи
і під ногами грязь.

Стою під розвихреним сонцем,
нікому не винен, як Бог.
Я просто у цьому році
золотолисто засох.

08.10.2013 р.

ЗИМОВЕ ЯБЛУКО

Я – пізній фрукт. Читачу, не кривись,
бо я солодше білого наливу.
Те яблучко ще влітку впало – блись! –
у зародку уже було червиве.

А мій же плід і в сніжні холоди
ще може похвалитись ніжним смаком.
Не хочу я образити плоди,
які опали одночасно з маком.

У скороспілих душ своя судьба,
у мене теж своя – пізноосіння,
коли без сонця хмуриться доба
і кличе в даль пташине голосіння.

Свічусь на голій гілці, як ліхтар,
і жду руки чиєїсь теплі пальці,
бо скоро заморозить мій нектар
мороз вночі, або, можливо, вранці.

14.04.2013 р.

***

Я хотів би померти веселим,
хоч життя і не так протекло,
щоб я був до останку при силі,
і рука ще тримала перо.

Так мої помирали предки –
хто із плугом, а хто з мечем,
мало хто з них ковтав таблетки,
передсмертним зайшовшись плачем.

Хай би весело проводжали,
як було в дохристовій Русі:
«Що ж, пожив тут із нами мало –
там живе хай, де будемо всі!»

Я не жду ні вінків, ні оркестрів,
бо занадто сумний ритуал.
Хай тополі зітхнуть, як сестри,
і до сонця піднімуть бокал!

20.07.2013 р.

***

За рікою багаття димить,
а нікого довкола немає.
Розлилася осіння мідь
по мені, як вечірнім гаєм.

Після літніх бажань і втрат
труд словесний – єдине свято.
Усьому, що я маю, рад,
і майбутнє також прийнятне.

В світі, звісно, немало спокус,
та уже не для мене, як чесно.
Може, й справді воскрес Ісус,
тільки молодість не воскресне.

І в коханні повернень нема,
спалахне наче мак – і згасне,
хоч нерідко ще зводить з ума
почуття молоде і прекрасне.

І тому я закоханий в даль
і в тополі руді над ставом.
Моє серце дзвеніло, як сталь,
а тепер уже міддю стало.

03.05.2013 р.

***

О, Господи, знову осінь!
О, Господи, жалість май!
Стоять всі дерева босі,
між ними і я, гультяй.

Вже листя не так багато
і все так прощально горить.
До мене, немов до брата,
вітається кожна віть.

Я знаю, я добре знаю:
ця осінь не просто так,
бо я серед цього гаю
такий же пропачий дивак.

Стою, ніби клен опалий,
і думаю про одне,
якби вже мене не стало,
завіяло снігом мене.

Отямлюсь я тільки весною,
коли я вже буду не я,
і тільки птахи наді мною
згадають моє ім'я.

08.10.2013 р.

***

Заходить сонце вечорове
за темні гори в далині.
Отак і ти, ясна любове,
зайшла у сутінки нічні.

А схід же був такий іскристий,
так щедро сялось тепло!
Було так любо, ніжно, чисто
в буянні дня. Було, було...

Невідворотна, невблаганна
земну красу покрила тьма.
Світила зіркою кохана,
тепер і променя нема.

Як не хилитися у тузі,
коли такий безжальний час,
коли найкраща із ілюзій
іде в пільму раніше нас?

Проснися, душе, і не ремствуй,
і збережи на дні тепло –
як сонцелико і облесно
на цілий світ воно цвіло!

24.01.2015 р.

***

Сонце гріє, бо здатне гріти,
небо вічне, тому й голубе.
Не жалійте себе, не жалійте!
Не жалійте усіх, як себе!

Ми великого космосу діти,
а дитинство завжди сліпе.
Не жалійте себе, не жалійте!
Не жалійте усіх, як себе!

Що ж усіх спонукає жити –
і квітуче, і зовсім слабе?
Тільки здатність усе любити,
все – безмежно і трохи себе.

11.04.2013 р.

СОНЯЧНА ОДА

Хто не любить літа, той не любить сонця,
хто не любить сонця, той вже не жилець –
а мені хай сяє триста днів у році,
та й посеред ночі – хоч би промінець!

А життя без світла, як життя без волі,
ми ще не забули, що вона десь є.
Ніч не безкінечна, край наш не без долі,
хай зозуля-вічність довго нам кує.

Гей, моя родинно, сонце полум'яне
вже над нами сходить соняхом в цвіту!
Не проспимо, браття, росяний світанок,
не проспимо, сестри, днину золоту!

04.06.2013 р.

***

Кожний грає у власній драмі
із коротким ім'ям Життя,
де в сценічному шумі і гамі
роль минає без вороття.

Ось і в мене слабшають сили,
слабне мій повенекий розлив,
і коротшає шлях до могили,
ну, а слави іще не зажив.

Мабуть, грав я не дуже вправно,
мало жестів робив і гримас,
тож і чув я не часто «браво!»,
лицедійством партер не потряс.

Чи то винні духовні кайдани,
що спиняли мій лет до зірок,
чи то винні чуттєві обмани
і невдале обрання жінок...

Я із себе невдачу не корчу,
не зігравши Орфееву роль,
бо любив я красу дівочу
і вітрів степовий алкоголь.

Не копайтесь в моїй білизні,
де, коли та із ким я спав.
Я найперше служив Вітчизні,
особливих не маючи прав.

В мене й зараз єдине право –
їй служити до забуття.
Що для всіх нас посмертна слава?
Україна – це вічне життя!

14.03.2013 р.

БАБИНЕ ЛІТО

І який це багач понад світом
розсипає бурштин і рубін?
Добре тішитись бабиним літом
серед кленів і горобин!

Все, що влітку цвіло-зеленіло,
на останній прийшло фестиваль,
все найкраще на себе оділо,
бо нічого тепер не жаль.

Тільки жаль, що не довге свято,
що уже запечалився ліс,
що холодна рука листопаду
позолоту знімає з беріз,

і чорніє рілля по долині,
у городах бадилля димить,
а у небі ключі журавлині
зачиняють на зиму блакить.

А щоб менше було печалі
за минуцістю сонячних днин,
ранній іній сріблесті шалі
накидає на плечі долин.

04.06.2012 р.

ТРИБОЖНИЙ КИЇВ

ПІЗНЄ ЖНИВУВАННЯ

Бувають у полях запізнені жнива,
коли погода чинить перешкоду.
І пізні жнивуваннячко – овва! –
щось довго йде в душі мого народу.

Я теж, як пізні яблуко в саду,
і пізно цвів, і набирався соку,
і тільки в листопадову сльоту
на голій гілці висну одиноко.

І хай вже літні грози відгули
і серпень вже відпах гречаним медом,
та ще бринить вгорі сумне «курли»,
немов прощання юності з поетом.

Блаженне все, що вчасно відцвіло!
Блаженне все, що вчасно впало плодом!
Блажен і той, хто всім своїм теплом
серед зими поділиться з народом!

08.02.2013 р.

***

Я не торгуюсь з Вітчизною,
хто кого любить більш.
Любов'ю сопливо-слізною
її не любив мій вірш,

Він схожий скоріш на нагайку,
яка підганяє коня.
А що Україна – чайка,
у тім то й печаль моя.

Немає їй волі у полі
і волі немає в містах.
Я теж не у кращій ролі,
як безпритульний птах.

Без неба томивсь я в Донбасі
серед димучих куч,
не легко літалось невдасі
і серед дніпровських круч.

Нема вже коли торгуватись,
бо з рук вислизає життя.
Я знаю, що любить мати
навіть нещасне дитя.

12.03.2014 р.

***

Тиш. Хати піснолиці.
Вкритий ряскою став...
Знову я із столиці
в час минулий попав.

Ну, чому ми невдахи?
Я не можу збагнуть.
Є в крові в нас варяги
і монгольська можуть.

Ті і ті войовничі,
відгули ті і ті.
Ми ж чайно кигичем
на своєму гнізді.

О село наше грішне,
о безгрішне село,
край шляхів – бездоріжне,
як трава, ти жило!

Тебе нищили бомби,
голод тер, та не стер.
Як в глуху катакомбу,
я вернувся тепер.

Щось забрали варяги,
щось монгол попалив...
Наче вицвілі стяги –
придорожній полин.

Лиш тополя з долини
піднялася, мов ніж,
а поля України –
безборонний рубіж.

19.07.2012 р.

***

Не думав я, що насолоду
мені самотність принесе.
А що є більше за свободу?
Дружина, діти?.. Ось і все!

Ну, діти люблять батька наче.
А що жінки? Священний гріх.
І я, не будучи ледачим,
з одною жив – любив же всіх.

Любив, як кожна в світі пташку,
любив, як весь безмежний світ.
А щось одне любити важко
було мені з дитячих літ.

Хіба любити *все* – це грішно?
Себе маніжить тільки жмот.
Я міг жінок любити ніжно,
але найбільше – свій народ.

Народ любити – не розвага,
таку любов диктує кров.
Немає більшої відваги
за рознешчасну цю любов!

09.07.2013 р.

***

Важко дишеться нашій нації
в закацаплених здавна містах.
Ну, а села – сумні резервації –
як осінні дерева в садах.

На селі – ні дороги, ні сили,
і немає вже рук до землі,
бур'яном заростають могили,
не гостюють книжки на столі.

Споконвіку душило місто
нашу волю і кровну міць.
Ледве здихались ми комуніста –
олігарх уже поїдом їсть.

Нам же сунуть футбольні баталії,
гей-паради і секс-кіно.
Наймитує пів-люду в Італії,
а пів-люду спилося давно.

Де ж подітись здоровій людині,
аби тут не томився дух?
Навіть ситій домашній скотині
сниться інколи вільний луг.

Я сховався б в одній з резервацій –
тільки хто там чекає мене?
Ех, роздути б вогонь демонстрацій –
на півсвіту нехай спалахне!

21.06.2013 р.

***

Вже березень... А снігові завали
накрили місто, як мене літа.
Три чверті віку – начебто немало,
та ювілей мій – тільки суєта.

Весь Київ у снігах, як паралітик,
в заметах забарложились авто...
А хто там каже, що не буде літа,
що я старий, гундосить, хто там, хто?

Ах, буде повінь – сонячні розливи
і вулиць, і потоків, і Дніпра!..
Без білих сорочок проснуться ниви –
така вже безсоромна та пора.

А що мені роздолля повенева?
Я тільки буду слухати здаля,
як п'яно стогнуть на вітрах дерева,
сплітаючи пробуджене гілля.

Колись я так сплітав гарячі руки
з жіночими, білішими беріз.
Невже про це пташині перегуки
наповнюють безбожно голий ліс?

Квітуй, життя! Омолодися, земле!
Мій Києве, заметам не корись!
Надійде врем'я тепле і веселе
вже завтра-післязавтра – не колись.

Що з того, що живу три чверті віку,
а на душі все множаться хрести?
Тепер збагнув я істину велику:
ніколи нам не пізно розцвісти!

25.03.2013 р.

***

Мене кликали у політику –
галасувати з трибун,
я ж побачив брудні її витоки
і наклав на цю справу табу.

Так і сталось: ліричний галас
став завісою для злодюг –
в Україні усе розікрали,
навіть вкрали козацький дух.

Ходять всі генерали Руху
із геройським тавром на чолі,
а народ пожинає розруху
на своїй бідолашній землі.

Знов пасуть його, мов отару,
хитрі внуки біблейських месій.
Та свячений з Холодного Яру
у душі не з'іржавів моїй.

Ще нуртують в ній чисті витоки
волі справжньої, справжніх слів.
Я одну визнаю політику:
аби край мій вишнево розцвів!

02.10.2013 р.

***

Плюс двадцять в листопаді – аномалія,
ми ж не Єгипет, навіть не Італія.

Сором'язливо в літньому теплі
стоять дерева – голі королі.

Вони пишались листям серед літа,
як в Україні грошова еліта.

А скинь з еліти шати золоті –
мільйони, що нажиті на біді –

стоятиму, як в мене при балконі
стоїть каштан обідраний і сонний.

Ах, милі мені в світі аномалії,
як зараз в Україні, чи в Італії!

01.11.2013 р.

***

Сліпий Гомер побачив на тисячоліття вперед,
на століття вперед почув оглухий Бетховен.
То хіба дивно, що я хочу почути й побачити
не сьогоднішню слабку Україну,
а ту, що розквітне через тисячу літ?

14.04.2014 р.

***

Як на світ поетично глянеш –
все прекрасне, усе – благодать,
та не слід забувати також:
прагне все на землі панувать.

Убиває мікроб мікроба,
і людина межі не зна.
Навіть з ближнім дивися в оба:
мить прогаєш – і вже хана!

Все до часу ховає зуби,
визирає несито з нори.
Де сховатись від вічної згуби –
може, вийти із гри?

Я вже вийшов – ні сліз, ні любові,
юним дням вже нема вороття.
О, як хочеться свіжої крові
з голубої аорти життя!

28.02.2013 р.

***

Сумую, сумую з учора,
обсіла, як осінь, печаль.
А ще й перелітний ворон
захмарює крилами даль.

Сумую без друзів і свідків,
сумую без добрих жінок.
Не знаю, куди і звідки
забрав і веде мене Бог.

Я жив серед хитрих і хмурих,
були й веселенькі підчас.
Томлять мене київські мури,
як спершу томив Донбас.

Либонь, підказали б друзі,
чого я печалюся так.
Хотів би я в чистому лузі
померти, як гордий козак.

А де той мій дуг, не знаю.
То підкажіть хоч ви!
Отак без кінця, без краю
питання не йде з голови.

27.09.2013 р.

***

Я в зимовому царстві застиг,
хоч і ждав снігової навали.
Скільки згаяв я днів золотих,
що весною в мені вирували!

Ще з дитинства цей степ я любив,
був добрячим стрільцем із рогатки,
стереглися мене голуби,
коли крався до них із посадки.

А вже потім я зором стріляв
по дівочих вродливих личках,
я і зараз чаруюсь здаля –
залишилась юнацька звичка.

Та не той вже у мене лет,
полиняли потріпані крила.
Зажурився в мені поет,
уже мало що серцю миле.

А хіба кому милий я –
чорна цятка у білому світі?
Сірі скирти – уся рідня,
та посадки в полях сумовиті.

А тепер, що тепер мені,
коли світ, ніби чистий аркуш?
Тільки сокіл у вишині
мені пише крилом, як товариш.

06.11.2013 р.

***

Місяць ловить у небі зірки,
як ловлю я думки у мозку.
Тільки різні у мене думки –
та з металу, а та із воску.

Ту впіймаєш, а та з гачка
обірветься – і вже назавжди.
Тій я видавсь за дурачка,
а оцій – за любителя правди.

Багатьох я любив, а мене
мало хто в невідомості любить.
А найбільше мене кляне
та, кого цілував я в губи.

Що й казати – мій досвід гіркий,
хоч я виліплений не з воску.
Місяць ловить у небі зірки,
я ж виловлюю сум із мозку.

27.09.2013 р.

ТЕПЕР!

У нас живі герої – не герої,
померти треба, щоби вознестись.
Та з України не робімо Трої,
вона тепер нам треба – не колись!

Звучить красиво: арії, трипільці,
звучить прекрасно: анти, козаки.
Але звучати мають українці
тепер, а не в книжках через віки.

Тому-то і живих нам треба Стусів,
живих Петлюр, живісіньких Бандер,
а хочете – то і живих Ісусів,
але тепер, тепер, тепер!

28.06.2013 р.

***

Розгардіяш в Україні,
все в ній давно не так.
Хай же к лихій годині
йде із душі переляк!

Бути покірним вредно,
як і впадати в журу.
Я народився бешкетним –
точно таким і помру.

Хоч пригальмовує старість,
наче в машині педаль –
скільки б іти не осталося,
буду закоханий в даль.

17.09.2013 р.

КРАТЕР МАЙДАНУ

Цикл

1. ПІСЛЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ

Прийшов я з демонстрації, з Майдану,
тремчу від холоду, а більше, мабуть, від
свого безсилля. Був серед мільйону
таких, як сам я, злих на божий світ.

Ревіли: «Геть! Ганьба! Злочинцям – нари!»
Ревіли, як воли, до різника.
І ось я вдома. Щоб спустити пару,
дві чарки випив – не бере гірка!

Сказав: «Кінець!» Та знов тягнусь до чарки,
хоч міг би й не тягнутися, але
спокуса є в цієї яничарки:
«Ще трохи треба! Бач, як в світі зле!»

Воно і справді світ недосконалий,
та він великий – він переживе.
Мені від нього треба зовсім мало:
хоч перед смертю втішити мене,

щоб вільною покинув я Вітчизну,
аби цвіла калиною, а – ні! –
я заявляю світові залізно:
«Без нас ти спопелієш у вогні!»

І завтра поплетусь я до майдану,
сокиру взяв би – кажуть: не пора!
Ну, а мені, старому хулігану,
набридла ця марширувальна гра.

Невже у нас заснув козацький вияв?
Невже ми вперше гонимо заброд?
Ні, зводиться з колін мільйонний Київ!
Встає з колін пробуджений народ!

2

Тисячу років тому в Києві
звалили дерев'яного бога Перуна,
звівши натомість кам'яну церкву з хрестом.

А сьогодні тут повалили гранітного ідола Леніна –
значить, час уже нам збудувати державу,
міцнішу за всякий граніт!

08.12.2013 р.

3. РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ГЕКЗАМЕТР

Густо на Київ падає сніг, сніг революції,
наче то душі усіх убієнних за довгі літа –
і побіліли потоки людські розлючені,
що на вулиці виплеснула воля свята.

Ріки злились на Майдані в безмежне море –
ну, а море хай спробують розтоптати!
Горе їм буде, велике горе!
Втоне у ньому в скафандри одягнена рать.

Віче народне в снігах – не безвольне стадо.
Досить! Ви чуєте? Досить кривавих наруг!
Предківські душі вкривають нас снігопадом,
як бронєю вкривають, щоб горів наш дух.

09.12.2013 р.

Чорний дим автошин. Барабани сталевих бочок.
Вже не сніг під ногами, а сажа.
А Майдан осяють, як зірки, українські очі...
О, тремтіть на Печерську, заброди вражі!

Ні! Не Богом, не Богом дана ця влада –
чиряки всього світу зрослись тут в один чиряк.
Ви про що галасуєте, флюгери-демократи?
А про що гомониш ти, старий як світ, козак?

Сніг – не сніг під ногами, і в сажі небо.
Дим окутав Хрещатик, як чорний кожух.
А нам же світлої волі, як сонця, треба,
бо невмирущий державний дух!

Та не тупцюймо на місці – бруківка під нами –
зброя!
З нас не один упаде, як підстрелений птах.
Тільки кров'ю, тільки кров'ю героїв
на сонячний вийдемо шлях!

12.01.2014 р.

5. ТРИСТА КРОКІВ

Майдан Незалежності – Європейська площа –
між ними три сотні кроків.

Ми ж до Європи топали і все ще топчемося
вже триста років.

Тепер же по барикадах – по палаючих шинах –
під дулами снайперів – за кроком крок –
стиснуті, як сталева пружина –
нумо, ривок! Ще смертельний ривок!

Хай нас поляже триста по триста,
хай нас поляже цілий мільйон!
За нами – як із хреста знята Вітчизна,
а вмерти за неї – святий закон.

Гей, патріоти – козацькі сотні,
всеукраїнські – агов! – полки,
триста кроків зробимо сьогодні,
бо запізнимось на віки!

14.01.2014 р.

6. ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ

Димить, гуде Хрещатик, як реактор,
і люди, наче атоми, злились...
Такий ланцюг нічим не розірвати,
як той, що у Чорнобилі колись.

Тоді ми тільки голови пригнули,
московським приневолені ярмом.
Криваві сльози дарма не минули –
тепер ми вже до бою горимо!

Кипи, Хрещатик, плав новітню націю,
пали старі страхи без вороття,
неси по Україні радіацію
святої волі, правди і життя!

03.02.2014р.

7. КИЇВСЬКА БРУКІВКА

Гранітна бруківко, печерська бруківко,
ні вдень, ні вночі ти не мала спочивку.
Тебе не замінить найкращий асфальт –
ти килимом добрим служила для авт,
і шини тебе шліфували до блиску.
Але барикади поставили ризику!

Потрапила ти до повстанських рук
і зброєю став розкайлований брук,
роями летіли гранітні гранати,
аж геть утікали в шоломах солдати –
затуркані роботи без голови,
яких нацькували дядьки із Москви.

Повстанська бруківко, гаряча бруківко,
тебе пам'ятатиме Київ довіку!
Була ти сильніша за дула гармат,
бандитам не вдався державний парад.

О, брук, відшліфований кров'ю до блиску,
тобою вже возять дитячі колиски.
Несе юна мати сповите дитя –
в дитячій усмішці сія майбуття!

10.12.2014 р.

***

Чому я хочу трохи ще пожити?
Щоб встигнути задумане зробити!

Задумане зробилю, а в голові
уже рояться задуми нові.

І знову наче рано ще вмирати –
все відступає час рокової дати!

08.08.2013 р.

***

Ясноголовий місяць
світить в моє вікно.
Бачу, йому не терпиться
теж смакувати вино.

Дві голови біля пляшки
краще завжди, як одна,
бо у самотності важко
навіть біля вина.

Дні мої вже не юні,
кажучи скромно так,
та розпускати нюні
я не збираюсь однак.

Час ще об мене не витер
ноги, бо впертий я.
Хай в голові моїй вітер,
хай розкололась сім'я...

Хай! Так угодно Богу,
аби я мав терпець,
аби пройшов дорогу,
наче печерський писець.

Т-с! Хтось постукав у келію.
Може, читачу, ви?
Я присвічу вам у темряві
місяцем голови.

27.09.2013 р.

НА РУБЕЖІ

Нікого. Нічого. Лиш річка Трубіж
в широкій долині – вузький рубіж.
Та берег ще трохи заріс осокою,
та човен стоїть під старою вербою.

Верба ще кремезна – ось тільки дупло
їй в грудях випалює всяке мурло –
вона до небес тягне рубані руки,
а там тільки круки, а там тільки круки...

Дарма що у річечки назва свята,
а мало втішає – зникає вода.
Людці розорали весь луг під городи,
і кожен, як може, курінь собі зводитьь.

Печальна картина, немов некролог.
Чи бачить із неба великий Дажбог?
А Дана-богиня? А де тая слава,
коли тут гриміли полки Святослава?

Та ці ж береги у живої води
не раз зупиняли навалу орди,
аби у престольному Києві-граді
чужинці не паслись, як в себе у хаті!

А нині для Києва де той Трубіж?
А де Україні надійний рубіж?
Як схожа вона на вербу прибережну –
усякий заброда ламає сердешну!

Нікого. Нічого. Лиш тиша та спека,
а ще на вербі щось клекоче лелека...
Я теж обезсилів, ослаб, як Трубіж.
Тримаймося, річко! Тримаймо рубіж!

21.06.2011 р.

***

Розписавсь у домашньому схроні я –
аж бере мимовільний страх:
може, це уже творча агонія?
Як подумаю – щось тут не так!

Атрофується хтось і в сорок,
а мені вже за сімдесят.
Між людьми уже вештатись сором,
але римаю даю ще лад.

І комусь ще лягають на душу
нелукаві мої рядки,
і тому мимоволі мушу
сповідатись за довгі роки.

Не лукаві роки, і лукаві,
скуті греблями, як Дніпро.
Не хотілось неправду славить –
і всього на віку було.

Українці вже звикли до схронів –
і тому не страшить мене схрон.
У мистецтва є безліч законів,
але правда – мій перший закон.

24.09.2013 р.

***

Важкувато мешкати самому –
без сім'ї, без ревнощів, без гамору.
Наче я потрапив із дурдому
в одиночну камеру.

Що ж, до неї звикати треба,
до кінця все пройти без істерик...
Над вікном моїм клаптик неба
не змінюю на сто Америк.

Хай заслуги мої малі,
хай нікому я в світі не милий,
та два метри святої землі
заслужив я хоча б для могили!

09.02.2011 р.

ВІТЧИЗНИ
ДИМ ГІРКИЙ

***

Так я скучив за полем, за степом,
коли там відгуляє гроза,
коли зірка спадає з неба,
наче божа сльоза.

Все не звикну, як пес до будки,
жити в місті, родившись в полях.
Ще б хоч раз перепілку почути
і Чумацький проміряти Шлях!..

Дехто може безжурно жити,
тільки так не вдається мені.
Кожний день – як прощання зі світом,
кожна ніч, наче стогін вві сні.

Не ділю я на будні і свята
вже свої самотинні дні,
не чекаю ні друга, ні брата –
загубилися всі в даліні.

І ні грошей, ні слави не треба –
все чуже без тепла і рідні.
Ось би ще попрощатись зі степом
у донецькій моїй стороні!

02.02.2012 р.

ГУСИ-ГУСЕНЯТА...

Коли побачу в небі журавля,
то, як Телесик, я гукаю птиці:
– О, забери, дружочок, відсіля,
бо я вже пропадаю у столиці!

Та журавлята-гуси не беруть,
висотки обминаючи, мов скелі.
Воно й не дивно: в кожного свій путь
і роздуми дорожні невеселі.

Чого я вдавсь до казки – не секрет,
з безвиході якраз вона рятує.
Який же без фантазії поет?
Без неї всі молитви наші всує.

Я жду, що хоч останнє гусеня,
заморене, з травинкою на дзьобі,
все ж забере старого Василя,
подалі від химер в людській подобі.

Прикинусь я маленьким хлопчентям,
яке забуло шлях до териконів,
де вже для мене мати відчиня
дернові двері в степовому схроні.

Я волю множив на своїй землі –
тепер же не потрібний став нікому.
О не забудьте тільки, журавлі,
мене забрати, летячи додому!

08.02.2013 р.

СТЕПОВИЙ СОН

Ви любитель вештатись у лісі?
Я ж до степу із дитинства звик.
Вас лісами не водили біси?
Не лякав у хащі лісовик?

Цур їм пек! Вже чортівні доволі.
В степ ходім! Ану, розправте статъ,
як самотні у полях тополі,
що з часів Шевченкових стоять!

А русалка вигулькне з пшениці –
у душі аж ніжність зворухне.
Вечори такі рожеволиці
гостювать запрошують мене.

На стерні приляжеш на соломі,
підмостивши тільки пальці рук,
і пливеш в космічному огромі
під перепелиний перегук.

Золоті сузір'я, як дерева,
там цвітуть в небесному гаю.
Як покличе райська королева,
я пливу до неї... значить сплю.

Це юнацькі згадки приплелися,
степова примарилася яв.
Може, є нічна краса і в лісі,
тільки я ніколи там не спав.

20.01.2015 р.

НА СВЯТВЕЧІР

Не сумуй, моя самотносте,
у сльотливу ніч різдвяну,
від печалі мало користі,
як від теле-балагану!
За вікном зимова хвища
нам не капає за комір,
тож підсуньмо лампу ближче
та візьмімо в руки томик...

Чи давай роки прожити
у душі перегортати,
як хлоп'ям у дні не ситі
я ходив колядувати,
як по шахтній всій околиці
невеликою юрбою
ми ходили до схід сонця
з саморобною звздою,

як пізніш в юнацькім колі
бойових шахтарчуків
ми шукали щастя-долі
під звучання гранчаків,
як відбившись від компанії,
я тягнувся до наук...
Ось і в сутінки різдвяні
книга проситься до рук.

Тож любовно почитаємо
чи Костенко, чи Цвєтаєву –
в домі ж бо нема жінок –
хай хоч дух іде з книжок!

Зарядившись їхнім духом,
як розмовою із другом,
я й за свій візьмуся вірш,
доки маю цей свербіж,
а по-іншому – натхнення
(милозвучніше імення),
нам близьке, як і раніш.

***

Дощ голубить бузкові кущі,
що цвітуть, як закохані душі,
і дівча у бузковім плащі
обминає блакитні калюжі.

Світе сонячний і дощовий!
Світе срібний і срібно-бузковий,
чом так серце моє щемить,
в небі бачачи райську підкову?

Чом дівча незнайоме мені,
ідучи із бузком у долоні,
так нагадує юні дні,
дні мої у краю териконів?

Я колись там ламав бузок,
над високим чужим парканом,
цідував там щасливих жінок
і пізнав, як це бути коханим.

Обсипав мене сріберний дощ,
наче кущ молодий бузковий...
Та усе те минулося, хоч
відгукнулось тепер у слові.

І нехай там уже давно
поруділи старі терикони –
моє серце моє все одно
пломеніє бузковим гроном!

01.07.2012 р.

СТЕПОВИЙ МЕД

Пасіка. Мед із цибулею.
Місяць і свіже сінце...
Нащо про це я думаю?
Нащо пригадую це?

Цокіт нічний мотоцикла.
Соняхів цілий ліс.
Ти мені плечі стисла:
«Ой, ти куди завіз!»

Пасічник знав свою справу:
нас пригостив – і в курінь...
Ми на соломі ласкавій
неба вивчали глибінь.

Зорі дрімали знайомі,
вулики спали в пітьмі.
Тільки на свіжій соломі
довго не спали ми.

Ой, ці медові ночі!
Ой, ці донецькі степи!
Серце забути не хоче
давнє «люби!»

11.01.2014 р.

НЕЗЛАМНИЙ БУДЯК

Степ немалий, а виріс я над яром,
де сніг до травня, а при зливі – сказ:
вода з полів з таким несеться шалом,
що зносить все найслабше. Це Донбас.

А я стою. І всі мене обходять,
коза прибудна навіть не скубне,
лише джмелі мені все літо годять,
і павучки обсновують мене.

Ще хлопчаки, що йдуть із колосками,
зривають боязко одну з моїх корон...
Переді мною степ, і селище з садками,
а під горою шахтний терикон.

Усі спішать. То сіють, а то косять,
женуть корів. Гудуть десь поїзди.
Я не спішу. Мені дивитись досить...
Якби ото ще трохи підрости!

Вночі до зір дістав би головою
і рожевів би в небі, наче Марс.
А я в яру. Нічого. Тут постою.
Без мене весь Донбас – то не Донбас.

20.11.2012 р.

***

Виростав я в степу біля шахти,
де кувалася доля моя,
та не став я вугілля довбати
і зерном засівати поля.

Тут зі школи я значивсь поетом,
голим-босим приходячи в клас.
В знамениті не вибивсь – ну де там! –
на таких ще чекає Донбас.

Тут відомі лише терикони,
які славлять шахтарську могуть,
та з металом важкі вагони,
що в далекі краї гудуть.

Ще заграви у нас величні,
коли леться із домен метал,
я під спалахи ті опівнічні
колись вірші свої складав.

Може, й склав би я гарну пісню
про ці сполохи не чужі,
тільки стало тут мало кисню
українській моїй душі.

Вже гірчить мені запах металу,
і вугілля не так блищить,
як в дитинстві, коли, бувало,
ніс я грудку важку на плечі.

Почужів мій Донбас, поіржавів,
а на старість іще й здурів.
І в душі моїй – вільній державі –
охолонув для нього спів.

24.09.2013 р.

ДОНЕЦЬКІ ЕТЮДИ

1

*«... і розгинаються раби
на полі вічної печалі».*

(Із мого вірша 1998 року)

Не розігнулися раби,
ще дужче голови пригнули,
не навчило їх минуле,
ні вітер свіжої доби.
Раби в душі – завжди раби.

Для них ніде ніщо не свято:
ні шир Дніпра, ні шум дібров,
схолола в них козацька кров,
у братові не бачать брата
і без ярма не мислять свята.

Я розлюбив донецький збрід
і розгубив до нього милість,
бо він з нори іще не виліз.
Ну що поробиш – кріт є кріт,
а я народ люблю – не збрід!

Кляну рабів! Але довіку
благословлятиму народ,
який стоїть супроти орд
за Україну сонцелику –
благословлятиму довіку!

2

Я нині соромлюсь, що родом донецький,
безбожність Донбасу вже зовсім чужа.
Колись я недаром у дні молодецькі
під вечір із дому не йшов без ножа.

Давно вже я виїхав з душного краю,
було мені мало там сонячних свят.
Збираюсь вернутись, але ще не знаю,
чи ніж туди взяти, чи вже автомат.

3

Невже для Москви мало своїх земель,
що хоче забрати й донецький пагорб,
де моя мати в могилі лежить?
Пробач мені, мамо, що без багнета
біля могили стою!

4

Добре, що я ще живий,
що не в Донбасі похований:
праху не топче чужий
чобіт, в Москві підкований.

Тільки родинні хрести
журяться там у полоні.
Земле, живим нам прости –
ми ще такі безборонні!

З душ наших вибрано пласт
сонячного антрациту.
Це вже не мій Донбас –
мій уже зник зі світу.

03.06.2015 р.

ВИСТОЯТИ!

Лежу в лікарні з хлопцями з війни,
яка в Донбасі танками гуркоче.
Я вже старий, а молоді вони
бинти з душі знімають неохоче.

Їх покалічив кровожерний звір,
що виліз із глибокої печери.
Печаляться мої душа і зір –
безсилі тут хірурги-інженери.

Напевно, я погано воював,
словами холостими розкидався
і недостатньо голосно прокляв
московську гадь, розмножену в Донбасі.

Вона повзе на Харків, на Херсон,
і Крим вже перед нею на колінах.
Але за батальйоном батальйон
назустріч смерті кида Україна...

А я лежу в лікарні, як на гріх,
де ангели біліють у халатах,
з надією дивлюсь на молодих,
що поряд оживають у палатах.

Не знаю я, чи здужаю, чи ні,
чи хлопці скоро вийдуть на дорогу,
та вірю, що на білому коні
зустріне Україна перемогу!

*03.11.2014 р.,
Київський військовий госпіталь*

ДО ХІРУРГА

Диригенте хірургічного оркестру
із блискучим скальпелем в руці,
я під вашу музику воскреснув,
оживаю рибою в ріці.

Шкандибаю руслом коридору
повз білоберезових русаль,
дихаю чужим розлитим горем
і себе самого вже не жаль.

Лікарю, ви щойно із Донбасу,
що спливає кров'ю на війні...
Вам осколок не траплявся часом
від моєї скорбної рідні?

Вже в землі там вся моя родина –
мати, і сестриця, і брати –
і, мабуть, не дасть лиха година
поряд з ними теж мені лягти.

Опинивсь я, лікарю, в оркестрі,
що пильнує ваш найменший рух,
родичі тепер – медичні сестри,
і для мене ви – найближчий друг.

Засинаю під каскадом крапель,
що, як миті, тануть у мені.
Місяцем поблискує ваш скальпель
у моєму темному вікні.

*13.01.2015 р.,
Київський військовий госпіталь*

ДО РІДНОГО МІСТА

Мар'їнко, матінко, б'ють по тобі
градом сталевим зі сходу.
Дні твої мирні, немов голуби,
впали на шахтну породу.

Порозбігалися люди твої –
дехто по селах, дехто ще далі.
Там, де співали в гаю солов'ї,
свищуть бандити зухвалі.

Ти вже старому мені прости,
що мої ноги тут стежку забули.
Шлях перекрили мені блокпости
і чужомовні убивчі дула.

Всіх найдорожчих не стало мені,
навіть не стало саманки-хатини...
Місто моє, ти, немов у труні,
тут простяглося на дні долини.

А через річечку б'ють у злобі,
б'ють із курного Донецька гармати.
Він вже давно не дає тобі
дихати вільно і розмовляти.

О, не здавайтесь, хати і сади,
чорній навалі ворожого сходу!
Вітер з Дніпра повіває сюди,
наче обійми всього народу!

22.09.2014 р.

ПІРКІ СТРОФИ

1

Усе неприємні новини:
то втратили Крим, то Донбас...
Як важко із України
спадає духовний баласт!

2

Горить Донбас. Димлять руїни
під сміх сусіда-сатани...
Це не Донбас – вітчизна гине
від братовбивчої війни.

3

Ніяк я не зміг у Донецьк дістатись
на похорони сестри.
Закублились там озброєні гади –
хоч сам від печалі помри!

4

Бовваніє у Мар'їнці церква –
хай черствий, а духовний хліб.
Та обходжу її, мов пекло:
там же править московський піп.

5

Не став українським шахтарський Донбас –
якої любові він хоче від нас?
Та й нам не діждатись від нього добра...
«Мы вольные птицы, пора, брат, пора!»*

* Із вірша О. Пушкіна «Узник».

6

Тепер і згадувати гірко,
як ще недавно я моливсь,
щоб на донецькому пригірку
був похоронений колись.

28.08.2014 р.

7. ДОНЕЦЬКОМУ ЗНАЙОМЦЮ

Ти серед хати вирив барикаду?
Тремти, тремти! Хвали бандитську владу!
У тебе філософія проста:
як зберегти в норі свого хвоста.

Я також не великий оптиміст,
та честь мені важливіша за хвіст.

24.01.2014 р.

ДО ШАХТАРІВ

Ну, що ж це ви, донецькі шахтарі,
немов кроти, приишкли у норі?
Чи ви ждете, що банда із Росії
у полі вам пшениченьки насіє?

Гай-гай, насіє! Вигляньте з норі!
Чиї висять на шахтах прапори?
В хатах ні світла, ні води, ні газу...
А ти сопеш лиш, гвардіє Донбасу!

Сопи, сопи – та долю не проспи!
Вже танками розчавлені степи,
під школами ревуть чужі гармати...
Забули ви, що Україна – мати.

Чи ви усі безбатченки в норі?
Прокиньтесь, українські шахтарі!

03.10.2014 р.

ЩО МАЛЮЮТЬ ДІТИ
із Олександрівки, що під Донецьком

В підвалі школи щось малюють діти.
Вгорі зима і чути гул гармат...
Найкраще дітям малювати квіти
і добрі лиця українських хат.

О хати, хати, посмутнілі хати,
донецький дим вас хмарою накрив.
В полях посадки – наче барикади,
а терикон синіє, мов нарив.

Я ще люблю вас давньою любов'ю,
довколишні кургани степові,
коли ласкавий вітер з Приазов'я
вас гладив, як дітей, по голові.

Тут підростало і моє дитинство,
голодне, босе, а таки зросло.
І знов біда! Гармати б'ють по місту,
що стало вже глухішим за село.

В підвалі щось малюють змерзлі діти,
маленькі полонені, бо війна,
малюють, як росте у полі жито,
як соняшник цвіте біля вікна...

А тільки хто те жито буде жати?
А вам що світить, юні земляки?
Хай не зачеплять вас чужі гармати!
Хай вас обережуть мої думки!

24.02.2015 р.

***

Я вже стомивсь боротись словом
за український світ і лад,
тепер на старості готовий
узяти в руки автомат.

Коли московські вовчі зграї
в степу кругом нас облягли,
шляхів для відступу немає,
слід стати в коло, як воли:

спина – до спини, зовні – роги –
пороти вовчі животи,
пороти їх до перемоги
і вражі трупи розтовкти!

Хай вороння над степом криче,
хай впадемо в знеможі ми,
хай витікає кров воляча –
ми з неї встанемо людьми!

Вже мало битись тільки словом
за український світ і лад –
і я перо змінить готовий
на автомат!

05.05.2014 р.

***

Сестра померла. Смеркла і любов,
моя любов до степового краю.
Коли мене сюди покличе знов
моє вишневе селище, не знаю.

Серед боїв глухі стоять хати,
потрісканими дивлячись шибками...
Кому відкрите серце принести?
Кого зігріти теплими думками?

Таких нема. Всіх налякав Донецьк,
обвитий димом, як колючим дротом.
Колись я з ним дружив. Тепер капець!
Між нами річка – стрічкою скорботи.

Привіт, Осикова – худесенький потік!
Ще ловиться в тобі сріблиста радість?
Хоч на віку я знав немало рік,
а жаль з тобою, ниточко, прощатись.

Ось надивлюсь на крутолобу даль,
увінчану залізними стовпами –
хай забере вона мою печаль
за юністю, за родом, за степами!

01.10.2014 р.

***

Ще степова одна мандрівка
по бур'янах та по ріллі:
селянські чоботи, гвинтівка
і тихі роздуми незлі.

Із балки в балку, повз посадки,
повз шелестіння кукурудз
іду без страху, без оглядки,
до брів насунувши картуз –

не так від сонця, як від вітру,
що з яру літо виміта,
де пізній сонях сумовито
рачує дні вже, не літа,

де перелітних птахів згряя
спадає снігом на ріллю,
і хоч інстинкт мене штовхає,
та я птахів не зачіплю.

Готуюсь також до мандрівки,
вже приміряючи маршрут.
Малокаліберна гвинтівка –
лиш романтичний атрибут.

2010–14 р.р.

***

Я жив, не скоряючись долі,
і рвався із клітки, як птах.
Мій попіл розвійте у полі
в донецьких прогірклих степах!

Мої вже минають гастролі,
кінчаються сили і дні.
За всі мною зіграні ролі
не соромно, друзі, мені.

На всі свої біди і болі
дивився я завжди здаля:
аби лиш буяла на волі
моя українська земля.

Любив я високі тополі
і вітер, що сонцем пропах.
Мій попіл розвійте у полі
в омитих сльозою степах!

2015 р.

ΔΟΥΧ
ΑΤΛΑΝΤΙΔΙ

***

Стаю розважливим, нівроку,
і до роботи, й до жінок.
Тому і зважую всі кроки,
бо вже не той у мене крок.

Чогось зітхаю, як лягаю,
зітхаю теж, коли встаю.
Можливо, я дійшов до краю,
вже відспівавши роль свою.

Можливо, так. Але важливо,
що в мене ще іскриться дух
і слово проситься правдиве –
найкращі ліки від недуг.

Хай хтось клепає модні вірші,
хтось афішує свій верлібр,
а я щось вимудрую в тиші,
самотини обравши хліб.

Вже час молитися на Вічність.
А де, скажіть, її портрет?
Лиш муза світові засвідчить,
чи був я милий їй поет.

Живу! За це вже слава Богу!
І хоч я зважую свій крок,
та в Крим збираюсь у дорогу
і ще не всіх забув жінок.

07.06.2013 р.

КРИМСЬКИЙ ГЕКЗАМЕТР

І знову мені, як дитині малій, закортіло
на кримське узмор'я – пірнути в курортний світ.
Колись вулканічна лава на березі тут кипіла,
тепер же мільйони тіл тут змивають піт.

І сонце над горами сходить гарячим потом,
щоб золотили поля, і виноград визрівав для вина,
щоб я на світанку сідав за словесну роботу,
в книгу моря вдивляючись із вікна.

08.09.2013 р.

***

Слова останні молоді
пишу по серцю вправним рухом,
неначе сплески по воді
роблю, не падаючи духом.

Вже берег близько – рух – ще рух! –
і я стою на голій скелі,
довічній вже моїй оселі...
Чого спішив я, відчайдух?

Всьому кінець є, навіть морю,
а понад ним – і небесам.
Про них згадав я саме впору,
бо з ними зараз сам на сам.

Я романтичним був поетом –
а чи погано це, скажіть?!
Живим я був, а не скелетом,
і цвів, як сонях на межі.

Мені і старість – ще не старість,
не плячу юності вдогін,
і навіть з юнкою погратись
готов у морі, як дельфін.

07.07.2013 р.

***

Що за райські привілеї
у вечірньому Криму!
Розмаринові алеї
у духмяному диму.

Час вечірній. Час блаженний.
Усамітнення моє.
Ялта, вдень така зелена,
вже вогнями виграє.

Як згори я подивлюся,
все ввижається мені:
то не місто, а медуза,
в морі світиться на дні...

Чи пройтися темним парком
між тополь, як серед скель,
чи фонтанову русалку
запросити у готель?

Чи діждатись краще музу?
Обіцяла ж бо прийти,
аби Ялту, як медузу,
малювати з висоти.

Отаким-то привілеєм
я наділений в Криму!
Розмаринові алеї
у духмяному диму...

26.08.2012 р.

***

Хоч я не мариніст, а біля моря,
навколо нього крутяться думки,
неначе милий друг зі мною поряд,
а бриз – як дотик ніжної руки.

Однак ні друга, ні руки, ні слова –
все розчинилось, як у морі сіль,
лиш перед зором далеч бірюзова,
а за плечем – Ай-Петрі гострий шпиль.

Але чому так хочеться співати
і Чорне море перейти убрид,
коли сюди з далекої Еллади,
мов лебідь, припливає теплохід.

В житті не раз я мав пригоди дивні
і мав би вже насититись сповна,
та очі незнайомої грекині
притягують, як якір глибина.

Хіба то гріх – пізнати нові глибини,
коли сидить в поетові моряк,
коли його бажань хапкі рибини
ще не попались часові на гак?

Тому і йду до моря в час погожий,
коли у вечоровій напівтьмі
відходить теплохід, на птицю схожий,
із поstattю гречанки на кормі.

01.09.2012 р.

***

Тінь від гір лягла на місто.
Вітер стих. На морі штиль.
Місяць лезо золотисте
увігнав Ай-Петрі в шпиль.

Там угруз, і зникнув скоро,
і аж завтра із води
вранці випірне із моря
його кінчик золотий.

19.09.2012 р.

КУРОРТНА КОМПАНІЯ

Я все тут бачив: гори, небо,
а що у Ялті знов роблю?
Відпочиваю сам від себе,
хоч сам гуляю, сам і сплю.

Ну, правда, снідаю в компанії -
сімейна пара москвичів –
і маю слухать їхні манії,
що Крим не той, не ті харчі...

«Тут України тільки мало,
а все тут є, – я мовив їм, –
та України більше стало
із *появленієм* моїм.

Я на Пегасі, маю зброю,
ось тільки жаль, що одинак,
хоч тут, було, й один козак
проти орди ставав до бою».

Сусіди п'ють слабенький чай
і дружбою лоскочуть нерви,
і все від мене зазвичай
ждуть братолюбства, мов у церкві.

Дивлюсь їм в очі, а не в рот,
і бачу в них сніги Сибіру...
І наче грамотний народ,
але нав'язливий надміру.

Насильна дружба – хай їй чорт! –
відомі нам її кайдани.
І справді, що це за курорт,
коли він сипле сіль на рани!?

13.01.2013 р.

БІЛЯ ПАЛАЦУ СОФІЇ РОТАРУ
Іронічний експромт

Проходжу повз віллу «Софія»,
де «Чехов» і «Дама з собачкою»*,
та в гості зайти я не смію,
хоч і знайомий з співачкою.

Колись в буковинській долині
нас піснею звів Всевишній.
Вже Соф'я давно на вершині,
а я – альпініст нікудишній.

Отож уклонюся Чехову,
що тут, як швейцар, бронзовіє.
Хай дама з собачкою декому
здасться хазяйкою вілли!

27.08.2012 р.

---

* Скульптурна композиція на ялтинській Набережній.

ЗУСТРІЧ ІЗ ЗЕМЛЯЧКАМИ

Вечір вже квітку червону
із-за гори нам шле.
Місяць – мов скибка лимона
у голубому желе.

Видно згори пів-Ялти.
Море із небом злилось.
Добре б гуртом заспівати,
добре б обняти когось!

Милі донецькі дівчата,
ви вже у віці бабусь,
є нам про що згадати,
з вами я в юність вернусь.

Бідна вона в нас, а мила,
хоч почужів наш Донбас.
Там у нас шахта гуділа,
море тут чути весь час.

Вас не маніжать курорти,
тут ви у ролі служниць.
Хай це звання і не горде –
гідність не зникла із лиць.

Душі відкриті святу,
хоч і зазнали зневір.
Тим-то рожеву троянду
вечір вам шле із-за гір.

07.09.2012 р.

ЗА ФРАНЦУЗЬКИМ ВІНОМ

На згадку колегам

Ми не ниці,
що не в Ніцці,
адже Ялта
Ніцци варта.

Тут медузи,
там медузи,
тут кацапи,
там французи.

Ну, а наші українці
там – як німці, тут – як німці.

Ми ж утрюх п'ємо вино,
з Ніцци, значиться, воно.

Смакота, уваги варта.
Ніцца ближча вже, як Ялта.

19.09.2012 р.

***

Спішу. Чого? І сам не знаю.
Оце збираюсь в Коктебель.
Отак, напевно, прибирають
перед відходом корабель.

Чого так пишеться? Ніколи
я не писав ще досі так.
Хіба що в зошитах у школі.
Находить, бачте, на писак.

Розваги будуть. Може, й танці.
Старий – а думаю про що?!
Чекає, звісно, море вранці.
А що вночі? Звичайно, сон.

Я спав і сплю ще як дитина,
бо совість чиста. Ні, брешу!
Моя душа щось трохи винна
одній душі. Тому спішу.

09.07.2013 р.

НА ГОРУ ІДУЧИ

Знов Коктебель. І знов на гору
повз гай шипшини і бур'ян
я до могили йду не скоро,
де спить поет Максиміліан.

Далеко звідси видно море,
навіть чи звідти видно нас.
Всі замовляють собі гору:
Тарас – Чернечу, цю ось – Макс...

Я мав би теж собі замовить
якийсь місцевий Еверест,
або узгірок край діброви –
у мене скромний інтерес.

До слави всі ми смертні ласі –
гранітне вабить, золоте.
Мені б горбок якийсь в Донбасі,
не вищий мене, як на те.

Такий, де мати спочиває,
де спочивають вже брати
і давні друзі в ріднім краї –
такої стачить висоти.

Там також далеч неозора,
хоч не морський – гіркий туман...
Так думав я, йдучи на гору,
де спить давно Максиміліан.

13.07.2013 р.

***

Чи я люблю, чи я дурю себе.
Себе – напевно, а ось вас – не знаю.
Ваш погляд – міст у небо голубе,
а чорні брови – човники до раю.

Без вас я довго плавав уві млі,
спивав, як джміль, чуже чуттєве літо.
Тепер мені замало на землі,
щоб тільки жити, просто тільки жити.

Хай полудень уже мій пролетів
журливим косяком до виднокраю,
я світ люблю, а вас і поготів,
ось тільки світу вашого не знаю.

21.10.2013 р.

***

Не судилося, не збулося –
а душі так хотілось чудес!
Відпливло твоє тепле волосся,
як хмарина з осінніх небес.

І ні слів, ні надій, ні бажання,
лиш холодні туманні дні...
Освітила хмарина остання
пізні сутінки у мені.

18.10.2013 р.

ПЕРЕД ВІДЇЗДОМ

Друзям по Коктебелю

1

Не випадали ще мені
такі бездарні літні дні,
як біля моря в Коктебелі,
де люди, як моржі веселі,
під сонцем смажаться весь день.

А я, старий уже тюлень,
в тіні шукаю прохолоди
і дощової жду погоди,
як манни з неба ждав семіт,
бо мозок плавиться, як лід.

А ще джаз-бандові тамтами
по нервах бухкають ночами,
мов у тропічній стороні
тупцює плем'я в дурмані.

Всі мислі зникли в цій мороці,
немов кефаль тут у затоці,
і на гачок до слова «Крим»
я не впіймав тут жодних рим.

О, прощайте, невеселі
мої блукання в Коктебелі!

07.09.2013 р.

2

Вже нашттовхавшись серед люду
і натомившись у житті,
я не помру – а вічно буду
у непорушній самоті.

До неї я давно звикаю
без ближніх друзів, без рідні,
без пекла хатнього, без раю,
без насолоди і борні.

Ось тільки слово, рідне слово
іще підтримує в житті.
Без нього я давно готовий
пливти у вічній самоті.

10.09.2013 р.

СЛОВО ПРО ДРУГА

Двовірш

1. ДО НОВОРІЧНОГО ЮВІЛЕЮ

Данилові Кононенку

Там за шляхами-розлуками
як ти живеш у Криму?
Хоч ти уквітчаний внуками,
я тебе теж обніму!

Жити не можеш без клопоту,
робиш добро без поз.
Ще б тобі торбу і бороду –
був би як Дід Мороз.

Ох, ці швидкі ювілеї!
Ох, все прудкіші літа!
Знаю, не втонеш в єлеї,
голово золота.

Людям козацького крою
ніколи навіть старіть.
Це на таких героях
і Україна стоїть!

24.11.2011 р.

2. НА СМЕРТЬ ПОЕТА

Останніми передсмертними словами

Данила Кононенка були: «Бідна моя Україна...»

Ти правий: бідна Україна,
але не правий, що помер,
вона без тебе вже повинна
в Криму боротися тепер.

146 А час настав такий тривожний –
Крим потонув, горить Донбас –

і для Вітчизни цінний кожний,
хто має мужності запас.

Козак за духом і за ділом,
життя поклав ти на війні,
щоб наше слово пломеніло
в недружелюбній стороні.

Спи, друже, мирним сном могили.
Ми підем далі. З нами Бог!
Твій подвиг нам подвоїть сили –
тепер я битимусь за двох!

15.01.2015 р.

СЛУХАЮЧИ ВУЛИЧНИХ СКРИПАЛІВ

Вечорами на ялтинській набережній
грають «Мелодію» Скорика.
Слухаю в радості набожній:
наша душа не скорена!

Слухають здалеку гори,
грім гуркотить здаля:
«Нашим тут буде море,
нашою буде земля!»

2011–14 р.р.

СЛОВО ДО КРИМУ

Прощай! Я плакати для виду
не стану, хоч і траурний кінець.
Ти затонув, як давня Атлантида,
остався тільки згадок якорець.

Пригадуються гори кришталеві,
і білозубі хвилі біля скель,
і скупані у сонячному мреві
ракушнякові човники осель...

Перед очима друзі, що втонули –
о, Боже, їхні душі пожалій!
Чи легко їм під автоматним дулом
томитись без підмоги і надій?

Все розтоптав важкий російський чобіт,
в багно втоптав і гори, і лани,
безсонно стогнуть чайки тонкодзьобі,
і важко дишуть всохлі полини.

Прощай же, українська Атлантидо!
Недовго побула ти на плаву –
тепер без тебе літо – вже не літо,
і я живу – немов на дні живу.

03.07.2014 р.

ПРО ЛІТНЮ ВІДПУСТКУ

Тепер нема до Криму ходу
ні літаком, ні теплоходом,
і навіть звичні поїзди
гуркочуть з острахом туди.

Вже став він диким закордоном,
де за новим живуть законом,
законом давньої тюрми,
з якої вирвалися ми.

І нам з тобою, жінко мила,
тепер туди закрита путь,
а нас Руданського могила
у Ялті ждатиме, мабуть,

і коктебельські краєвиди
теж сумуватимуть без нас,
як ми без них. Де правду діти?
Не добрий стався викрутас.

Ну, що ж – поїдемо в Карпати,
раз Крим для нас тепер – діра.
А ще не треба забувати
про чари нашого Дніпра!

Воно то так, та Крим – хвороба,
про себе знати все дає...
І не замінить вся Європа
того, що в серці все ще є.

2014 р.

ЗАГОСТРЕНИМ ПЕРОМ

ДІАЛОГ ДОБИ ВІД-ПЕРЕ-РОДЖЕННЯ

«О прекрасний час! Неповторний час!»

П. Тичина

СЕМЕНКО:

– Нові часи – і генії нові
замінюють старих, як вартові.
Змів і я Шевченка у кожусі –
лиш мій «Кобзар» тепер вивчайте, друзі!

ЯНОВСЬКИЙ:

– До геніальності тобі забракло клепки,
мов козирка до клоунської кепки.

ОСЬМАЧКА

– Геній – не геній – немає різниці –
всіх замордують в радянській в'язниці.

ТИЧИНА:

– За всіх скажу, за всіх переболію,
бо про комуну тільки мрію!

МАЛАНЮК:

– Мовчи, гібриде страху і амбіцій,
ти скажеш те, що вигідне убивцям!

СОСЮРА:

– А я з тобою, Маланюче, зустрінусь у бою,
бо поряд із Тичиною стою!

ГОЛОС НЕВІДОМОГО:

– Затичинилося небо, засосюрилась земля
під сокирою Кремля...

РИЛЬСЬКИЙ:

– Не чіпайте Сосюру, бо наш до кісток:
з Донбасу до Києва зводить місток!

БАГРЯНИЙ:

– Пане Максиме, тихіше дишіть
і Сталіну оду любовну пишіть!

БАЖАН:

– Під нею підпишемось всі ми за мент,
бо нас порятує такий документ!

КАГАНОВИЧ:

– Даремно маскуєтесь – видно усіх,
а я порятую тільки своїх!

29.09.2014 р.

ДО ДОВГОЖИТЕЛЯ

83-річний поет Степан Крижанівський, який колись рекомендував мене до Спілки письменників, про своє довголіття сказав мені, між іншим:

«Я пережив усі лихі часи, бо ладив, навіть часом принижуючись, із привладними халдеями».

Степане-пане, друже-брате,
нам всім надійде час вмирати.
Невже, невже в останню мить
у нас душа не заболить,
що ми до скону гнули спину
перед катами України?

І далі гнутись? Ой же ні!
Така судьба не по мені!
Я поважаю довголіття,
не перетворене на сміття!

1984, 2014 р.р.,
Ірпінь

ПОЕТИЧНІ УРОКИ

«Не будь ні солодким, ані гірким!» –
повчав мене мудрий професор.
А був я тоді, наче гріх, молодим –
провінціал-неотеса.

«Солодкі розлижуть, гіркі розплюють» –
професор напучував далі.
Я слухав його, вибираючи путь
і не ждучи медалей.

Професор давно вже у Бозі спочив,
обплюваний тими і тими,
а я іще досі жую калачі
та граюсь, як в юності, в рими.

Юнацтво, буває, питає мене,
яка у поезії міра.
Я вказую пальцем на сонце ясне:
«Ось наша зразкова ліра!

Однаково гріє живих і мерців,
однаково сяє мільйонами років.
Поменше любіть ви свої папірці –
і більше не маю уроків!»

05.07.2013 р.

ДІАЛОГ НА СТИКОВІ ЕПОХ

*«Там жили поэты, и каждый встречал
другого надменной улыбкой».*

А. Блок. «Поэты»

АХМАТОВА – ЄСЕНІНУ:

– Ти – соловей, і вдача молодця,
та вірші не шліфуєш до кінця.

ЄСЕНІН:

– А в тебе, Анно, все виходить гладко,
але з нічого робиш ти загадку.

ЦВЕТАЄВА:

– Єсеніним не важко, Аню, бути –
подобаються людям баламути!

АХМАТОВА:

– Та й ти, Марино, баламутна штучка –
немов колючка.

ЄСЕНІН:

– В обох вас, дами, немає слуху
бо в душах мало руського духу,
все молитесь на Блока,
салонного пророка.

ПАСТЕРНАК:

– Ну, Серж, загнув ти! Він же – епоха,
трохи від демона, більше від Бога.

МАЯКОВСЬКИЙ:

– Помовч, підспівувач! Епоха – я!
Компартії віддана Муза моя!

АХМАТОВА:

– *Господа-товарищи, уймите свой бред!*
Кто предан власти – недопоэт.

23.09.2014 р.

ПРО БАЙКОВЕ І НЕ ТІЛЬКИ

Хто за життя стрибатиме найвище –
заслужить це престижне кладовище.
Я не стрибав, не був і плазуном...
Спочити б у степу під валуном!

16.03.2015 р.

ДО ІСТОРИКІВ

З приводу одних наукових зборів

Ну що ви про монгольське іго
старі заводите плачі?
Хіба сьогодні менше лихо
сидить на нашому плечі?

Ану, розпрямтесь! Що? Не можна?
Наука зігнутих – безбожна!

2.01.2013 р.

МІЖНАРОДНИЙ ДІАЛОГ
За народним мотивом

– Не пийте алкоголь! –
проголосив Де Голль.

– А в нім є вітамін, –
хіхікнув Хо Ши Мін.

– Вживати треба мало, –
промовив Мао.

– Але часто, –
кахикнув Кастро.

– Слід пити скрито, –
моргнув Броз Тіто.

– Та ну?! –
здивувався У Ну.

– Як пити, то досита! –
гукнув Хрущов Микита.

Всі загули: «Резон!!»
і прийняли закон
на сесії ООН.

1969, 2014 р.р.

РАЙСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

Вже до раю пливе мій човник,
а точніше, у вічну пільму.
Та якщо є над раєм чиновник,
я і раю того не прийму.

На землі я набачився братії
із пузцем, значно вищим ума,
і немає у мене гарантії,
що в раю графоманів нема.

Хоч душа не байдужа до раю
і охоча злетіти до хмар,
та коли я гарантій не маю,
на такий не купляюсь товар.

27.03.2014 р.

***

Із Богом легше, як без Бога:
все можна скинути на нього.
Але ж і Бог – страшний тягар,
бо раб є раб, а цар є цар!

Чого ж ти ремствуєш, людинко –
в Сахарі всесвіту пилінко?
До Бога хочеш дорости?
А, може, й він такий, як ти!

25.03.2015 р.

СПРОБА АВТОРЕЦЕНЗІЇ

Зручніше славити природу,
чи в церкві ставити свічки,
або з любові до народу
на грудях дерти сорочки.

Хотів добро я учинити,
і в цехові поліз діла,
хотів не вчити, як нам жити,
а як відмитися від зла.

Одних скубнув за марнослів'я,
з-під інших вибив п'єдестал –
та й зачепив, наче здурів я,
парнаську знать. І сам дістав...

Ні-ні, не відсіч в поєдинку,
а хмурі погляди з-під брів,
бо проковтнувши мовчки слинку,
вони рішили: «Він здурів!

Розумний, бач, роззявив рота,
немов пророк якийсь новий...
Живеш в болоті – слав болото,
живеш з вовками – вовком вий!»

І я вже глухну від мовчанки –
аби хоч хто роззявив рот.
Лиш презентації плюс п'янки
найбільше любить наш бомонд.

Тож посилаю я до чорта
словесні моди, слизь і гадь,
і для базару натюрморти
навряд чи буду малювать!

А що когось я зачепив там,
то не ховавсь, як анонім.
Поет не має всіх любити,
а різать правду має всім!

ПРО ІНТИМНІ РЕЧІ

Іронічний факт

Хоч ти поет, хоч урядовець –
не значить – вже на небесах.
Колись в ДП попав *цековець**
в подертих ношених трусах.

У морг потрапив він до трупів,
де безпритульники одні,
і санітар сказав щось глупе
при з'яві скорбної рідні.

Аж у ЦК надули пики:
«Що за бардак! Які труси?!»
Отож, який ти не великий,
а спідне справним все ж носи!

Таке подумав я в крамниці,
купивши речі ці нові.
А ще поетам не годиться
носити дрантя в голові.

Колись таки змахне мачете**
ота, що звіку косить всіх –
і дрантя в голові поета
у морзі теж посіє сміх.

12.06.2013 р.

---

* Цековець – працівник ЦК Компартії.

** Мачете (іспан.) – довгий ніж, на зразок коси.

У ТЬОТІ СЛАВИ

Я чув давно вже: «Слава! Слава!
Ну й молодиця! Ну й метка!
Ще й безвідмовна, нелукава –
заходь, як маєш п'ятака!»

Зайшов я раз до неї в гості,
посидів скромно у кутку,
послухав там п'яненські тости
колег, що ходять у вінку.

Тут і поети-дипломати,
і экс-сексот, і экс-міністр –
та скоро я подавсь із хати
з жалем, що чорт сюди приніс.

Хай там похвалять, почастують,
лауреатом наречуть,
та для таланту все це всує,
бо славні ігрища – не суть.

Промовте слово нелукаве
і натrudіться, наче віл,
а вже тоді до тітки Слави
під сукню лізьте, чи під стіл!

08.06.2013 р.

РОЗМОВА У ХАРЧЕВНІ

Іронічне

Мій організм – як архаїзм,
вже звик обходитись без жінки.
Ви відвернули, бачу, ніс.
Ви боїтесь самооцінки?

Вам так зручніше? Що ж, о'кей!
Вам доміно чи карти в руки?
Є ще футбол для вас, хокей...
Невже це всі вже ваші муки?

А що бідує весь народ?!
Вам гроші замінили душі.
Мета – з ікрою бутерброд,
або оте японське суші.

Не ображайтесь! Жуйте далі
котлети штучні. На десерт
вам подадуть у «макдональдї»
якийсь узварчик із штиблет.

Даруйте, щось я відволікся!
Про що розмова в нас тепер?
Ах, я стаю вже трохи лисий
і, взагалі, пенсіонер.

15.07.2013 р.

ДО ЗНАЙОМИХ ПРЕФЕРАНСИСТІВ

Життя – це гра, а не жура.
Тож, хлопці, граймо в карти
і пиймо чарку, тільки варто
тут знати міру: гра є гра!

Я проти п'яного запою,
хіба що з Музою, або
в любовній грі. Але з любов'ю
я вже в розлуці. П'ю Шабо.

Одненьку склянку до обіду,
чи дві – із гостем, ради гри,
і залишаю недопиту –
чи то я мудрий, чи старий...

Такий же я і в преферансі:
ну, раз на тиждень вчотирьох
б'ємось ми, наче ті спартанці –
а кращий хто, розсудить Бог.

Ні, Бога згадувати всує,
де в гру вступає гаманець.
Грошима я не коверзую,
а, взагалі, нехай їм грець!

30.01.2013 р.

СПОВІДЬ ГРАВЦЯ

Іронічне

Весь вік я грався наче,
любив азартну гру,
і граючись, ішачив,
і граючись, помру.

Писав я теж грайливо –
пробачте, читачі! –
і ось тепер глузливо
віршую уночі.

З жінками також грався,
хоч докладав зусиль,
і чув я спершу: «Вася!»,
а потім: «Чорт Василь!»

Воно немовби смішно,
та гра якась не та,
бо виграш мій невтішний:
грайлива самота.

Самотність я не славлю,
хоч і живу незгірш,
її на карту ставлю,
немов останній вірш!

05.06.2013 р.

ПОЛІТИЧНА КАТАВАСІЯ

З приводу кулачних боїв у парламенті

Які часи – такі герої.
В Верховній Раді – мордобої.
Прорвавсь до Києва Донбас
і калатає в тулумбас.
Та цей Донбас мені не батько,
а так, чужий скоробагатько.

Якби так лізли у забій
чи розчищали вдома гній
донецькі дужі депутати!
А мільярдерів захищати,
а ще Москві відкозиряти:
«*Ваш Севастополь был и есть!*» –
то не велика, братці, честь.

Гордितись мав би землячками –
я ж неспокійно сплю ночами.
В дитинстві так було колись
в післявоєнну грязь і гризь:
лягаєш спати у саманці,
а чи живим устанеш вранці –
не знаєш. Так тоді жили.
Тепер зросійщені хохли
судьбу держави віддали
в неукраїнські жирні руки
і ждуть добра – карась від щуки...

Раніше злодій в хату ліз,
тепер у владу всунув ніс,
і морду, й лапи волохаті,
і в Україні, як у хаті,
наводить свій безбожний лад,
де правлять гроші, смерть і блат –
а нас добру з трибуни учить...

Помилуй нас, о, Всемогучий,
дай пережити час гнітючий!
Прорвавсь до Києва Донбас –
гей, хто там б'є у тулумбас!?

ПЕРЕД ВИБОРАМИ ПРЕЗИДЕНТА

Вожді в нас не державники,
одні з них – *дери-шапники*,
а інші – *дери-банки*,
усі з одної банди.

А вже на горизонті
йдуть лідер *Бий-по морді*
і лідер *Бий-чужих*.
Чи буде толк із них
побачимо вже нині
в розкраденій країні.

Що ми за люд? Уже віки
усе ми робим навпаки.
Чи ми уже не українці,
а нове плем'я *навпаківці*?

То нащо вибори? Однак
посяде трон якийсь *Навспак!*

13.01.2010 р.

НА СМЕРТЬ НЕДРУГА

«Про покійника говорять або добре, або...».

Прислів'я

Відходять друзі. Хай би ще жили!
Помер і ворог мій – а наче жалко,
хоч вчора я підклав би ще смоли,
щоб у котлі відчув він, як це – жарко.

За всіх часів він значивсь піснярем,
копирив губу, наче Муссоліні...
Звичайно, сумно: всі колись помрем.
Отож, здоров'я всім, живущим нині!

Ісус повчав нас: ворога люби...
І ми послухались, безвільні українці:
і досі розбиваємо лоби
як не в церквах, то мокнучи в горілці.

Минеться скоро *царствіє* моє,
хотілося б, звичайно, щоб пізніше,
сьогодні навіть, бачте, втіха є:
мій ворог вже у пеклі оди пише.

10.04.2013 р.

НЕО – ЄВАНГЕЛІСТИ

Поети наші, вдарившись в релігію
і мріючи апостолами стать,
немов сухар, розжовують нам «Біблію»
і жуйку видають за благодать.

Дзюбенко ось, вдовиця Мейса знаного,
вчепилась за Андрія Первозваного
і випекла такий про нього том –
хто прочитає, попаде в дурдом.

А Влад Марія, жінка не проста,
взялась за Йосипа, за вітчима Христа,
і описала так «святе сімейство»,
аж захрестилось в Києві єврейство.

Щоб і собі лицем не впасти в грязь,
поет Буряк теж за святих узявсь,
оплакавши, як біля домовини,
всі кісточки блудниці Магдалини.

О Боже, я благаю, впавши ниць:
спаси нас від потопу небилиць!

12.05.2012 р.

ХРИСТІЯНІСТ

Із приводу крупнокаліберної публікації Михайла Косіва
«Антихристиянська «євангелія» Нобелівського анти-
христа»

(Газ. «Літ. Україна» від 10.02. 2011 р.)

Не зрозуміло й досі:
ну хто такий цей Косів?
Здається, депутат,
бо років двадцять вряд
в Верховній третей Раді
і там при всякій владі
він їсть не тільки хліб.

А ще він – наче піп,
який оглух, осліп:
так б'ється за Ісуса,
так настобурчив вуса,
зчинивши в пресі гвалт –
злякався б і Пілат!

Самого ж Сарамагу*
поклав би він на плаху,
забувши заповіт:
«Врага любити слід!»
Хай чує вся Європа
гнів ситого холопа!

Яку мораль дамо сюди
за прикладом Сквороди?
Через таких, на жаль, «борців»
ми в світі водимо старців!

21.02.2011 р.

ЩОДО ГЕНЕТИКИ

Не знаю, що зі світом буде,
чи прийде раю торжество,
але залишиться у людях
повік роздвоєне єство.

Стократ нам легше розщепити
гримуче атомне ядро,
аніж у душах сумістити
два полюси – добро і зло.

15.02. 2012 р.

ЧУЖІ ДІТИ

Під моїм балконом цілий день
київська гарцює дівора,
цвенькаючи мовою чужою.
Дітей люблю. Але не цих,
вже втрачених для України.

12.07.2014 р.

ДО МОВНИХ ЧИСТЮЛЬ

Я вживаю розмовні словечка –
мені кажуть, що це негречно.

Ось у мову «чистюля» я втис –
чую знову: «Та це ж русизм!»

Ну то й що? Невеликий дефект,
бо російська – це наш діалект.

Ну, а ви, чистуни, я думаю,
з мови ладні зробити мумію!

24.06.2013 р.

ПРО ДОСКОНАЛІСТЬ

Моєму прихильнику

Ні, друже мій, я і на старості
ще не доріс до досконалості.

Ти знаєш, що це? Хай їй біс!
Помер би вже, якби доріс.

18.03.2013 р.

ДАВНІЙ ЗНАЙОМІЙ

Хотів Вас привітати з Жіночим днем,
та задзвеніло враз мені у вусі,
як наче напоумив хтось мене:
вже треба Вас вітати з днем Бабусі.

08.03.2013 р.

ДИВНООКІЙ

Прошу пробачення за це побачення!
Я придивився, хто Ви така.
Моя особа не має значення –
я просто схожий на дивака.

А Ви – чаклунка з перської казки,
в зіницях Ваших – роїння змій.
Я не лякливий, та Ви, будь-ласка,
знайдіть факіра – це фах не мій.

04.02.2013 р.

УСПІШНИЙ НУЛЬ

Цей творчий нуль в одному геній –
у здобуванні різних премій –
малих, чималих, нікудишніх.
Чи не глузує з нас Всевишній?!

09.12.2014 р.

ДО СВОГО 77-ЛІТТЯ

Мої дві сімки – дві ковіньки,
підпора нинішня моя,
бо в домі – ні синів, ні жінки,
давно я сам собі сім'я.

Ну, правда, зрідка у гостину
приносить Бог близьку людину.
Невже отак за кроком крок
до двох дістануь вісімок?

А вісімка – знак безкінечності...
«Навіщо ж дві?» – питаю з чемності.
Я це не ставлю за мету,
та, шкутильгаючи, бреду.

25.03.2015 р.

ДО КОЛЕГ – СПІВКАМЕРНИКІВ

В цій безвольності, в цьому гаморі,
де панують тепер гаманці,
бути з вами у спільній камері
я не хочу, плаксиві співці.

З вами теж, модерністи-заручники,
і не з вами, хто гне матюки.
Тільки в тій мені камері зручно,
замість даху в якої зірки!

27.06.2013 р.

ДО РОСІЙСЬКИХ КЛАСИКІВ

А чом усі ви – Пушкін, Достоевський,
і Лермонтов, і Шолохов, і Гоголь –
не піднімаєте над Україною тепер
свої щити людинолюбні,
щоб захистити від російських куль?

Ба! Вашими книжками навіть
по нас стріляють, наче із гармат!

07.08.2014 р.

***

Не зміг я вдертися за юності
в когорту славних віршарів.
Чи від ума, чи то від глупості
обрав я долю шахтарів:

роками у пiтьмі підземній
довбати пласт, горючий пласт,
не сподіваючись даремно,
що труд цей чорний лаври дасть.

Хоч він не дав мені достатку,
тепла в сімейному гурті,
я розгадав одну загадку
про найдорожче у житті.

Я зрозумів, що справжнє щастя,
хай в невідомості, в імлі –
це вічна праця, чорна праця
на славу рідної землі.

24.09.2013 р.

ТОРКАЮЧИСЬ СРІБНИХ СТРУН

Низка перекладів

ПЕРЕДМОВА

Чужого зерна я не сію,
ці пропонуючи вірші.
Оце є все, що від Росії
в моїй залишилось душі.

Ну, може, ще Чайковський, Чехов
із українством у крові
до мене йдуть луною-эхом
крізь грім війни... О, се ля ві*!

21.01.2015 р.

В'ЯЗЕНЬ

(Із Олександра Пушкіна)

Сиджу я в неволі в темниці сирій,
за ґратами зрісши, орел молодий.

Сумний мій товариш із вільним крилом,
криваву поживу клює під вікном.

Клює він і дивиться в темне вікно,
неначе зі мною задумав одно.

Зове мене криком і зором своїм
і вимовить хоче: «Летімо! Летім!

Ми – вольнії птиці. Пора нам, пора,
туди, де за хмарою сяє гора,

де море безкрає синіє здаля,
туди, де гуляють лиш вітер... та я!»

***

(Із Олександра Пушкіна)

Я пережив свої бажання,
я розлюбив пориви мрій.
Мені осталися страждання
і порожнеча без надій.

Так пізнім холодом прибитий,
коли зимовий чути свист,
один – на гілці сумовитій
тріпоче запізнілий лист.

***

(Із Михайла Лермонтова)

Прощай, невимита Росіє –
орда рабів і воєвод,
і ви, мундири блідо-сині,
і вам прислужливий народ.

Хоча б Кавказу мур високий
сховав мене від царських слуг,
від їх всевидячого ока,
від всюдисущих їхніх вух!

ПОЦЛУНОК

(Із Якова Полонського)

Я свій розум, і серце, і пам'ять гублю,
бо тебе не дарма так жагуче люблю,
бо цілую тебе і за *ту*, перед ким
був колись я німим і таким боязким,
і за *ту*, що мене обпекла не вогнем,
а насмішками довго терзала мене,
і за *ту*, що не стала любовним щитом,
а давно уже спить під могильним хрестом.
Все, що в серці моїм загорялось для них,
хай, згоряючи, гасне в обіймах твоїх.

ПОЕТИ

(Із Олександра Блока)

За містом підвівся пустинний квартал,
оббитий пісками, як снігом.
Жили там поети, – і кожний вітав
колегу зневажливим сміхом.

Даремно і день променистий вставав
над цим трясовинним болотом;
його поселенець весь день віддавав
вину і старанним роботам.

Коли напивались, то в дружбі клялись,
базікали грішно і грубо.
Під ранок їх рвало. Від болю гнучись,
трудилися ревно і тупо.

Пізніш вилізли із будок, як пси,
дивились, як море займалось,
і золотом кожної дівич-коси,
як справжні знавці, милувались.

І мріяли ніжно про вік золотий,
кляли видавців заповзято,
сльозами вмивали росточок блідий
і хмарку, що бігла на свято.

Отак і жили: без хвали і заслуг...
А ти, мій читачу і друже,
гадаєш: у колі житейських потуг
ти краще живеш у калюжі?!

Ні, милий читачу, мій критик сліпий!
Принаймні-то, є у поета
і коси, і хмарка, і вік золотий –
тобі ж недосяжне усе те...

Ти будеш коритись дружині своїй,
своїй конституції куцій,

а ось у поета – всесвітній зашій,
і мало йому конституцій!

Нехай я помру попідтинню колись,
хай доля, мов пса, затоптала –
я знаю: то Бог мене снігом заніс,
то хуга мене цілувала!

ПІСНЯ

(Із Івана Буніна)

Я – проста батрачка на баштані,
він – рибак, веселий чоловік.
Тоне білий парус на Лимані,
він багато знав морів і рік.

Чарівні гречанки на Босфорі,
я ж худа і чорна від нужди.
Потопає білий парус в морі –
може, не повернеться сюди.

Буду ждять в погоду, в непогоду...
Не діждусь – на поле не вернусь,
біля моря кину перстень в воду
і косою чорною вдавлюсь.

***

(Із Івана Буніна)

Обрив Яйли. Як руки фурій,
стирчить над прірвою зі скал
колючий, викривлений в бурях,
сухий співучий астрагал.

І орленя при сході сонця
шипить в гнізді, як василіск,
за морем вгледівши спросоння
в туманній млі червоний диск.

СВІТ НЕМИНУЩИЙ

(Із Івана Буніна)

Там, в полях, на погості
у діброві старій
не могили, не кості –
царство радісних мрій.

Літній вітер гойдає
шовк березових віт,
і до мене злітає
твій усміхнений вид.

Не плиту, не розп'яття –
бачу досі ще я
і шкільне твоє плаття,
і твій зір, що сія.

Ти хіба в самотині,
не зі мною хіба
в тій минулій годині,
як звела нас судьба?

Нині, дня золотого,
між могил та химер
і мене молодого
теж немає тепер.

МІЖ ПІДВОДНИХ СТЕБЛИН

(Із Костянтина Бальмонта)

Добре нам між підводних стеблин,
де не чутний ні шелест, ні спів.
Із підводних спокійних глибин
видно тіні одних кораблів.

Непорушні стеблини мовчать,
непорушні стеблини ростуть.
В їхніх поглядах миру печать,
безтурботно вони цвітуть.

Безгомінне глибоке дно,
безгомінна морська трава.
Ми любили колись давно,
ми забули земні слова.

Мох. Пісок. Голубий самоцвіт.
Безсловесні привиддя риб.
Як далеко стражденний світ!
Як я рад, що у морі погіб!

СЕРЕД СВІТІВ

(Із Інокентія Анненського)

Серед світів, у сяєві світил
я шепочу ім'я одної Зірки,
і не тому, щоб я Її любив,
а з іншими всіма томлюся тільки.

Коли панує темінь неземна,
до тої Зірки йде моя молитва,
і не тому, що світло лле Вона,
а з Нею зовсім не потрібно світла.

***

(Із Анни Ахматової)

Нелегкий ти, любовний спомин!
Я в диму твоїм маю горіть,
а для інших – це тільки племінь,
аби душу схололу погріть.

Аби гріти вдоволене тіло,
їм потрібна моя сльоза...
Я ж співати, мій Боже, хотіла
і в коханні згоряти вся!

Дай же, Боже, такої отрути,
щоб мій голос зробився німий,
і стражданнями славу здобуту
забуттям осіяним змий.

***

(Із Анни Ахматової)

Якось нам удалось розлучитись
і обридлий вогонь погасить.
Вічний враже мій, час вам навчитись
вже насправді когось полюбити.

Я-то вільна. Усе – як забава, –
зійде муза ночами втішати,
а на ранок приплентає слава
калатальцем над вухом тріщати.

Не молися за мене більше
і, йдучи, не дивися назад!
Чорний вітер мене утішить,
звеселить золотий листопад.

Як дарунок, прийму я розлуку,
забуття – мені теж благодать.
А скажи, чи на хресну муку
ти наважишся іншу послати?

***

(Із Анни Ахматової)

Коли б усі, хто входили до мене
просити допомоги для душі, –
усі німі і юродиві,
покинуті дружини і каліки,
і каторжани, й самогубці, –
усі мені прислали по копійці,
я стала б «найбагатшою в Єгипті»,
як примовляв Кузмін покійний...
Але вони не вислали й копійки,
лише зі мною силою ділились,
і за усіх сильнішою я стала –
ще й так, що навіть це мені не важко.

***

(Із Сергія Єсеніна)

Розбуди мене вранці рано,
моя мати, сповита в печаль!
Я піду за дорожнім курганом
гостя званого зустрічатъ.

Я побачив у хащі на лузі
слід коліс, наче кров на снігу.
Вітер рвав на небесному прюзі
золотисту його дугу.

На світанку він завтра промчиться –
шапка-місяць майне над мостом,
і грайливо змахне кобилиця
над полями червоним хвостом.

Розбуди мене завтра рано,
запаливши свічу наперед.
Гомонять, що я скоро стану
знаменитим, як справжній поет.

Оспіваю тебе і гостя,
нашу піч, і вікно, і хлів...
І на пісню хлюпне з високості
молоко твоїх бурих корів.

***

(Із Марини Цветаєвої)

Ідеш ти, на мене схожий,
схилиючи голову вниз,
як я колись. Перехожий,
не поспішай, зупинись!

Ти прочитай уклінно,
на камінь поклавши цвіт,
що звали мене Марина,
і скільки я мала літ.

Не думай, що тут – могила,
що з неї з'явлюсь тобі.
Я надто сама любила
сміятись на зло судьбі.

Гула моя кров тривожна,
і кучері в мене вились...
Я також була, перехожий!
Не бійся мене, зупинись!

Зірви тут собі стеблину,
суницю скуштуй крадькома –
за ягоду цю могильну
солодших ніде нема.

Та не сумуй у задумі,
що смерті ніхто не мине.
Ти легко про мене подумай
і легко забудь мене.

О, як осяє тебе промінь!
Ти весь в золотій імлі...
Нехай же мій тихий гомін
тебе не страшить з-під землі.

Серпень – вересень 2014 р.

ПОЕМИ, БАЛАДИ

СМЕРТЕЛЬНЕ ВЕСІЛЛЯ

Я сліпий і глухий, і прожив я багато,
та було не багато щасливих днів:
десять літ по лісах я ховався затято,
двадцять років по тюрмах сибірських сидів.

Все ж марою не був, коли жив у криївці.
Був повстанцем. Шулікою звали мене.
І загін мій шуліками звали німці,
а москальський набрід нас і досі кляне.

Не питайте нічого. Я зовсім глухий,
очі теж затягло мені млою.
Вже піввіку ходжу я по світу такий,
коли вийшов з останнього бою.

Ні, не вийшов. Солдати знайшли вже мерця,
налетівши, як ворони-круки,
не доби́ли чогось – хтіли мати живця,
щоб впіймати ще більшу щуку.

Ще літав тут, як беркут, Шухевич Роман,
і земля ще під ворогом тліла...
Та її оповив той московський туман –
прощавай, Прикарпаття миле!

Я забув майже все: і колючі дроти,
холод, голод і всі катування,
в моїх більмах стоять лиш повстанці-брати
і в Яремчі мій бій останній.

Рідні гори стоять, наче райський сад.
Гори, гори, нещасні гори!
Я на вас хоч разочок поглянути рад,
та покрила вас ніч неозора...

Під горою кипів поміж скелями Прут
і черемха цвіла, як засватана дівка,
кожний кущ і смереку любив я тут,
де була моя хата – криївка.

Довго-довго була. Хоч і в дальні краї
з другом Гнатом ходили ми звідси.
Всі довкола ліси, і верхи, і плаї –
все обнюхали тут комуністи.

Та у скельному схроні Господь нас беріг
і сестричка моя Катерина,
як лисичка, вона прокрадалась в барліг
і приносила хліб та новини.

Гнат Катрусю кохав, і кохала вона,
лиш очима кохались, як діти,
бо іще не скінчилась повстанська війна,
не забралися звідси *совіти*.

А вінчання було, без попів, без сватів.
О нещасне, смертельне вінчання!
Гурт солдатів зненацька на нас налетів,
коли Катря прийшла востаннє.

Нас до ночі беріг ангел наш – кулемет.
Москалі причаїлись на чатах.
І Гнатко проказав (він був трохи поет):
«Ось і час нам настав обвінчатись!

Любий друже, вдягни нам з ялиці вінки –
ми з Катрусєю будемо навік!»
Я не дав їм, як піп, цілувати руки,
лиш хрестом осінив і обняв їх.

І вони обнялися уперше в житті,
цілувались в п'їтмі. Я ж на варті
до світання стояв, доки хмари руді
стали вранці наш схрон облягати.

Поналазило більше тепер солдатні.
Кулемет наш замовк без набоїв...
І тоді молодята сказали мені:
«Вбий нас, брате, благаєм обоє!»

Боже, Боже, великий мій гріх!
Вбив сестру і товариша-брата,
а себе, а себе я не встиг, ну не встиг,
бо в криївку влетіла граната...

І навіщо мене відходили вони?
Аби в пеклі помучився згодом?
Я не мав перед ними і крихти вини,
моя вічна вина – перед родом.

Не вберіг ні сестру, ні її обранця,
а свого побратима – за це мені кара.
Табори та дроти, табори без кінця,
все життя – як свинцева хмара.

Та ви чуєте хоч мене?
Я ж бо вас і не чую, й не бачу.
Навіть Бог хай мене прокляне –
не молюся, не мучусь, не плачу!

27.06.2013 р.

СОЛДАТСЬКА ПОВІСТЬ

І далека солдатська юність,
і тюремно-армійські дні
так надовго в мені замкнулись,
наче рідні були мені.

Та не душну казарму згадаю,
не начальство бездушне, як дуб,
а згадаю я дівчину Раю,
що на танці приходила в клуб.

Танці, танці в солдатських чоботях!
Під Мічурінськом аеродром.
Танцмайданчик. За потягом потяг
гуркотів мимо нас на Тамбов.

Із містечка і ближніх далей
мов на крилах летіли сюди
і дівчатка, і кралі бувалі,
аби пару собі знайти.

О мічурінські садівниці
(тут, як джунглі, кругом сади),
я забув ваші світлі лиця,
лиш одне пам'ятаю завжди.

Рая, Рая – русява чолка,
сік вишневий по всій щоці,
ще у Раї синіла наколка,
як метелик, на правій руці –

синій-синій метелик у лузі,
над яким зеленіли бори...
Я чекати закохано мусив,
коли скаже вона: «Бери!»

Видно, Рая бувала в бувальцях
у свої вісімнадцять літ.
З нею легко було на танцях,
а в обіймах морочився світ...

Рая виросла в дитбудинку,
бо рідню погромила війна,
доля гнула додолу билинку,
та до сонця тяглася вона.

Як береза зросла білокора
і косу розпустила в маю,
і дивилась на мене з докором
за хлопчачу цнотливість мою.

Після танців у дружній розмові
женихом я не бачив себе,
худорлявого, в чунях керзових,
в настовбурченому *хебе...*

Як дівчата вертались додому,
довго чулося в тиші нічній,
як співається молодому
серцю, повному сили і мрій.

Там і Рая ішла серед них,
серед співу того гіркуватого:
*«Парней так много холостых,
а я люблю женатого...»*

А жартівливий гурт дівчат
співав десь там на інший лад:
*«А я хожу, а я хожу, а я хожу к татарину.
А за что к нему хожу? За картошку жарену!»*

І сміх, і гріх. А ми, солдати,
брели в казарму на «відбій»,
до ранку нам би погуляти,
та шикуватись слід у стрій.

Нас офіцер всіх перелічить
і в ліжка строго укладе.
Душа вві сні лиш закигиче,
застогне серце молоде.

...Раз із хлопцями на гулянку
запросила нас зграйка дівчат,
чаювали ми з ними до ранку –
рідко вільність така у солдат.

Я, звичайно, крутивсь біля Раї,
та минулося не без химер,
бо прибився до нашої зграї
як шуліка, один офіцер.

Хизувався своїми зірками,
цілував без розбору дівчат,
пив горілку також без тям
і до Раї вчепився, мов кат:
*«Ах, Семёновна, баба русская,
в плечах широкая, а снизу – узкая!..»*

Хоч я хлопець і худорлявий,
без зірок золотих, а все ж
ліхтарів йому добрих наставив –
і солдатську хай знає честь!

Так гулянка скінчилась боєм,
як заведено на Русі,
нас осталося із Раєю двоє,
ну, а друзі розбіглися всі.

Ніч коротка була, хоч ночі
не було аж до білого дня,
бо не спали ціловані очі,
бо тоді став мужчиною я.

Став мужчиною, та не мужем.
Що за муж молодий солдат?
Знав, що мати в Донбасі тужить,
а солдатчина – що за сват?

А ще трохи я був поетом –
а з поета який жених?!
Уявляв я себе студентом,
серед вчених людей і книг.

Тільки як до тієї компанії
я потраплю, безбатченко теж!?
Легше, мабуть, дійти до Іспанії –
та бажанню немає меж!

Дехто з хлопців оставсь під Тамбовом,
поєдналися долі чийсь...
Я лиш згадував райдути-брови,
коли в Києві вже учивсь.

Юне серце і юно любило,
і стогнала в мені весна,
і дівоче березове тіло
вальсувало ще довго у снах.

Раптом звістка з Тамбова лезом
по душі полоснула мені:
Раю порснув, як в лузі березу,
офіцер той на п'яній гульні.

Раю, Раю, смертельно-біле
я цілую твоє лице.
Жаль, що був я такий несмілий,
не сказав заповітне слівце.

Я також наривався на фінку,
до вина був охочий, до втіх.
Але жінку, убити жінку
за найважчий вважаю гріх...

Коротенька, ви кажете, повість.
Що ж, і юність коротка була.
Я не дуже хвалю свою совість,
та не вмру від надмірного зла.

Серце й досі ще ніжать нишком
не солдатські холодні рубці,
а дівоча вишнева усмішка
і метелик на правій руці.

ЧУКЧА

*«Будь проклята ты, Колыма,
что названа чудом планеты!»
(Із каторжанської пісні)*

У нашу Мар'їнку шахтарську
з тюрми з'явився наш сусід.
Не раз сидів, не раз вертався,
а це був зник на уйму літ.

Що тут гадати – знов попався,
писав щось матері з тюрми.
І ось не сам уже припхався –
привіз і жінку з Колими.

Стара побачила невістку –
і сплюнула через плече!
Що дивуватись?! Чукчів, звісно,
вона не бачила іще.

Жила сама собі в хатині
та доглядала свій город,
раділа кожній картоплині,
синочка ждала все... І от!

І нам, сусідам, теж незвична
нова сусідочка була.
«А що? Нічого молодичка! –
моя вже мати прорекла.»

Ну, вузькоока, ну, маленька,
і кіска віником стирчить,
а з виду наче розумненька.
На жаль, із чортом буде жити!»

А чорт – це наш новоприбулець –
був чоловік – хоч сядь, хоч стій!
Ми матюків уже начулись,
бо він одразу – у запій.

Ну, не людинка, а картинка –
в наколках весь, як у броні:
там і змія, і гола жінка,
і навіть Ленін на спині.

Стара Камчатника (це мати)
тихенько повіла бабам:
«А ця невісточка шмарката
допомогла Володьці *там*.

Вона бухгалтером робила
там-там ото на Колимі
і трохи сина підкормила,
а то би здох у тій зимі.

Вже так вона його просила
остатись там (от суча блядь!),
навіть собак йому купила,
щоб їздив з нею полювать.

І до батьків її він їздив
на тих собаках в дальню путь –
в своїх хатках, де ніде й сісти,
вони там оленів пасуть.

Пожив він з нею пару років,
став попивати, як і щас,
і так сказав він косоокій:
– Як хочеш – їду на Донбас!

Вона попродала манатки
і ось до мене: «Зрасте Вам!»
А в мене що? Які достатки?
Вже їсти нічого й котам!

А син все п'є, вона те саме.
Уже у неї – ні гроша...
Біда, біда мені з синами!
Недобре чула щось душа.

А зараз трохи вже владналось.
Володька в шахту знов поліз,
вона також прилаштувалась
ото в конторочці якійсь.

Їм би завести вже дитятко,
хай вузькооке там яке,
та п'ють обоє без оглядки.
Гірке життя таки, гірке!

Що з сином діється, не знаю.
Сидів не раз – то споважній!
Не віз би цю з чужого краю...
За що молитись, Боже мій!?»

Що Бог порадив, я не знаю –
забрали в армію якраз.
Як у тюрмі, в чужому краї
я тільки згадував Донбас.

Я згадував стареньку матір,
яка писати не могла...
В своїй неволі і проклятті
сусідів згадував без зла.

Яке тут зло? Замри! Принишкни!
Твоя свобода на замку.
Ну, правда, я тягнувсь до книжки –
найбільша радість на віку!

(Моя сестричка, пам'ятаю,
Єсеніна прислала том,
все перечитував без краю –
а то потрапив би в дурдом).

А чим в тісній казармі лучче,
аніж за ґратами в тюрмі?
Ті ж офіцери, ті ж онучі,
все те ж, що й десь на Колимі...

В своїй біді чужу не видно,
чуже – ніщо, своє – огром.
Ні, не минулися безслідно
колючий дріт, аеродром.

Були і радощів осколки,
був і один святковий стіл
і теплі погляди монголки –
із росіянкою навпіл.

Вона поїхала б зі мною,
як та чукчанка, на Донбас.
Героя з себе я не строю,
та душу маю про запас.

Могло все бути. Тільки сталось,
як мало статись. І тоді
не жив я наче, а здавалось,
що гроблю літа молоді.

Просякнутий невільним духом,
я так додому повернувся
аж за три роки. Тихо. Глухо.
І важко дихати чомусь.

І все ж одразу про сусідів
я рідну матір запитав.
«Нема, нема обох на світі...
(Я похитнувся, ледь не впав).

Його торік у шахті вбито,
і з ним ще трьох накрив завал.
Вона проплакала все літо,
і зникла десь. Чи Бог забрав?

Чи іншу десь знайшла роботу,
бо у свекрухи був не рай.
Чи подалася на Чукотку,
хоч Колима – а рідний край.

Казали люди із Ворстрою*,
що утопилась там одна,
на неї схожа... Бог з тобою!
Чи плачеш? Хто тобі вона?»

І справді, хто вона хлопчині
іще в солдатському *хебе*?
Чому мені, старому нині,
їх жалко й досі, як себе?

Вмирили також добрі й гарні –
чому жалкую не по них?
Чому сусіди незугарні
і досі в спогадах моїх?

Можливо, що і сам нещасний.
Можливо, просто я дивак.
Ну, із щасливими все ясно.
А з нами як?

08.07.2013 р.

---

* Ворстрой – шахтарська окраїна Донецька.

ГАЛЯ

*«Їхали бурлаки із Дону додому,
підманули Галю – забрали з собою»
(Із народної пісні)*

Хто не знає буфетниці Галі,
що над балкою в неї дім!?
Ми в дитинстві там часто гуляли.
Про побачене я й розповім.

Балка справді у нас знаменита –
ділить шахтне містечко навпіл –
дощовою водою прорита,
пропускає всі зливи з полів.

Валуни на дні балки світять
і куці, одне слово – яр,
а із нього найкращий у світі
осокір зеленіє до хмар.

Хто здиравсь на його верхівку –
пів-Донбасу він бачив звідсіль,
а під вечір тут мали домівку
всі навколишні горобці.

Цінь-цвірінь заливало всю балку,
аж до шахти пливло, за копер...
Осокір ми любили змалку,
він гукає мене і тепер.

Я про нього пишу, бо стоїть він,
де кінчається Галин город.
Тут ми терлися, звісно, шкодливі,
як усякий хлопчачий народ.

Але більше уваги Галинці,
бо вона неповторна у нас!
...Почнемо ще з війни, коли німці
гнали красних до Волги якраз.

Звісно, важко жилось, підневільно,
молодь брали у *фатерлянд**,
спершу кликали добровільно –
тільки хто тій Германії рад?

Ну, а Галя сказала: «Поїду –
хоч Європу побачу!» Отак.
Присилала додому привіти,
фотографії слала. Однак

очі в неї були невеселі.
Гарна дівчина. Довга коса.
Написала, що служить в готелі.
Їсти вдосталь – є сир, ковбаса...

Ми то відали, звідки те бралось,
бо у нас – ні свиней, ні корів,
навіть курки в дворі не осталося.
Звісно, це я пізніш зрозумів.

Був малям ще. Але у пам'яті
про той час не багато добра –
все ховалися «од Германії»
у степу мої брат і сестра.

Десь у балці чи в кукурудзі
пересидять тайком кілька днів,
доки бранців на поїзд погрузять,
як тих самих свиней чи корів.

На кутку в нас служив поліцаєм
непоганий один чоловік:
про облаву, було, сповіщає –
то й Германії дехто уник.

...По війні вже, уже після голоду
повернулася Галя «з гостей» –
і така – ні к селу, ні к городу –
кругловида, таких грудей

---

* Фатерлянд (нім.) – батьківщина.

тут в жінок не було – як відра,
безтурботна – хі-хі та ха-ха,
балакуча і дуже хитра,
і готова завжди до гріха.

То з одним пожила, то з другим –
тільки хто той рахунок вів?
Потім наче постійного друга
підшукала в гурті шахтарів.

Та коли на кутку в нас крики,
гвалт такий, що аж пил встає –
значить, Галя сварить чоловіка,
і притому, звичайно, б'є...

Біля шахти відкрили пивничку –
Галя стала там пан і король –
приструнить будь-якого п'яничку,
їй до серця була ця роль.

Як богиня, стоїть за прилавком,
груди виснуть над ним, як бочки...
А жінкам тільки дай погавкать –
і про Галю пішли балачки:

що у неї діла не веселі,
що ніколи не буде дітей,
бо служила в німецькім борделі,
там їй зроблено як його, цей...

Що було там, осталось секретом,
але Галя була на виду,
як то кажуть – авторитетом.
А раз так, я на крок відійду.

Пив і я в неї кухоль пива
у компанії юних друзяк,
але доля моя мінлива
до наук подала мені знак.

Я надовго поїхав з Донбасу,
а навідувавсь вряди-годи,
та в пивничку заходив щоразу,
аби випити... склянку води.

Галя мало не цілувала:
«Бач, який! Європеець, прям!
Я Європи також скуштувала –
тільки юність згубила там».

Чув я, Галю, твоє бідування!
Бідували ми всі на війні...
Україну, як хвойду останню,
вже століттями топчуть в багні,

топчуть, топчуть не тільки тіло,
і душа в неї ледве димить.
Тільки нащо дітей наплодила,
щоб страждали від лихоліть?

Вічні бранці і вічні вигнанці,
неприкаяні журавлі,
і коли уже ми, блукальці,
станем твердо на рідній землі?!

...Я давно вже не був у містечку,
що розрізане ярмом навпіл:
час накинув на мене вуздечку,
всадовив за письмовий стіл.

Світ, як яблуко, перед очима –
лиш напружуй, поете, зір,
і життя немале за плечима
пригадавши, виводь на папір!

Хай роки оживають тернові –
бідна юність, шахтарська корчма.
А оце в телефонній розмові
я про Галю почув: нема...

Віддала чужим дітям статок.
Опустів біля балки двір.
Я мовчав. Лиш спитав наостанок:
«А стоїть там іще осокір?»

28.07.2013 р.

БАЛАДА ДИТИНСТВА

Щось мені сумно сьогодні в саду,
і в холодку не сидиться на місці.
Може, що одуд гуде на дуду,
наче в Донбасі колись у дитинстві.

Не забувається давня гриза,
друзі-школярики в пам'яті й досі.
...Ліду Живенко убила гроза –
руса косичка і ніженьки босі.

Костя Кацай від сухот догорів,
сохнув листочком, а тягся до книжки,
біля землянки сидів у дворі,
слухав мене і покашлював нишком.

Друзі мої – а вже внуки тепер,
чом ви світанків своїх не доспали?
Чом я із вами тоді не помер,
теж обминувши життєві обвали?

Ми наче всі народились для мук –
дертись довіку із шахтної лави
із-під завалу, не чуючи рук,
дертись до світла, до хліба, до слави.

Костику, Лідо, пробачте мені,
що вже на старості став я плаксивим!
Вас пережив я на тисячі днів,
тільки із них була жменька щасливих.

Світ я любив, мов комаха нектар,
зорям радів і колоссю у полі,
тільки давив мою душу тягар,
що Україна одвіку в неволі.

Друзі мої, внученята малі,
я вже збираюсь в краї позасвітні,
там розкажу вам про все на землі.
Трохи пождіть, земляки мої рідні!

Вже не боюсь я ні гроз, ні сухот,
ані *тієї*, що ходить з косою,
тільки боюсь за нещасний народ,
що споконвіку живе під грозою.

Костику, Лідо, до ніг вам впаду
і розкажу, як без вас жив у світі.
Яблук візьму ось для вас у саду
і по пучечку барвінкових квітів.

18.06.2012 р.

ШАХТАРКА

Так і звать її в нас – Шахтарка,
і давно так у селищі звать.
Хоч ім'я в неї справжнє – Наталка,
тільки перше нам ближче, мабуть,

бо і робу в нас звать шахтаркою,
і бензинову лампу також,
так і долю клянуть за чаркою.
В мене й мати – шахтарка. Отож...

Я згадав тут про лампу-бензинку,
яка важить зо два кіло,
бо якраз через неї жінку
наше селище так нарекло.

Та про це розкажу я згодом,
щоб інтрига була якась.
Сам я виріс з тутешнім народом,
на якому стоїть Донбас.

А Наталка зросла на Поділлі,
(Шепетівку ви чули? То там.)
аж допоки колгоспні артілі
не вчинили в селі тарарам.

Батько мав тільки дві десятини,
ще коня мав, корову, овець...
А в колгосп не пішов. Як скотину,
його вигнали з хати – капець!

На Кавказ у вагоні телячим
всю сім'ю – хоч живи, хоч здихай –
жінку й доньку, рабів неначе,
привезли в осетинський край.

Ще Наталці – п'ятнадцять років,
а вже сватань було та було
від тутешніх джигітських наскоків.
Але згодом прийшло письмо.

Однокласник писав із Донбасу,
куди вигнало теж не добро:
«Їдь, Наталю, до мене з Кавказу!
Із шахтарським привітом. Петро.»

І поїхала з-під Казбеку,
з осетинських зелених гір
на Донеччину ту далеку,
де вугілля видовбують з нір.

Одружились, прибудні обоє,
без весільних пісень, без вінка.
Він трудивсь до знемоги в забої,
а вона народила синка.

Біля шахти зліпили хатину.
Але тут накопилась війна.
Не вернувся Петро, загинув...
І полізла у шахту вона –

в ту воєнну голодну розруху
заробляти шахтарський пайок,
щоб без хліба самій не опухнуть,
щоб не висох на щепку синок.

Плитовою була. Вагонетки
по залізних тягала листах –
ну, а це – не смоктати конфетки,
не жіночий, здається, фак.

А Наталка тягла ці *упряжки**,
щоб росло і училось дитя,
нароблялась до смерті важко,
та її не зламало життя.

На щоці в неї цвів рум'янець,
тонкостанна була, міцна,
хлопці часом було залицялись –
та жила по-чернечи вона.

Йшла із шахти упевненим кроком,
вечорами і лампу несла,
щоб синок повивчав уроки.
Та й без світла які діла?

Бо електрика прийде потім,
коли з'явиться хліб на столі.
Мало світла було на роботі
і не більше у хатній імлі.

Вже Миколці було чотирнадцять,
худорлявим, бліденьким ріс.
І то ж треба такому статись:
він із шахти вугілля ніс...

Це була тоді звична справа,
що шахтар щось із шахти тяг,
і ніхто не робив облави
на обвуглених роботяг.

Хлопчик ніс на плечі ту грудку,
а якраз тут начальник ішов
і Миколку вхопив за грудки,
та у вухо! – аж з носа кров.

***

Полежав хлопчина у шахтній пилюці
і мляво додому подавсь.
А мати уже у робочій куртці
на зміну збиралась якраз.

«О Боже, чого у крові сорочка –
чорнюща, мов з лави явивсь!?»
Обмила, уклала у постіль синочка...
А шахта тут близько, близько...

І до начальника в гості без стуку –
сидить, попиваючи чай...

«За що ти дитину скривавив, суко?!»
«Та я не хотів, вибачай!»

Хлопчина твій просто грабіжник,
вугілля краде на очах...»
І мати із серця зняла запобіжник –
по лисині лампою – трах!

І в шахту на зміну уже не полізла,
на чортові ті плита.
Будь проклята, каторго ти залізна,
що з'їла найкращі літа!

До сина вернулась, борщу підігріла,
город обійшла і сад...
А тут і міліція підоспіла –
не скоро відпустить назад.

Начальничок шахти валявся по лікарнях,
як вийшов, то вже – інвалід,
а жінку судили (розбійницю карну)
і припаяли п'ять літ.

А що таке славна радянська в'язниця,
напевно, ми знаємо всі.
На каторзі в шахті була вже вдовиця –
побуде на ній і в тайзі.

Курортів таких я не спробував, звісно,
та рід мій насмакувавсь,
і знав я: сидітиму рано чи пізно,
погроза висіла весь час.

Який же за мною, питаєте, злочин?
Державний. Правдиві вірші.
Бо сищики знали мій чесний почерк
і що на душі.

Не тільки за писане слово,
а й сказане десь у гурті,

було КДБ готове
поставити хрест на житті.

Коронний був час для *сексотів**!
Щось бовкнеш на людях – і вмить
вони вже змагаються, вроді:
хто швидше донести примчить.

Я лекцій читать не беруся,
та правда не любить меж.
Згадаймо про долю Стуса,
до речі, донбасівця теж.

І я не втішаюсь даремно,
що тюрем не знав у житті,
бо й зараз кайлую недремно
на каторзі почуттів,

натомлюю душу, як плечі
натомлюють в шахтній норі,
звичайно, це різні речі –
звиняйте, брати-шахтарі!

***

А що із Миколкою-сином
в такий горезвісний час?
Поїхав, як мати просила,
до діда, на той Кавказ.

Із дідом робив на заводі,
де цинк виплавляють з руди.
Недовго тут маявся, вроді,
а час уже в армію йти.

Постригли його під нулівку:
«Исполни священный долг!»
Навчили тримати гвинтівку –
і в охоронний полк,

---

* Сексот (рос. – секретный сотрудник) – донощик.

ну, себто, послали на зону
засуджених стеретти,
на вишці нести охорону,
щоб не змогли втекти.

Попає у жіночий табір,
що ліс у Сибіру валив,
листа написав він мамі –
отримав – і аж остовпів!

Та він же в тій самій зоні,
де мама вже п'ятий рік!
Принишк і зчорнів він зовні,
і головою поник.

Щодня оглядав із вишки
зимовий тюремний двір.
Жінок виганяли пішки
в тайгу, де змерзав і звір.

Микола усе приглядався
до постатей у кұфайках...
Якраз тут буран розгулявся,
засипав бараки і шлях.

Всіх вигнали чистити зону.
Гребується жінки дотемна...
Із вишки він постать знайому
побачив близенько – вона!

І видихнув хлопець: «Мамо!»
Вона ж осінилась хрестом
і мало не впала без тями,
і, чистячи сніг під постом,

все слухала синові речі:
щоб разом втекти звідсіля,
що харч він збере для втечі,
як треба, то всіх постріля,

хто стане у них на дорозі –
хай тільки спаде сніговій...
Розпрямилась мати в тривозі:
«Тихіше, синочку мій!

Почують – обом буде гірше,
ще гірше, аніж тепер.
Куди втечемо ми, грішні?
Кругом же, кругом ССРСР!

Я скоро вже вийду з тюрюги,
а ти вже своє відслужи.
Не треба тут, синку, відваги!
Язик за зубами держи!

Хоч будемо бачитись нишком...» –
і залилась слізьми,
і стогін почувся із вишки
серед нічної пітьми...

***

Та вже не судилось зустрітись їм знову,
бо хтось таки хитрий підслухав розмову,
і сина хотіли судити за змову,
та шуму *начлаг** не схотів підіймать:
«Судить его надо... но всё-таки мать...»

Понюхав Микола лише гауптвахти,
де світло доходить також через ґрати,
затим відіслали його не в тюрму –
а строк свій дослужувать на Колиму.

За рік повернулась Шахтарка додому,
а згодом і син скинув теж уніформу.
Трудилася мати тепер в ламповій**,
Микола ж поліз кайлувати в забій.

* Начлаг (скорочення, рос.) – начальник табору.

** Лампова – місце заправки і видачі шахтарських ламп.

А хата у них – під самим териконом,
порода вже в сад долітає з розгону,
ще трохи – і груддя бомбитиме хату,
начальству однак на біду цю начхати.

Гримлять вагонетки і вдень і вночі,
під небо породу уже везучи.
Димить терикон, що аж дихати нічим,
а шахта качає, качає добичу.

Шахтарці хоч знов бери лампу до рук,
аби схаменувся начальник-дундук,
аби не мотавав, наче кінь, головою –
та знов доведеться зустрітись з тюрмою.

***

Зліпити хатину вдові хоч яку
сусіди зібралися на толоку.
Із шахти стягли стояків і розпилів,
жінки із соломою крут замісили,
піднявши до стегон подоли спідниць,
аж стидно поглянуть на молодиць.

А діти (і я не ловив з ними гави)
солому із поля носили до ями.
На пустці безживній, де тирлице кіз,
будинок не днями – годинами ріс.

Кріпильники з дранок поставили стіни,
жінки їх набили вальками із глини.
За тиждень над хаткою виріс дашок,
і толем покрили поверху дощок.

У дворику збили ще стіл із обаполів,
і вдови кружком заспівали-заплакали:
*«Ой, ти місяцю, а я зоря ясна!
Ой, ти парубче, а я дівка красная!..»*
І падали зорі, як сльози, вгорі,
чуючи співи на пустирі.

Тут вже назавжди Шахтарка осіла –
хай там росте терикон, як могила!

Перехотілося бідній вдові
бити начальство по голові.

Син оженився, і в злагоді-мирі
вже у новій розкошує квартирі –

з газом та з ванною – ач, запанів!
Взяти до себе і матір хотів,

тільки Шахтарка відмовилась зразу,
а перевезла батьків із Кавказу,

їм все одно, що Кавказ, що Донбас,
рідне Поділля снилось весь час.

Як там не є, а Донбас – Україна,
в мазанці знову зібралась родина.

***

Біля хатини вже виріс садок,
виріс і мазанок цілий гурток,
мовби гриби дощової погоди,
зазеленіли сади і городи.

З шахти струмок прокрадається тут,
правда, чорнючий, наче мазут,
і вагонетки на естакаді
все салютують, немов на параді.

Ну, а в колодязях добра вода,
мукає в когось корова руда,
навіть дивак є, що гра на бандурі,
думи козацькі співає в зажурі,

і самогону тут гостю наллють,
чорно працюють – чорно і п'ють.

Хай самовільний, не визнаний наче,
виселок виріс і зветься Шахтарчин.

Вуличка, правда, така завузька,
що не пропустить сюди воронка*.
Ну, а кого тут посадиш за ґрати?
Вже якщо треба, то всіх треба брати.

Всі тут злочинці, і не малі,
бо незаконно живуть на землі,
котру вони називають своєю –
це пустирище з каміння і глею.
В них своя правда, і Бог, і закон.
Марно обкурює їх терикон.

Люди вже звикли. Наче ті бджоли,
трудяться в шахті. Діти до школи
йдуть кілометрів, мабуть, із п'ять.
Словом – комуна. Що ще додати?

Нині Шахтарка вже геть постаріла,
у сивині, як та яблуня біла,
все сновигає в своєму садку,
що найбагатший у нас на кутку:

в ньому, крім вишень і абрикос,
мабуть, росте ще банан чи кокос,
бо недарма всі малі шмаркачі
лазять до неї в садок уночі.

Звуть її в очі – бабуся Наталка,
ну, а позиочі – баба Шахтарка.
Тільки за це не гнівиться вона:
доля-шахтарка у всіх тут одна.

***

Все! Час у повісті ставити крапку,
я розказав вам усе, що зумів.

Просто я зняв у повазі шапку
перед минулим. А ви вже самі

трохи домисліть, бо мало тут свята,
і не усе я зладнав до пуття,
розповідь вийшла якась кострубата,
як і саме життя.

Ось я відвідаю знов батьківщину,
там же рідня живе.
Може, утну ще одну повістину –
щось веселіше й нове.

*ІХ–Х. 2013 р.,
Київ, Коктебель*

СРІБНИЙ БРАСЛЕТ

*«Мой костёр в тумане светит,
искры гаснут на ветру...»*

Яків Полонський

Ой, рознещасна доля моя!
Вийшла циганка за шахтаря.

В школі з ним вчилась, добрим він ріс,
тільки – бездольний – в шахту поліз.

Он за садками димить терикон,
гуркає там за вагоном вагон.

А починалося все якнайкраще,
школу кінчали ми, сповнені мрій.
В шахту пішли до науки ледащі.
– Тільки учитись! – так сказав мій

теж однокласник і – перше кохання,
тільки приховане в серці на дні.
В Київ подався він на навчання
і лиш у снах усміхався мені.

Мій же обранець в шахтарській робі
негром вилазив щодня із нори.
Заміж все кликав. Що тут поробиш?
Якось крізь сльози сказала: «Бери!»

Влітку в саду і весілля згуляли:
грала гармонь, веселив самогон,
зорі, як діти, у сад заглядали,
оком червоним дививсь терикон.

Другого дня, коли всі були кволі,
раптом з'явився мій милий студент,
випив гранчак, кривлячись, як від болю,
і одягнув мені цей ось презент –

срібний браслетик у формі кайдана:
«Це для руки, а душа хай літа,
ти ж бо циганка. Будь же кохана,
будь така ж гарна і молода!»

З тим і подавсь на свою Україну.
Звісно, у кожного свій політ.
Я полетіла б за ним, як пір'їна,
тільки уже зав'язала світ.

Стала марніти в буденній турботі,
і чоловік вже не той чоловік,
сили усі залишав на роботі,
так ми жили вже четвертий рік.

В нас тут над балкою гарно під вечір,
ще коли й місяць з-за кучи* плыве,
і прохолода лягає на плечі,
пісня дівоча аж серце рве.

*«Ніч яка, Господи, місячна, зоряна,
видно хоч голки збирай!
Вийди, кохання, працею зморена,
хоч на хвилиночку в гай!»*

Я ж молода, а чого мені сумно?
З хлопцями в карти грає і мій.
Господи-Боже, як нерозумно
облаштував ти світ наш тісний!

...Ген там мигає космічний супутник,
десь мій коханий в столиці гуля...
Як мені жити? Як мені бути?
Човничок місяця лиш звеселя.

Ні, це не місяць, а ніж наш циганський!
Бачила взимку я бійку циган.
Зазимував їхній табір бідняцький
тут по хатах, та розтав, як туман.

---

* Куча – місцева назва терикону.

Рвали за полу мене за собою:
«Ти ж не собака на повідку!
Йди та махлюй – ризикуй головою!»
Ні, я забула дорогу таку!

Рома старенька мені на прощання
ножик дала: «Із собою носи!
Ти така ніжна. Гнида остання
може образити із-за краси».

Нащо взяла я складину цю штучку?
Нащо носила під пояском?
День не минає без жодної тучки,
долю свою не об'їдеш візком.

Якось під вечір, що цвів жоржиною,
йду я по вулиці – пил та штахет,
чую сигналить мені за спиною
дзвоником велосипед.

Боже, студент мій у білій сорочці
сяє зубами: «Сідай підвезу!»
Ну, то вези на край світу, як хочеш!
В полі мені вже він витер сльозу.

Ось вона, Боже, наша свобода!
Тиша, солома і зорі вгорі...
Шкода, що ночі короткі, шкода!
Вдома дитина, муж у дворі...

Він запідозрив. Ревниве око
бачить, буває, даліше орла.
Що було далі? Я одинока...
Ех, розкажу вам, була не була!

Милий студентик мій знову під вечір
зазеленчав солов'єм під вікном.
Я не вагалась, кофту – на плечі!
Спіте, домашні, праведним сном!

Їхали полем. Я спиною чула,
як його груди гріють теплом,
тільки не чула, наче заснула:
їде за нами і муж мій слідком.

Ось вже біліє наша копичка,
славна копичка. Зорі – як мак.
Найщасливіша ждала нас нічка.
Перед нещастям завжди воно так...

Муж повалив мого хлопця на землю –
чую: нещасний під ним вже хрипить...
Я вже нічого у світі не тямлю –
тільки у спині мій ніж стримить!

З ним і тепер я пригадую мужа.
Друг мій поїхав. А я тут сама.
Різне все плещуть. Мені байдуже.
Просто на серці одна зима.

Навіть улітку, коли косовиця,
не відчуваю в собі тепла.
Світ – як примара, начебто сниться,
наче я зілля циганське пила.

Шахта димить. А синок підростає.
Ніж мій роменський в міліції зник.
Мужа хто вбив, так ніхто і не знає.
Та не зав'яжеш людям язик.

Що язики? Що та справа слідча?
Що все минуле? Що майбуття?
Є серед поля світла копичка
краща свободи, краща життя.

Ще на руці ось у мене браслетик –
чи то кайдан мій, чи талісман,
наче його дарував не студентик,
а вечоровий срібний туман.

ПРОКЛЯТІ ГРОШІ

Я люблю степову нашу річку,
і коли приїжджаю в село,
бережком протиняюсь до нічки,
чи в заплавах було-не-було

покуняю з вербовою вудкою –
чи впіймається щось, чи ні,
та думки над водою розплутаю,
що заплуталися в мені.

І сьогодні, посидівши в хаті,
бо годиться з дороги так,
я подався до річки впіймати
хоч якогось хвоста для kota.

Кіт же сірий за мною, мов песик,
у кущах прокрадався слідком...
Я присів задля інтересу
поряд з іншим сільським рибакom.

У брилі, у старій сорочині,
сивоусий, уже в літах,
руки геть від наколок сині –
я подумав: залітний птах.

«Що! Ніяк не впізнаєш, Василю? –
він до мене. А я аж заляк,
упізнавши таки через силу:
це ж мій давній товариш... Отак!

Ми не бачились прірву часу,
думав: зник, вже легендою став,
коли тут він колгоспну касу
ще у юності пограбував.

«Ну, здоров був! А я ще живий, бач,
повернувся, як пес, до села
помирати. Димлю я – вибач!»

«Так, води утекло немало
навіть в нашій маленькій ріці.
Поносило мене, потріпало,
все життя хоч вивчай по руці.

Ось прибув, а побачитись ні з ким –
ті роз'їхались, інші в землі,
і не стало моєї Раїски,
що ославив колись на селі...»

– Як же так воно вийшло, Толю?! –
я питаю його. – Як же так?
Ви любились, як риба з водою,
не один тобі заздирив юнак.

«Ех, згубила, як фраєра, жадність!
Бідним ріс – та ми всі, як горох.
І єдину в житті мав радість,
коли з Раєю був удвох.

Я – водій. Був до грошей ласий.
А платня у колгоспі – гузир.
Рая вчилась в десятому класі,
і була вже колгоспний касир.

Вчилась, правда, в вечірній школі,
а закінчить, гадали ми,
то й одружимося. Тільки долі
захотілось для мене тюрми.

Ти, напевно, щось чув про пригоду,
але, точно, ти знаєш не все.
Вийшов я вже давно на свободу,
але совість за Раю гризе.

Юність згадую – наче вигадку:
на руках я кохану носив
до одного проклятого випадку,
ні, немає для нього слів!

...Якось Раю чекав я з роботи,
ждав до ночі – халепа якась!
І вона про свої турботи
розказала, коли діждавсь.

Привезли їй до каси сто тисяч –
то річна для людей зарплатня...
Аж ударила кров у обличчя –
запалився тоді так я!

– Чуєш, Раю, давай із грошима
втечемо, адже в тебе ключі!
Як у Бога, вважай, за плечима
будем жити, адже багачі!

Біля моря десь купимо хату,
потім човен, а потім авто,
і ніхто нас не буде знати,
вдалині не зачепить ніхто.

– Що ти, Толю, дурне говориш?!
Це ж крадіжка, розбій, тюрма!
І в конторі чергує сторож,
хоч старенький, але не дрима...

Цілувалися ми до півночі,
а у мене на думці ключі –
аби Рая стулила очі,
на моєму заснула плечі.

Так і сталось. У сумочці Раї
взяв ключі, а поклав свої,
що гаражні... Збудив свою кралю
і востаннє провів її.

Що зі мною було? Мабуть, хворий.
Ну, ти знаєш, як далі було:
виніс гроші усі із контори
і навіки покинув село.

Дурнем був. Із такими грошима
жити важче, аніж без них.
Гріх недовго носив за плечима –
здався владі й надовго зник.

Зник надовго в сибірських тюрмах –
біографія вся – на руках.
Вже додому вертатись не думав,
бо для всіх я – злочинець і враг.

А від Раї один лиш листочок
я отримав, як вирок: «Не жди!»
Не один я чекав годочок,
що зустріну її. На біду

вже зустрів на старім кладовищі...
Отакі мої, друже, діла!
Я вже чую: вона мене кличе.
Не піду вже нікуди з села.

Всі свої грошенята на школу
я віддав для чужих дітей,
бо своїх я не мав ніколи –
хай хоч діти ростуть у людей!

Ну, а я вже давно не людина –
півлюдини, бо жив без сім'ї.
Світ на Раї зійшовся клином –
сам за гроші продав її.

Ох, ці гроші, прокляті гроші!
Хто їх вигadaв? Хто їх гребе?
Загубив я любов хорошу,
загубив через них і себе.

У селі всі всього не знають,
та й всього не розказую всім,
лиш тобі усе виклав про Раю,
адже друга дитинства зустрів.

Ти іще не заснув, друже?
Щось сьогодні у нас не клеє.
Може, сходимо на кладовище?
Пом'янем там юнацтво своє.

Кажуть, став ти відомим поетом,
у газеті я дещо читав,
та не видно з твоїх куплетів,
що прожив ти щасливі літа».

Розказав би я давньому другу,
як було мені в світі пливати,
як любив я тут дівчину Любу –
гіркоти лиш додам до біди.

А стривай! Де подівся котик,
що зі мною сюди ішов?
О! На пагорбку, що навпроти,
грає з кішечкою в любов.

Ми спинилися біля могили,
де написано «Рая» було,
сиві голови похилили,
здивились на дерен, як в скло.

І мені є кого пом'янути,
біля скромних хрестатих могил,
полиновими снами дихнути
тих, кого я також любив.

По життю хтось проніс кохання,
як вогонь, що в негоду грів.
А для когось воно – страждання,
від якого і я дурів.

Я свою розказав би повість,
та романтики мало в ній.
Розкажу іншим разом. Натомість
зупинюся лише на одній.

ДІВОЧА ПОМСТА

«Я із сестрою вже давно
не бачився. Живу в Канаді,
там син і внуки. Все одно
я там чужий. І ось до Каті

прибув я в гості у село,
яке хоч значиться вже містом,
а все у ньому, як було,
лиш дим заводу густо висне,

ну, ще висоток, правда, ряд
з'явився в центрі, та асфальт.
А так містечко – наче сад,
під кожним домом – палісад...» –

розповідав мені в купе
попутник мій, знайомий, вроді.
В вікні – то небо голубе,
то кучерявий дим заводів –

донецький звичний краєвид.
А поїзд гуркотів на Київ.
Здружити всіх дорога вміє –
отож продовжував сусід:

«Коли я жив тут, безнадія
точила серце – темінь, бруд,
а за кордоном ностальгія
стискає часом, наче спрут...

Сестра слабка вже, ледве диба:
– Я скоро, братику, гай-гай...
Хоч попрощаємось. Спасибі,
що завітав. Відпочивай!

А я зладнаю ось картоплі.
Дочка мені приносить все. –
Розговорилися поволі,
рідню згадали, те та се.

Кажу: «В Канаді все в порядку –
живуть там – і не дмуть у вус.
А я щодня роблю зарядку
і бджіл заводити берусь.

У сина вдома три машини,
і внук сідає вже за руль,
а в мене друг є – гарна псина,
ти, може, чула – звуть «пітбуль».

«І в нас купити можна їсти –
було б за що... А люди мруть –
і стало більше вже за місто
у нас кладовище, мабуть.

А ще у нас на шахтній *кучі** –
он, бачиш, видно із вікна! –
вже кілька викопали трупів,
а хто і звідки – таїна...

То конкурентів, кажуть, гроблять
донецькі іроди якісь.
Вони, що хочуть, те і роблять,
як німці у війну колись.

Послав же Бог таку годину! –
сестра за голову взялась. –
Я вбила теж колись людину –
але мовчати заклалась.

Про це ніхто не знає досі.
Був час – усі боялись всіх.
Тобі не змовчу – смерть на носі,
зніму з душі невірний гріх.

...В війну було. Вже гнали німців.
До нас вселився поважний Ганс,
все обливавсь біля криниці,
не збиткувався наче з нас.

Тобі якраз було три рочки –
і шоколадку дасть, було.
Все на губній він грав гармошці.
...Зібралась мама на село

на хліб одежу обмінати,
бо ані крихти. Старший брат
також із нею – помагати
тягнути тачку. «Ми назад –

за пару днів! А ти дивися
за нашим меншеньким. Вночі
йдіть ночувати до сусідки,
Ганс буде лізти – то кричи!

Він наче офіцер спокійний...»
Спокійні всі, коли вві сні.
Ганс біля нас крутивсь, як рідний,
віддав годинника мені,

все про Німеччину торочив,
що забере туди й мене,
що в мене дуже гарні очі...
Та я дівча вже не дурне.

Вже стільки молоді забрали
у той проклятий *фатерлянд*!
Я теж ховалась від облави
у забур'яненних полях...

Везли машиною, бувало,
як скот, і хлопців, і дівчат
помимо білих наших хат –
вони ж у кузові співали:

«Їхав козак на війноньку.
– Прощай! – сказав, – дівчинонько!
Прощай, дівчино чорнобрівонька –
їду в чужу сторононьку!»

---

* Фатерлянд (нім.) – батьківщина.

(А наш педтехнікум горить...
Я там училася два роки –
прощайте, друзі і уроки!..)
А Ганс стоїть, і руки в боки:
«Ти будеш *там* зі мною жити!»

А ще він дав смачну консерву –
їси – аж тане, наче мед.
Я лиш піддакувала, стерво, –
тікати слід було у степ!

Ми спали вдома в кімнатині –
ти біля мене під бочком.
За це кляню себе і нині –
не треба бути простачком!

Ганс серед ночі вліз в кімнату
і сонній рота затулив,
поніс до себе гад проклятий,
і що хотів, те і робив...

Вже третій день немає мами.
Під вечір Ганс мене повів
у наш гайок понад ставками,
аби послухать солов'їв.

А ти остався у сусідки –
ще й дальня родичка якась,
сама вона була бездітна,
а милостивою вдалась.

«Пішли гуляти, люба *фройлян**!»
А де подінешся – іду.
Іду. А сором!.. Наче проблядь.
Іду і мало не впаду.

А він високий, при нагані,
і сивуватий, наче дід,
а я в синенькім сарафані,
худа, бліда – сімнадцять літ.

Минули вулицю нарешті,
лужок минули і місток,
що загубився в очереті –
і перед нами вже ставок.

Ставок я змалечку любила,
як першотравень – то й заплив!
Та з *ним* купатись через силу
я не схотіла. Він поплив,

пірнав, мов кінь, іржав і фиркав,
до себе кликав: «Катя, *ком**!»
І так мені зробилось гірко:
хто я? Хто ти? Якийсь дурдом!

Я тут співала в хороводі,
пускала в річечку вінок.
А хто тепер? Рабиня, вроді.
І ти для мене – не дружок.

Мій друг десь із *такими* б'ється.
Я – не повія! Де наган?
Знайшла під одягом. Сміється,
з води виходить капітан –

ні, чорт! Вчорашній гвалтівник.
Стріляти я навчилась в школі.
«Я йду до тебе, мила *фройлян!*..»
З води не вийшов – там і зник.

І одяг – к бісовій матусі
шпурнула теж. І в поле – пурх!
Перетрусилась в кукурудзі...
Неподалік був шахтний шурф,

куди ми дітьми ще спускались,
перебула там кілька днів,
вночі до хати раз прокралась,
а щоб зайти, боялась – ні!

---

* Ком! (нім.) – іди сюди!

А тут і наші вже гармати
б'ють по селу, і німці – век*!
«Де ти пропала?» – плаче мати.
– Ховалась, мамо... Ось і все.

Нікому більше ані слова.
Почнуть: ти вбила? а за що?
Гуляла, значить? Знов і знову.
Йди докажи, що ти не чорт!

І, мабуть, правильно вчинила.
...А друг мій не прийшов з війни.
Десь під Варшавою могила,
в бою загинув без вини.

Зійшлась я, знаєш, з інвалідом
і з ним промаялась весь вік.
Піду за ним вже скоро слідом...
А ти чом, братику, поник?»

Я прихилився головою –
дві сивини в одну злились.
Якесь прокляття над судьбою,
над нашим родом! Обнялись...

Оце, мабуть, найбільша втіха
в житті моєму. А воно
продиктувало: час вже їхать!
І їду ось...» Вже у вікно

дивилась ніч, а потяг ніс нас –
мене й супутника. «Ось так! –
сказав він. – Наче купу сіна,
вам слів накидав я, дивак,

бо що болить, про те і мова...
Ось проминаємо Донбас –
а чи сюди вернуса знову?
Мотає світом доля нас.

Ми вранці в Києві вже будем –
я до Канади – на літак!
Живуть там теж хороші люди,
та з ними щось мені не так.

Хай у Донбасі зла доволі –
злочинство, темінь в голові,
та я тут ріс, блукав у полі,
і терикони-вартові

в моїх думках усе маячать
і манять, наче ятері.
Я вже подумав, чи не краще
було б остатись при сестрі...»

Задумавсь сивий мій супутник.
А що я мудре відкажу?
Я лиш слухач, я лиш попутник –
ну, може, вірша напищу.

Я теж донецький, теж не юний.
А раз okazія така,
то ми і чарки не минули,
і проводжав я земляка.

Йому махнув я на прощання:
«Летіть щасливо! А сестра...
Ви передайте їй вітання,
скажіть: від хлопця із Дніпра!»

15–16.07.2013 р.

ПОЛИН НА ТЕРИКОНІ

(Балада)

Вбили мене злодюгани в законі
і закопали на териконі.

Витягли тіло моє на верхівку,
вирили в мертвій породі домівку.

В небі світилися тоді не зірки,
тільки убивців моїх цигарки.

В тиші один, сміючись, прохрипів:
«Чесних ховаємо вже без гробів!»

Інший додав: «Він тепер – фараон,
вже пірамідою став терикон».

Третій гарикнув: «Не смейся, народ!
Боссы нас тоже пустят в расход».

Роки минули. Крізь ржаву породу
я із могили пробивсь на свободу,

вибивсь тоненьким стеблом полину
і подивляюсь згори в далину.

Там за копрами, за димом заводів
дім мій стоїть і дружина там ходить,

син підростає і все мене жде...
Ех, якби знало дитя золоте,

де я, і хто я, і що це зі мною,
миттю прибігло б сюди із водою,

пити б дало моїм стеблам сухим –
хоч би разок пошепталися з ним!

Я розказав би, за що мене вбито
і, мов собаку, в породі зарито.

Має він знати, хто вкрав наші статки,
хто тут завів сатанинські порядки.

Знає хай син, бо життя не просте –
хай не бадилям у світі зросте!

Жду я, тягну я до нього долоні,
сивий полин на териконі...

27.01.2013 р.

ХАЙТАРМА*

Я стара. Я татарка. Я ханського роду.
Мою душу беріг милостивий Аллах.
Давній рід мій від славних Гіреїв походив,
хоч і кров українська у жилах текла.

Прапрабаба моя – з-під Черкас полонянка –
прикрашала трояндою ханський гарем
і жоною була, а не просто коханкою,
і від діток її ми по світу ідем.

І від неї вдались ми світловолосі.
Час розкидав наш рід по усіх світах.
А мені виростати вже тут довелося,
де купатись до моря зійшов Кара-Даг.

Наша хата стояла якраз під горою,
а на пагорбі ріс карагач-богатир...
Наче все у кіно відбулося зі мною.
О, який нас чекав людожерний вир!

«Красні» вигнали з Криму якраз тоді німців –
і війні, і біді вже, здавалось, *капут***,
та в село налетіли московські ординці,
наказали усім готуватися в путь.

Батько мій вже погиб на війні за *червоних*,
наречений мій теж із *червоними* був.
А за що і куди нас везуть безборонних?
І за що нам Аллах дав таку судьбу?

Кара-Даг, Кара-Даг, наша чорна горо,
ти над морем стоїш, як стояла віки,
я прощалась з тобою неначе вчора,
та уже табунами пробігли роки.

І мене, і сестер моїх менших, і матір
на машину загнали – лиш торба в руці.

* Хайтарма (татар.) – повернення. Означає також масове повернення татар до Криму після 1989 року.

** Капут (нім.) – кінець, погибель.

Прощавай, бідний раю у рідній хаті!
І куди нас везуть, мов останніх старців?

З моря саме тоді вийшло сонце, як глечик,
освітило тополі і весь Кара-Даг,
обігріло там наших білих овечок,
і погладило наш черепичний дах.

Все село привезли в Феодосію-Кафу,
а вже нашого люду там купчилась тьма,
а солдати кругом стерегли, як ватагу,
заганяли в вагони – і спасу нема...

Ми на клунках сиділи, все ждали відправки,
як під вечір до нас підійшов офіцер,
полічив нас, папір зачитав, як прогавкав,
все на мене дививсь – що б то значило це?

Потім вивів з юрми і повів по безлюддю,
посадив біля моря під темним кущем:
«Вот теперь мы с тобой любоваться будем!»
Я благала і плакала так гаряче:

*«Є у мене жених, теж в червоних служить,
льотчик він, офіцер, як і ти!»*
«Брось болтать! Буду я тебе мужем!
А из чурки какой офицер? Лады?..»

І в пісок повалив – і кусає-цілує,
і шальвари здирає: *«Прикончу! Молчи!»*
Під рукою я камінь, як диньку, чую –
і по скроні його! Враз обм'як і харчить...

Із грудей його скинула обіч –
і вздовж моря бігом! Тільки згодом себе
спам'ятала. А тиша як в гробі...
І шальвари подерті, й тюбе*

в море кинула. І простоволоса
де водою, а де по піску

* Тюбе (татар.) – головний убір.

побрела в Кок-Тебель. Доки сонце звелося,
я присіла спочити в карадагським ліску.

Вдень ховалась в знайомій з дитинства печері,
прокрадалась до хати своєї вночі,
відчиняла тихенько, мов злодійка, двері,
що скрипіли тужливо, як в лісі сичі.

Із козою, бувало, лежала до ранку,
з нею тепло і рідно було мені,
і прабабцю свою полонянку
стала бачити уві сні.

Її з дому пригнали сюди на чужину,
я ж в полоні була на своїй землі...
Та забула я скоро до хати стежину –
стало гамірно в нашім селі.

Завезли сюди люд із Росії,
поселили у наші хати –
і одразу дахи всі осіли,
і зів'яли зелені сади.

Побрела я із Криму в Черкаси,
до своєї немовби рідні...
У колгоспі трудилась до часу,
заробляла якісь трудовні.

Там назвалась ім'ям прабабусі,
я і досі Оксана Козак.
У селі не цуралася друзів,
роздивилася, що тут і як.

Теж нещасна робота у злиднях...
Люди добрі, такі, як і ми.
Подалась би в Ташкент до рідних –
та боялась розплати – тюрми.

Я ж прибила тоді офіцера...
Друг мій льотчик поліг на війні...

Вийшла заміж за хлопця-шофера,
двох білявих родила синів.

Чоловік хорував на серце –
овдовіла з малими дітьми,
але їх підняла, як ведеться,
стала вчити, щоб стали людьми.

Я тепер вже й сама прабабуся,
але тут доживаю сама.
Вже гадала, що в Крим не вернуся –
тільки тут почалась Хайтарма.

Потяглися татари, як птиці,
хоч не ждали їх рідні дома.
Я відкрила синам таємницю:
може, діти, поїдемо й ми!?

Будем жити під красень-горою,
де чекає старий карагач.
Похитали сини головою:
«Українці ми, мамо, пробач!»

Я ж поїхала. Стрілась з сестрою –
вісім душ у сім'ї, тіснота.
Де була наша хата, стіною
вже висотні будинки стоять.

Я, мов ластівка, теж тут гніздо придбала –
Кара-Даг заглядає якраз у вікно,
тільки жаль, що на пагорбі порожньо стало,
бо старий карагач вже спиляли давно.

А на місці його я новий посадила,
часом вийду туди, скільки зможу – полюю,
піднялася б ще вище – не ті вже сили.
Як згори я на землю дивитись люблю!

Ось на вас я дивлюсь (це бабуся – до мене) –
трохи дивний курортник сюди забрів:

всі гуляють край моря в алеях зелених,
ви ж поближче до наших крутих горбів.

Дай, ось думаю, вас зупиню та спитаю,
чи не з наших татар хтось блукає весь час.
«Українців, бабуню, я тут виглядаю –
і радий, що зустрів саме вас!»

«Вже не знаю й сама, хто я зараз.
Тут – пів-серця мого, а пів-серця там
у гаю над Дніпром осталося...
Як там зараз ведеться вам?»

В душу дивляться очі старечі:
«То ви справді з самих Черкас?!»
Обійняв я худенькі плечі:
«Так, я звідти, де люблять вас!»

22.07.2013 р.

ТРИВОЖНА ПРИГОДА

У середині дев'яностих
я їду в поїзді. Маршрут –
Київ – Одеса. Їду просто –
плацкартом. І заходить тут

в напівкупе кремезний дядько,
точніш, дебелий чоловік
із пильним поглядом. Цю хватку
я вивчив вже за довгий вік:

спортивні хлопці із очима,
колючими, немов ножі,
була в них влада за плечима –
так, він із тих товаришів!

Я добре знав їх по Черкасах,
де був на допитах не раз
і все відгавкувавсь щоразу,
а то б телят з Макаром пас.

Що за проява? Сів навпроти,
підняв до ліктів рукави...
Міркую: з цим мордоротом
позбутись можу голови.

За мить ці руки волосаті
дістануть горла – і кінець!
В вагоні порожньо, як в хаті.
Що, знову допит? Що за грець!

Журнал гортаючи, відмітки
роблю собі у голові:
а він, здається, напідпитку,
а ще б узнать, що на умі...

Але він сам почав розмову,
немов знайомий я йому:
«Ось прусь в відрядження я знову –
крім мене їхати кому?»

Салаг набрали в опервідділ –
ані квартир, ані платні,
і мусять в Києві сидіти,
а віддувайсь за всіх мені.

Немає коштів на поїздки,
то я, начальник, мушу сам...
Так не було при комуністах...
А президентик наш – це срам!

Чи є десь президент руденький?!
А всі мовчать, як та вода...»
І в мене здогад зразу тенькнув:
«Це ж провокація! Біда!»

І бачу, що мене він знає –
а як і звідки? Довгий вік.
І я розмову повертаю,
як тільки можу, в інший бік.

А тут якраз і провідник
приніс нам чаю. Більш нікого.
Почав він сьорбать. Слава Богу,
чайок «от дела» відволік!

Почав і я, мов із окопу,
тепер обстрілювать особу:
«Ви ось киянин – я з Черкас,
мені незвично чорноробу...»
А він: «Помовчте, знаю вас!

Я там робив і вашу справу
гортав... А ви ще молодець!
Іще статура наче справна,
і чуб густий, як гребінець.

А в мене чуб уже зносився,
робота, бачте, не з легких:
то все з бандерами возився,
то із попами – маю гріх.

Був кожний попик під прицілом,
робили все, що я просив,
бо знали: хочеш бути цілим,
то обережно хрест неси.

*«Ах, попы, попы, попы,
что вы наделали, попы?
Завели кобылу в лес –
первым батюшка полез...»*

...Тепер ця хвора незалежність
життя зламала, наче міст.
Я звик робити все належно,
тепер же п'ю, як песиміст.

(Ні, щось не видно, що п'яниця,
ще вид здорового бика.
Але чому він так відкрився?
Що за оказія така?!)

Ех, потрудився б на державу,
бо вже розлазиться по швах!
За *паханами* плачуть справи,
та влада в їхніх же руках...»

А потяг ніс нас в дьоготь ночі,
крім нас, нікого ні душі.
І тільки очі, пильні очі
напроти мене, як ножі.

«Ну, ось ми з вами – черкащани.
Я вів там справу не одну.
А ви про цю ще не чували?
Розплутав я, таки складну...

За це підвищення одержав,
а не дають так просто звань.
За поліцаями я стежив,
щоб не втекли від покарань.

Ну, майже всі уже сиділи,
а хто, відсидівши, прийшов.
Трудивсь багато я і вміло –
сліди знав кожних підошов.

А слід один був загубився,
і зайцем бути мав би дід...
Я і в архівах попорився,
весь світ промацав – зник той слід.

В селі, умовно, в Шелепухах,
ізвідки родом мій втікач,
були у мене очі й вуха,
коротше, не один стукач.

Знав кожен крок його дружини,
сестер, братів і всіх кумів,
знав їхні хати і стежини –
і дещо викопати зміг.

А по війні вже тридцять років,
закрити б справу цю – і край!
Та злочин, бач, не має строків –
рознюхай, вистеж – покарай!

Як став я аналізувати,
деталь відкрилася одна:
що їсть щось хліба забагато
його вдова, чи то жона.

Бере щоразу у крамниці
одну хлібину на два дні,
ані кози, ані телиці –
живе стара в самотині.

А далі вже технічна справа:
зі схрону витягли дідка –
худенький, смирний, аж ласкавий,
а борода, як у цапка.

І в комітеті, і в обкомі
гадали, що із ним робить?
Відсидів дід в своєму домі –
ніхто вже стільки не сидить.

Хай не вбивав, не дуже лайавсь,
але вчинив державне зло –
і присудили, щоб покаявсь
перед усім своїм селом.

А він на сходці перед людом
лиш головою похиливсь,
дивились люди, як на чудо,
а дехто потайки хрестивсь.

Я все те бачив, в мене око,
казали хлопці – діамант...
Тепер мені так самотньо –
вже не потрібний мій талант.

І вам я міг, скажу відверто,
як двічі два, пришить дільце,
бо ви конячка дуже вперта –
аж поважали вас за це.

І батько ваш – я знаю, знаю! –
боровсь-боровсь, та напоровсь...
Любив я Леніна без краю –
а що із того? Вийшло щось?

А що я кляв нову цю владу,
то знав: не видасте, хоча...
Нема мені з собою зладу,
за мною пенсія скуча.

А ще б добряче потрудився
не на панів, а на народ,
бо геть поник він, похилився,
знесилів од нових заброд.

Ех, ви зібрали б добрих хлопців –
в пригоді стали б вам і ми!

Страшній сьогоднішній мороці
не словом треба, не слізьми...

Стривайте!! От же я макуха!
Та це вже Вінниця... Пока!
Я звук, звичайно, інших слухать,
а перед вами язика
сам розпустив. Та то пусте.
А ви хоч руку подасте?!

З перону ще махнув полковник –
нарешті перевів я дух,
подумав: «Що це? Перший дзвоник?
Колишній недруг вже як друг?»

Хоча у Вінниці народу
набилось повно у купе,
відчув вільніше я себе
і став обдумувать пригоду.

Ну, щось таки у ній не так!
Невипадкова випадковість?
Повівсь полковник, як простак?
Чи допекло і простакові?

Так, у державі в нас хаос.
Невже такі безсилі хлопці,
які гнітили, як мороз,
усе живе на кожнім кроці?

Ні, не один *той* чоловік –
хай небезгрішний – жив у схроні.
Увесь народ увесь свій вік
сидить у схроні, як в полоні.

Невже зайшли ми в темний ліс,
де ні просвітку, ні стежини?..
І я заснув під гул коліс
у тьмі нічної України.

09.07.2013 р.

ШЛЯХ ПІЛГРИМА

Балада

Я йшов пустелею із сонцем за плечима,
пісок і марево пливли перед очима,
гаряча мла барханами пливла –
пісок та сонце, сонце та імла...

І раптом за барханом вдалині
зелений гай привидівся мені,
під пальмами вода заголубіла,
і дівчина в тіні мене зустріла.

Я зняв тягар з плечей, сандалі зняв
і райської тут розкоші зазнав:
кумис, вино і прохолодна річка,
і не одна в палких обіймах нічка.

Ясніше зір мені світили очі
моєї гурії, красуні-поторочі,
яка мене лозою обвила,
як виноград, від ніг і до чола.

І ніжачись під золотим наметом,
я вже забув, що народивсь поетом,
серед троянд і пишнолистих пальм
забулися і мрії, і печаль.

Аж знемагати став я від безділля,
мені уже наскучили застілля,
і руки, як форелі золоті,
і перса, наче яблука тверді.

Мені набридли пальми-парасолі,
і почали вже снитися тополі,
став маритись далекий рідний край,
де в синіх росах сяє небокрай,

де вся земля – оаза понад морем,
що зеленіє степом неозорим,
де хлібні хвилі котяться по полю,
де люди мріють про священну волю.

Але мені, відлюднику, туди
ще треба йти пустелею та йти...
І я одного разу на світанку,
поцілувавши подумки коханку,

яка в постелі додивлялась сні,
з шатра пішов без каяття-вини,
пішов, як журавель, в піщані далі,
озувши знову стоптані сандалі

і знов завдавши сонце на плече,
яке мене до сажі обпече,
всі соки вип'є, наче із билини,
та я уже не гаяв ні хвилини...

Ще довго пальми маяли мені,
бідів намет, як хустка, вдалині,
назад гукало видиво зелене,
та я пірнув у пекло полуденне,

в піски пішов, що з маревом злились,
де знемагати буду, як колись,
дружити стану тільки з саксаулом,
сумуючи ночами за минулим.

Хоч до мети я, знаю, не дійду
і десь у дюнах втомлено впаду,
засну навік, але в останні миті
благословляю все кинуте у світі:

і пальмовий гайочок, і шатро,
і річку, що нагадує Дніпро,
і теплоту жіночих пліч і стегон,
і божевільних вуст жагучий стогін –

все промайне в мою останню мить,
і серце радісно востаннє защемить,
і я востаннє подивлюсь із сумом
у долину, задимлену самумом*...

І скоро наді мною, мов курган,
піщана буря намете бархан,
а саксаул, пустелі вірний житель,
корінням проросте в мою обитель

і обплете мій череп і кістяк,
як обплітала ще недавно так
мене, живого, гурія вродлива,
яка зі мною теж була щаслива!

А був я пілігримом між людьми,
який в пустелі мріяв про громи,
про благодатні зливи над полями...
Та я ще йду, пісками йду без тями,
і тільки п'ю очима міражі,
бо йти і йти – покликання душі.

27.12.2010 р.

ЛЮБОВНА ОМАНА

Я красива була, доки ще не сиділа,
а відсиділа десять із гаком літ.
А за що? Молода і дурна полюбила
кров циганську, як білий світ.

Це я зараз в селі, а раніше в Черкасах
в самім центрі жила, там де фото-завод,
і робота у мене була там прекрасна,
наче лікар, у білім халаті ходила, от.

І зустрілося щастя моє розпрокляте –
чорні кучері й очі, як у жеребця.
Циган був. Полюбив і одразу посватав.
Гарна пара була. Я також не вівця.

І весілля було тут у нас, в Шелепухах,
в хаті маминій, там за ставком.
Півсела прибуло. І цигани, як мухи,
налетіли також гуртом.

Зажили ми з Петром, як із качкою качур:
куди я, туди й він, куди він, туди я.
Скоро мама померла. І хата за дачу
стала нам. Бідна хато моя!

Дід, здавалось, навіки зладнав її з дуба,
і калина під ганком, як юність моя, цвіла.
і стояв сіновал – літня схованка любя.
Все було – та згоріло до тла.

Що той дім, що та любя повітка!?
Від самого життя – тільки дим...
І без мене зросли мої дітки,
і мій циган згорів молодим...

Наче й добре жили між собою
до одного нещасного дня,
доки муж не мотнув головою:
«То не циган, якщо без коня!»

І пішло, і поїхало, наче
підмінив хто Петра на коні.
Став ганяти автом на дачу,
то до друзів, а то до рідні.

А кума раз шепнула мені на вухо:
«Ти все дома, все біля дітей,
а Петро твій гуля в Шелепухах,
ваша хата гуде від гостей.

І не сам він гуля, а з такою,
як і сам – кучерява, ставна.
Що? Не віриш? Клянусь головою!
Буде й завтра, напевно, вона».

Завтра, завтра, бодай ти пропало!
Хай би краще тебе не було!
Як Петра знов під вечір не стало,
я автобусом – теж на село.

І приїхала. Стала на ганку.
Заглядаю, як ніч, у вікно.
В хаті гості. З Петром – циганка.
Веселяться і п'ють вино.

А вона вся у золоті – серги, браслети,
як змія вигиналась під акордеон,
на Петра все пускала димок сигарети,
він очима її пожирав, як пітон.

*«Я цыганка, а ты цыган,
выходи гулять на выгон!..*

*Цыганочка Аза, Аза,
цыганочка черноглаза,
цыганочка чёрная, погадай!»*

Я зрослася з кущем калини.
Жду, що далі? За північ, мабуть,
як гостей повезли машини,
мій з тією в повітку ідуть.

«Ось і наша циганська кибитка!» –
він – до неї, а п'яна вона:
«Із тобою – із сіном повітка –
райський дім!»
А кругом тишина.

Тільки чути у двері відкриті
шурхіт сіна, і стогін, і сміх.
Боже, ось моє пекло у світі!
Покарай же зі мною і їх!

Сірники і бензин – під рукою –
палахнуло стовпом золотим...
Я дивилась уже за рікою,
як горів і мій рідний дім.

А сама до Черкасів пішки.
Аж під ранок в квартиру зайшла...
Не жалію і зараз ні трішки,
хоч не маю колишнього зла.

Лиш дітей своїх бідних жалію,
без батьків довелося зростать.
Маю, грішна, одну надію,
що поставлять мені хреста.

Тільки рідко мої циганчата
навіщають, для них я – ганьба.
Так, ганьба, але все ж таки – мати,
і вже зовсім тепер слаба.

Будуть рити мені могилу –
хай поближче б до праху Петра.
Я безумно його любила,
і тепер – як безумна мара.

Кладовище оно у лісочку,
і Петро, і рідня моя там...
Вибачайте, що довго морочу –
постривайте, ось яблучок дам!

ГЕНЕРАЛЬСЬКА ТЕЩА

*«Любви все возрасты покорны,
её порывы благотворны...» –*
сказав колись один пііт, –
«але бувають і потворні», –
я проказав йому услід.

Таки бувають. Так я мислив,
з села вертаючись до міста,
бо все не йшла із голови
розмова з гостею з Москви...
Я розкажу її вам стисло.

В селі, ну себто, в Шелепухах,
де прожива моя рідня
і де люблю бувати я,
живе собі одна старуха
(бабуся – краще так для слуху),
сусідка наша – як своя.

Усі зовуть її Палазя,
живе самотньо, без сім'ї,
а веселенькою вдалася,
аж любо стрінуги її.

Живе в хатиночці малій,
ну трохи більшій від горіха –
єдина хата на селі,
солон'яна в якої стріха.

Палазя свій город навпід
щороку засіває житом
й пече такий із нього хліб –
всі уплітають з апетитом.

Завжди усміхнена, одна
серед зими, одна і влітку,
мені здавалася вона
не сьогосвітнім вже відбитком.

У білій хусточці завжди
весь день гребеться на городі.
Коли до неї не зайди,
угостить квасом у господі.

А в тій господі тільки піч,
щоб там варити, там і спати,
та скриня – найдорожча річ,
а у куточку – Божа мати –

ікона з церкви, що її
поруйнували на селі
недавно зовсім комуністи,
немов вона просила їсти.

Стояла ще з часів козацьких –
міцна, ставна, як дівка хвацька.
Аж тракторами дерли зруб –
такий міцний церковний дуб!

Палазя теж взяла собі
іконку з церкви – вкрала наче,
і вечорами тягне-плаче
до неї руки у мольбі.

...Під рушником – портрет у рамці:
Палазин батько – теж як дуб,
немов метеличок, на шапці
сидить петлюрівський тризуб...

Я можу більше розказати
про цю бджолу вам, читачі,
та знаю: міру треба знати,
розмову з вами ведучи.

А ще, панове, ви праві,
події люблячи нові.
Спішу подать. В селі всі знали:
в Палазі є сестра в Москві,
що служить в домі генерала.

І ось з'явилась та сестра –
така ж росточком, як Палазя,
але свіженька, не стара,
у полі, видно, не пеклася.

І капелюшок, і вбрання –
як у столичної людини,
і зубки золотом дзвенять,
і на руці блищить годинник.

Вона дівчам під час війни
із дому зникла – і з'явилась...
А щоб послухать дивини,
сусіди теж не забарились.

За стіл усілись під кленком,
і кожний висловитись пнеться.
Не тільки теплим молоком
нас пригощають, як ведеться.

А на закуску завжди спів
із добре злитих голосів:
*«Поza гаєм зелененьким
брала вдова льон дрібненький...»*

Я тут би слухав без кінця
пісні розложисті, як ця:
*«Ой, наїхали хлопці з України,
пущали коней по долині,
почепили сідла на каліні,
запалили гнізда солов'їні...»*

Застілля в нас завжди чудне:
говорять всі – ніхто не слуха.
Від гості я почув одне:
живе – нічого, має внука.

***

Другого дня вже тет-а-тет
ми говорили, п'ючи каву.

Я їй сказав, що я – поет,
її судьба мені цікава.

«З поетів я люблю Тараса,
все перечитую «Кобзар»,
тому і мови не зреклася,
бо він для мене, як буквар.

Хоча життя всьому навчило...
А нащо вам моє життя?
Було без долі, без пуття,
таким і піде до могили.

Людину наче не чужу
у вас я бачу – сядьте ближче!
Я справді дещо розкажу,
не дуже, правда, таємниче.

Ви, мабуть, чули, як мене,
коли тут *наші* німців гнали,
дівчисько гарне, хоч дурне,
взяли у військо, в санітари.

А там побачив генерал
і взяв до себе борщ варити.
Який там з мене кулінар!?
Він просто став зі мною жити.

З ним і в Германії була,
коли вже німці склали зброю,
а генерал вагон добра
привіз на дачу під Москвою.

Такого срібла і картин
ви не побачите в музеї.
«Кто победил – тот господин!» –
хвалився до братії своєї.

І по війні жила при нім,
а коли стала вже *брюхата*,
й дитя знайшлося – сказали всім,
що від солдата.

А скоро генерал помер.
Така вже доля моя клята –
мене служницею тепер
взяли на дачу його брата.

Теж генерал, ще вищий чин –
над тюрмами всіма начальник.
Там надивилась я картин –
хоч генерал, а чорний бабник.

Привозив з друзями дівчат –
гуляють, п'ють, як у борделі.
І не було для мене свят,
усе перу для них постелі.

Кому що скажеш? Де втечеш?
Такі кнури, де хочеш, знайдуть.
Дитя моє маленьке ще –
у нім знаходила розраду.

Ішли артисточок гурти...
А тут якраз впокоївсь Сталін.
Кнури притихли, мов коти.
Мій генерал поблід, постарів.

Хоч довго ще носив мундир –
вже й доня фельдшеркою стала,
а потім зліг, лиш пив кефір –
а то вина було все мало.

Дочка у госпіталь пішла –
робота близько біля дому,
та генерал наш *пожелал*,
щоб чергувала лиш при ньому.

Йому в нічні години зле –
то біля нього має бути.
Все наче владилось. Але...
Аж соромно признатись людям!

Призналась і мені дочка,
коли вже стало дуже пізно.
А справа вийшла тут така...
(І залилася жінка слізьми).

Дочку той блудень ублагав
лягати з ним, хоч би в халаті –
йому полегшає, мовляв,
і Сталін спав лиш при дівчаті,

а як хворів Мао Цзе-дун,
то з двох боків дівчата гріли.
Заговорив проклятий бздун
дитині розум... Боже милий!

Дочка соромилась сказати,
що по неволі согрішила,
що згвалтував він. Сто проклять
цим генералам!.. Тільки шила

не угаїш в мішку. Родила
невдовзі хлопчика вона.
Сказали знову – від солдата.
Тоді – війна, тепер – війна...
Аж соромно розповідати!

А що?! Візьміть та напишіть,
які в нас славні генерали!
Імен лиш наших не вкажіть,
а так якісь ініціали.

...Дали нам волю, щоб скандал
не вибухнув. Дали квартиру.
Помер зятьюк мій – генерал,
вже десь чорти здирають шкіру.

А я навідалась сюди.
Можливо, скоро переїду
на Україну. Від біди
подалі. Боже, скільки стиду!

До Канева переберусь,
захоче, може, і Палазя...
Ви напишіть! Я не боюсь –
уже доволі натряслася.

Селянки заздять тут мені,
що у Москві живу понині.
Чого ви заздрите, дурні!?
Жила я гірше від рабині.

На буряках увесь свій вік,
ви, знаю, гнули рабські спини,
та все ж були серед своїх –
мене ж топтали на чужині.

Була підстилкою гріха.
За що так доля покарала?
Не покарала, ні! Ха-ха!..
Тепер я – тецца генерала!» –
чи то сміялась, чи ридала
сивенька жіночка суха.

А потім стрепенулась: «Годі!
Наговорила вам дурниць.
Он і Палазя на городі
мене вже кличе до суніць».

P. S.

Цю річ я написав давно,
та тільки в схроні все лежала:
не надрукують все одно
книжкові наші генерали.

Знайшов цей списаний блокнот,
старі гортаючи папери.
Художніх мало тут красот,
та не багато і химери.

Я мав би зараз не спішить –
щось підлатати, перешить,
перш як виносити на шпальти,
та час втікає, час біжить –
я вже шаную кожну мить
і все, як є, кладу на шальки.

Просила жінка: напишіть!
А я прошу вас: почитайте!

*05.07.2013 р.,
с. Шелепухи на Черкащині*

ДОБРА КОРОВА

Балада

Ой, дурна я корова, дурна!
Все тягнуся туди, де краще,
де попастися добре – і на! –
заробляю бича, як ледащо.

При дорозі то сонях скубну,
то, мов меду, скуштую гороху.
А хіба все для себе я мну?
Ну й дурні пастухи, їй-богу!

Хто ще вим'я таке несе,
повне й біле, немов паляниця?
І телятко мене поссе,
і надоїть з відро молодиця...

А попастися ніде. Луги
розорали, канавами зрили,
над рікою тепер береги
облисїли, як чорні могили.

Ой, дурна я корова таки!
І вночі мені паша сниться,
пахнуть квітами в небі зірки,
й пахне місяць, як свіжа копиця...

20.11.2012 р.

ОСТАННІЙ ПОЛІТ

*Рождённый жить – летать не должен.
(Прислів'я льотчиків)*

Я літун. В снах і досі літаю,
та обрізали крила мені,
не сягав я небесного раю
і його не досяг на землі.

А колись був військовим пілотом,
облетів я півсвіту тоді,
та витримують цю роботу
сильно дужі та молоді.

Підкачало у мене здоров'я,
нижчим став мій небесний шлях,
і літати я став Подніпров'ям,
шкідників труячи на полях.

Не така вже й робота цікава,
«кукурузник» – який це літак!?
Все ж літати – велика справа,
землю бачити, наче коршак.

Облітав я містечка і села –
і в одному дружину зустрів.
Що красива була, що весела!
У колгоспі доїла корів.

І село було гарне – Поляна,
під самими Черкасами враз,
і щоразу вітала Оксана,
коли я підлітав до Черкас.

Біля хати стоїть в голубому,
маком-хусткою в небо маха.
І вертав я щасливий додому,
аж допоки не сталося гріха.

Наче в казці, в страхітливій казці
з нами трапилось лихо із лих.
Зараз, бачите, я у колясці,
без обісіньких рук і ніг.

А Оксани і зовсім немає,
перейшла за життєву межу...
Розказав би, так серце крає
чорна згадка. А все ж розкажу!

Може, легше на серці стане.
Ви людина у нас тут нова...
Я по тижнях літав, а в Оксану
закохався сільський голова.

Сам рум'яний, і зростом високий,
як воронячі крила – чуб.
І в жінок на селі, як сокіл,
ніжне пір'ячко весело скуб.

І моя вже на мене скося
поглядала, а то і кольне:
«Ось тебе все у небі носить –
не боїшся, що вкрадуть мене!?»

Вкрасти можуть, я злодія знаю.
Але трапилось гірше за те...
З тиждень вдома не був. Прилітаю –
біля хати Оксана не жде.

Розвернувся над хатою круто,
понад фермою теж розвернувся –
бачу в полі... Не може бути –
може, сон я страшний дивлюсь!?

Серед поля на свіжій соломі
червоніє хустина, як мак,
і спідниця лежить, і знайомі
ноги наче вітають літак.

А відомий отой баболобець
голим тілом її накрив.
Хто тут розуму не загубить!?
Я згубив.

І на них свій літак направив...
А отямивсь без рук, без ніг,
по лікарнях валявся роками,
а померти ніхто не поміг.

Лікарів я благав і синочка
(жалісливе у мене дитя)
принести щось снодійне – і точка!
Зберегли розпрокляте життя...

Потім довго судили заочно.
Що суди-пересуди мені!?
Сам себе розстріляв би – це точно,
а суди оправдали, дурні.

Пожаліли такого каліку.
Та яка мене прийме тюрма?!
Якщо вбив без вини чоловіка,
оправдання нема.

А Оксана – хіба вона винна?
Винен Бог, бо створив так світ,
бо немає такої рослини,
як людина, що нищить свій цвіт.

О! Мій внучок іде зі школи –
я цукерку йому припас.
Ви, як гість, ма'ть, не чули ніколи
цю бувальщину біля Черкас?

27.06.2013 р.

БАЛАДА ПРО БАЯНІСТА

І чого він помер у свої сорок п'ять?
Він же був, як линок, головою сільради.
А жінок як любив! А любив як співать!
Ну, і випить любив – правду ніде сховати.

Що любив, то любив. Вип'є літру, було,
заливав тільки щоку вишневий рум'янець,
тільки чуб розвівавсь, як грачине крило,
і баян роздимався – хоч кидайся в танець!

Як він весело грав! Ні хрестин, ні весіль
без баяна його вже не мислили люди.
Навіть в селах сусідніх він був, наче свій,
там і дітки від нього лишалися всюди...

Звісно, недруги плещуть. Хоч рідко яка
не пішла б разом з ним на край світу.
Жартував – залицявся, бо натура така.
Та і хто не жартує, як п'є оковиту.

І чого він помер у свої сорок п'ять?!
Без сивиночки був і всміхався рум'яно...
Пів-району зійшлося його проводжать,
за труною несли і сумного баяна.

Ось ходімте, могилку його покажу,
на гранітнім портреті – живісінький прямо,
прихопімо і пляшку, йому не чужу.
Тільки жаль, що тепер він не вип'є із нами.

13.03.2013 р.

ГРІХ ЮНОСТІ

Моя доня пішла за старого.
І молив, і сварив – затялась, мов коза.
«Глянь на мене – молодший за нього,
не дивись, що багач!» – я казав.

Не послухалась. Свадьбу гучну відгуляли,
і не так щоб гучну, а що пишну, то да!
При погонах сиділи якісь генерали,
і міністра якогось назвав тамада.

Пожили вони з рік. То курорти, то дача –
як жирують теперішні багачі.
А прийшла моя доня учора і плаче:
«І як мені жити далі? Тату, навчіть!

Муж ночами хропе, наковтавшись пігулок,
ну, а я порнофільми до ранку дивлюсь.
Щоб дітей своїх мати – про це ми забули.
Тату, тату, так жити я вже боюсь!

Що мені той басейн серед двору!?
Що золочений унітаз!?
Жити я хочу так, як учора,
щоб і друзів любити, і бачити Вас».

Що їй порадити, звісно, я знаю,
знав і раніше, знав і казав.
Грішниці, бач, розхотілося раю –
мабуть, у батька вдалася, коза.

Бідна, схилилась, як в полі билина,
градом пририта у зелен маю...
«Ось ти послухай, – кажу я, – дитино,
дещо страшненьке про юність мою!

Був я колись дуже бідним студентом,
жив на квартирі в старій вдови.
Щоб виживати, вагони з цементам
я розвантажувати ходив.

Прийдеш зі станції, змиєш пилюку,
і вже не чуєш ні рук, ні ніг...
Зранку одначе спішив до науки –
лекції ніяк пропустити не міг.

В нас було строго в медінституті,
наче армійський мали статут.
Нині студенти якісь баламутні...
Я відволікся, не в тому суть.

Суть же у тім, що моя хазяйка
стала як мати, чи старша сестра:
вранці готує то кашу, то яйка,
і на столі то м'ясце, то ікра.

Ніяковів я, бо не маленький,
до дармового в житті не звик.
«Їж, підгодовуйся! Щось ти худенький,
а вже не хлопчик – справжній мужик!»

Часом я чув від Калинівни стогін:
«Ох – ох! Послухай, лікарю мій!»
Бюст свій оголить до самих стегон –
груди їй слухаю та серцебій,

хворість у неї знайти стараюсь,
але здорова – як молода.
«Бачиш, мій хлопчику, ще не стара я,
ось тільки мужа не маю – біда!»

Справді, у неї ще грудь не обвисла,
і не така ще вона товста.
Випишу ліки якісь, щоб не кисла,
тільки хвороба була не проста.

Якось приходжу після занять я –
ломиться стіл від їди і питва...
Сяє Калинівна в білому платті:
«Нині, мій друже, мені двадцять два!»

Дивиться ласо в мої круглі очі:
«А ти привітай, та скажи хоч слівце!
Я дещо тобі показати хочу –
ось у шкатулці поглянь на це!»

Дивлюсь: золотяться браслети, обручки,
виблискують гарні якісь камінці...
«А ось придивися, мій хлопчику, лучче –
брильянтик який у моїй руці!

Це мами моєї покійної спадок.
Багатим був батько і рід весь мій.
Студентів я брала не задля плати,
а щоб не лячно було самій.

Таке у житті ти побачиш не часто,
за ціле життя не заробиш собі.
Полюбиш мене – спільним буде багатство,
машину, як вивчишся, купим тобі!»

Було трохи лячно і дивно, незвично,
а ще від вина попливла голова...
Випив тоді я, двадцятирічний,
за Калинівни двадцять два.

Ніч була п'яна. Після гулянки
вранці я встав без голови.
І попросила мене коханка:
«Вже мене, котику, Нікою зви!»

Так ось Калинівна стала Нікою –
стала на цноті хрестом золотим.
Юність моя обернулась калікою,
ще не горіла, а вже йшов дим.

Була в мене дівчина – покинув,
вечорами глушив вино,
їв у сметані свіжу малину,
водив часом Ніку в нічне кіно.

Ще із півроку в диму минуло –
вчинив над собою я праведний суд.
Коли Ніка моє «прощавай» почула,
то вразив її раптовий інсульт.

У лікарні десь днів за чотири
померла вона. І в годину таку
я вибрався тихо з її квартири,
не зачепивши скарб в тайнику.

Звісно, була немала спокуса
все прихопити, але не зміг.
Я не боявся ні тюрми, ні Ісуса –
суд іще вищий мене застеріг.

Потім зустрів я справжню кохану,
маму твою, а мій самоцвіт.
Ох, який жаль, що вона так рано
оставила нам цей білий світ!

Про юнацьку свою пригоду
я мовчав їй усе життя.
Чисто все, мов дивився у воду,
я тобі розповів, дитя.

Бачиш, доню, життя яка штука!
Озирнуся – немов не моє.
Найцінніша у світі шкатулка
щастя справжнього не дає».

В доні вогник в очах пробився –
до моєї припала руки:
«Та нехай вони йдуть до біса –
ці спокусливі шкатулки!»

Більше я не сказав нічого
просвітлілій своїй дочці,
лиш подумав: «Ну, слава Богу,
не потоне в життєвій ріці!»

ЗИМОВА ЧИТАЛЬНЯ

Розжену я кров ледачу
і змотаюся на дачу,
бо настали холоди,
завірюхи так і жди –

а тоді вже треба лижі,
щоб добратися до хижі.
Кусень хліба, сала шмат –
і вперед – *але парад**!

Хоч робоча електричка
вже тісна, як рукавичка,
все ж я втиснусь, наче клин,
у бетонну браму спин

і радію, мов кретин,
серед лисин і сивин,
серед возиків, торбин,
серед жартів і новин.

Хай мені тут за годину
натовчуть боки і спину
і придавлять аж-аж-аж! –
хоч шепчи вже «отченаш»,
а як вийду на платформі –
світить сонце! Все у нормі!

Здрастуй, дачо, віхо літ –
табір праці, скромний скит! –
де знайомі кожна гілка,
молоток, лопата, пила,

де в обіймах самоти
думав спокій я знайти
від міської шарпанини,
від затятої дружини,
що ревнує без вини.
Дача – втеча від війни.

Ось вона, вже захолола,
у саду стоїть, як гола,
рожевіє на вітрах,
наче хустка – білий дах.

І деревам серед снігу
теж на вітрі не до сміху –
всі безлисті, почорнілі,
як баби, стоять похилі,

лиш рум'яна, мов дівча,
тут калина зустріча,
і від неї стіни дому
теж теплішають при тому.

Слава Богу, всі замки
цілі й справні, і шибки
теж всі цілі, як і ґрати –
про безпеку треба дбати!

В хаті темно, як в труні.
Є електрика, чи ні?
На столі вже лід у склянці,
і від льоду дно у банці

довгу тріщину дало:
лопне й сталь, не тільки скло,
бо у хаті – мінус десять.
Що робити нам належить?

Розколю я два поліна,
мов чийсь тугі коліна,
що нарізав ще в маю
у березовім гаю.

Хай вогонь оближе губи
і зігріє груди груби –
і в хатині загуде,
як подружжя молоде!

За вікном вже запітнілим
завірюха пухом білим
заміта мій свіжий слід
від зачинених воріт.

Добре, що добрався вчасно!
Піч гуде вже любовою.
Що робити? Пити чай!
Не лінуйся – йди вламай
брость червоної калини,
кілька прутиків малини,
і смородини, і вишні,
і сливові теж не лишні.

Хух! Набився в чобіт сніг,
і за комір дме, як міх,
чорт якийсь, чи завірюха,
прямо в душу снігом дмуха.

А вже піч моя пашисть,
чайник збуджено дрижить,
видає веселі трелі,
аж павук ожив на стелі.

Ну, а в чаю райський смак,
і під тріскіт поліняк
буду літепло ковтати
і книжки перегортати.

Я сюди їх перевіз
не один, напевно, віз.
Вдома теж є книг запас,
перечитаних не раз –

наші класики і дальні,
що в моїй ютяться спальні,
та найбільше серед них
довідкових різних книг,

незамінних у роботі,
як для їжі зуби в роті.

А у дачній цій глуші –
найсолодше – для душі.

Я в саду-бібліотеці
дух лікую, як в аптеці:
то читаю, як вві сні,
з Югославії пісні,

то гортаю у задумі
історичні наші думи,
а ліричних всіх пісень
не проглянеш і за день.

І поети тут не збоку:
і Лі Бо, і Такубоку,
і Єсенін тут, і Бернс,
і Хайям – співучий перс,

є тут Блок аж восьмитомний,
і Бодлера томик скромний,
і Ахматова-Горенко,
і Антонич, і Костенко
(всі давніші збірки Ліни),
і аж два томи Марини,
ну, Цветаєвої, так!
Є Сосюра, Пастернак...

І моїх тут зо дві книжки
біля класиків принишкли –
а для кого? Для гостей!
Діло, бачите, просте.

Ці та інші книги, звісно,
звіз для себе. В місті тісно
їм було, тут – саме враз.
І тепер в зимовий час
так за ними я вже скучив,
що в хурделицю прискочив
(рима, скажете, не та?).
Чай же вдався – смакота!

Та ще з медом, та із м'ятою –
аромат гуляє хатою...
Ну, підкину ще дровець,
чаюванню все – кінець!

А тепер закублюсь в ліжку
і за книжку, і за книжку...
Лампа світить. Гріє піч.
За вікном лютує ніч,

наче відьми всього світу
гру ведуть несамовиту,
а закохані чорти
то нявчать, немов коти,

то з людськими голосами
в шиби стукають носами,
і гримлять серед юрби –
що це? Цинкові гроби?!

Прямо гоголівські жахи!
(Всі томи його у шафі,
поряд – Ніцше і Монтень,
їх беру я тільки вдень –

не нічне для мене читиво,
бо ледачий я, можливо).
Та мене не мучить страх,
бо надійний маю дах,

і надійне товариство
біля мене встало тісно.
Краще воїнство століть
тут за мене постоїть!

Що для нас зимові хуги?
Що для нас нечисті духи!?
Вище всіх земних потуг –
поетичний світлий дух!

Хай гуля відьомська тічка –
а зі мною книги й пічка,
і лежать в кутку поліна,
що нагадують коліна,
олівець є і папір,
і в чернетці – даний твір,

і приймач біля постелі
видає радіо-трелі
з Бухареста, чи з Афін,
чи з південніших країн...

Аж за північ сон у сажі
вийде з грубки і помаже
очі медом. У п'їтми
щезнуть вже в моїм умі

і зима, і буйний вечір,
і чийсь ревниві речі,
а присниться білий сад
і півоній пишний ряд,

і зозулине кування,
і зоря вечірня рання,
у полях далекий грім...
І обірвемось на тім!

*07.05.2010 р.,
станція Новотроянда*

БУФЕТНА ІСТОРІЯ

І весела була Наталка,
і робота була не сумна:
наливала весь день за прилавком
то горілки комусь, то вина.

А сама не пила, бо діток
мала двійко та матір стару.
Чоловік же повівся, як вітер,
полюбивши картярську гру.

Щоб його вже не бачили очі,
як заходив побути з дітьми!
То заявиться голий із Сочі,
то з Одеси – страшніший чуми.

Садонула б ножем у груди,
щоб дітей не паскудив малих,
та без мами що з ними буде?
Та й скотину зарізати гріх.

Гріх, то гріх, та не всім і страшний він,
не страшний був для картяра.
Раз Наталку зустрів він, паршивий,
у печері глухого двора.

«Не гулятимеш більше, суко!» –
лиш почувала вона в ту ніч...
Впала навznak без крику, без муки
при світінні небесних свіч.

На суду опирався він слабо –
ось усе, що про вбивцю скажу.
Підростають хлоп'ята у баби,
я гостинці їм часом ношу.

Поговорим як горе з бідною.
«У приют я дітей не віддам!
Доки й виростуть, будуть зі мною,
як раніше не буду там».

По дорозі зайду до буфету,
де Наталка цвіла, як мак,
наливала чарчину поету,
бо іще й залицявся дивак.

Що дивак, то дивак, їй-богу!
Ще поглядую на молодих,
хоч пора вже в загробну дорогу
запрягати своїх вороних.

Жінка кинула – я застарий вже,
хоч самій вже за шістдесят.
Хай дуріє, сама себе лиже!
Жаль, що виростив гарний сад.

Не цікаво там поратись стало,
хоч раніш пропадав у саду,
діти-хлопці повиростали,
мають сім'ї – а ні гу-гу!

Дивно, дивно воно виходить,
все дивуєшся, доки живий:
он і дерево плодові годить,
а дозріє той плід – як чужий.

Тож заходжу, бува, до буфету,
перемовляюся з тим, то з тим,
вистачає й чарчини поету,
щоб відчути себе молодим.

Над чужою бідою потужиш,
бо приймаєш її за свою,
пом'янеш всі знайомі душі –
ті, що в пеклі, і ті, що в раю.

23.06.2013 р.

ЛІАНА

Поема-балада на гуцульський мотив

*«Ніхто не заплаче: ні отець, ні matka,
лем за мнов заплаче три дівчатка...»*

(Із народної пісні)

1

Гой, на морі вітер синій
колисає хвилі.
Я зустрів серед гліциній
оченята милі.

Ой, ви очі-поторочі,
бодай не заснули,
зчарували проти ночі
ви мене, гуцула!

Я сходив усі Карпати,
всі стежини-плаї,
мене знали всі дівчата
у нашому краї.

Та гліцинії-ліани
заплели дорогу.
Крім очей отих коханих,
не бачу нічого.

В мене волі ніц немає,
а думи веселі.
Море хвилі розбиває
об високі скелі.

2

Цілу ніч мене дорана
обплітала Ліліана –

молода грайлива панна,
ніжнорука, тонкостанна,

обплітала, як ліана
обвиває стан платана,
що підняв зелену крону
вище нашого балкона.

Із платаном ми братани:
обплітають нас ліани.

3

В радості безліч назв,
в мене є теж для свята:
сонце в zenіті – екстаз,
з видом на море кімната.

Край кипарисів, ліан,
і восени тут літо...
Смаглої плоті дурман,
наче парфуми, розлито.

Як прибережний платан,
я у полоні гліциній,
у почуттях гурман –
зовсім я ще не осінній.

Пройдено шлях немалий,
та зупиняйтесь рано.
Сонця мені ще підлий
в келих душі, ліано!

Дух мій злітає в zenіт
вище житейської прози.
Падають зорі на світ,
як поетичні сльози.

4

Біля моря, біля скелі
під чаїний перегук
ми зустрілися веселі,
переплівши віти рук.

Ти сказала, що готова
поєднатися навік.
Придивися, чорноброва:
я вже сивий чоловік.

Я любив бої без правил,
ну, звичайно, без ножа,
в мене погляд не лукавий,
та розхристана душа.

По світах мене носило,
і морями я пропах,
а тепер душі вітрило
обтріпалось на вітрах.

Розлюбив я вже халепи
і до штормів охолов.
Ти ж сказала, що для тебе
шторм на морі – як любов.

І тому, мабуть, дівчино,
наші руки розплелись.
Я люблю тебе очима,
а не кров'ю, як колись.

5

Ой, ліанко, ой, панянку,
плетиво зелене,
повилась ти вчора зранку
змійкою від мене.

Повилась до старця-дуба,
ще міцного з виду.
Нам було з тобою любо,
а тепер – ні сліду.

Якби ти знайшла, кобіто*,
мужа – не коханця,
я не став би серцем тліти,
що маєш обранця.

Тепер буду зимувати
один-самотою,
і не буде вже розмови,
як була з тобою.

Ой, ти любко-перелубко,
невірняя панно,
була звечора ти жінка,
а зранку – ліана.

6

Ой, не хочу обвивати
тонкого кленочка,
обніму міцного дуба,
наче рідна дочка.

Молодий ураз покине,
натішившись вволю,
а старіший берегтиме,
як щасливу долю.

Молоденька яворина
іще й насміється,
а старенька дубовина
пригріє до серця.

Хоч як гріє, хоч як тішить,
а тягнуться руки

* Кобіта (полонізм) – молода легковажна жінка.

до нової пригодоньки,
до нової муки.

Отак мені роковано
невірною любитись:
від одного коханого
до другого витись.

Ой, яка я, Боже, вільна –
як над морем чайка!
Ой, яка я божевільна,
нещасна гульцяйка!

7

Повний штиль на морі. Тиша незвичайна.
Все під сонцем мліє, ніжиться кругом.
Тільки в'ється-стогне одинока чайка.
Все когось шукає. А кого? Кого?

Чи у неї люди одібрали діток?
Чи своєї пари не знайде повік?
Що для неї сонце? Що для неї літо?
Неспокійно в'ється. Неспокійний крик.

Аж терзають душу зойки мимовільні,
наче світ весь ходить задом наперед.
Всі поети, звісно, трохи божевільні,
і шалена чайка, мабуть, теж поет.

8

*«Як прийшла ми карта...»
(З народної пісні)*

Ех, і карта впала
від судьби-циганки:
вже не маю жінки,
не буде й коханки.

А що сива жінка
супилась грозою,
молода коханка
гнулася лозою.

Жінка все бісилась,
ревнощами п'яна,
а коханка з іншим
в'ється, як ліана.

Як не зміг я файно
у родині жити,
то якої правди
ждати від кобіти?

Що ж мені робити
вже не молодому?
Ех, найперше, мабуть,
вип'ю склянку рому!

Із лівиці скину
перстень обручальний
і закину в море,
як талан печальний.

9

Платане-братане в приморському парку,
давай на дорогу піднімемо чарку!
З тобою я випити радий і квартиру,
щоб швидше забути цей берег і Ялту.

Я часто дививсь на схвильоване море,
не думав, що й сам хвилюватимусь скоро.
Ти бачив, платане, зі мною тут жінку –
моєї любові останню сторінку.

Я всю прочитав її: очі, і руки,
і трепетні рухи, і лагідні звуки.

Нас ніч обвивала, як довга ліана,
як чорна пантера, бажаннями п'яна.

Ти, друже мій, бачив, як шторм-ураган
наскочив раптово, сповивши в туман
і сонце, і море, і лагідну жінку –
моєї любові останню сторінку.

Як зранену чайку, її понесло,
назад не вернуло безсиле крило.
Не так тая буря їй зранила крила,
як вітром порвала душевні вітрила.

Гай-гай, урагани у душах людських
страшніші стократ ураганів морських!
Негода на морі замре, прошумить,
а бідна душа все штормить і штормить.

Обняв би тебе на прощання, платане,
та вже обняла тебе міцно ліана,
так схожа на ту, що ласкала мене, –
і сон той не скоро, не скоро мине.

10

І море, і гори – усе вже позаду,
попереду – потяг, купе.
Лиш степ пожовтілий – єдина розрада
та небо над ним голубе.

І чайка невпинно летить за вагоном.
Куди вона так поспіша?
Аж мало у вікна не б'ється з розгону
чиясь божевільна душа.

За ким ти женешся, закохана душе?
Куди його потяг везе?
Мабуть, про кохання, крилатий мій друже,
і досі я знаю не все.

Я гнався так само в любовному шалі
і крилами бивсь у вікно,
і сонце сідало, як зараз, в печалі...
Це вчора було – і давно.

Спинись, не безумствуй, душа неблаганна!
Чи вартий любові твій друг?
Вже захід горить, наче довга ліана,
а сонячний промінь потух.

Ліана, ліана у серці озвалась
і стисла його... Я мовчу.
Це, може, не чайка із сил вибивалась,
а я все за кимось лечу?

20–24.09.2011 р.,
Ялта

ПІЗНІЙ РОМАН

Він бив її (я чув) в готелі,
тут біля моря, у Криму.
Та скоро стихло. Я в постелі
крутився, наче у диму.

Раніш я бачив їх. Собою
він був, неначе кипарис,
вона ж – як пальма. Головою
над нею він, мов хмара, вис.

Він ще здавався контрабасом,
вона ж, немов віолончель,
він щось гудів до неї басом,
вона дзвеніла гаряче.

А що між ними? Невідомо.
Воно ж курорт. Можливо – флірт...
Та я відчалував додому
і призабув про той конфлікт.

Аж в Сімферополі, в вагоні,
коли сховав я чемодан –
заходить з усмішкою доли
знайома вже мені мадам.

Я уклонився їй. Полицю
їй нижню запропонував.
Як не уступиш молодиці!?
Галантність личить і дідам.

Хоч не вважав себе я дідом
у шістдесят із гаком літ.
Та це пусте... І ось ми їдем
із краєвиду в краєвид.

До нас підсядуть у Джанкої,
отож ми їдемо удвох.
Святково, любо. Тільки в скроні
щось солов'їно – тьох та тьох!

Ну, ясно: я вже закохався,
ще в Ялті, мабуть, закохавсь...
Вона назвалась тихо: «Настя»,
а я їй по-батькові назвався.

«Так саме батька мого звали,
відомим рапіристом був
і виборів таких медалей!..
А муж мій служить в СБУ.

Побув у мене небагато,
немов ревізію зробив...»
– Так, чув я бас його в кімнаті, –
обмовивсь я, хоч знав, що й бив.

В дорозі ми частіш відверті,
випадок зводить лиш на час,
і часом хочеться до смерті
когось впустити в свій палац.

І хай палац не дуже світлий,
не зовсім прибраний, але
коли немає з ким зігрітись –
впусти когось – не буде зле.

Ми їдемо. Я щось торочив
їй романтичне, щось читав...
Але у Насті чисті очі
все ж повивав легкий туман –

такий буває над Ай-Петрі,
коли ідеться на грозу.
І я в її душевних нетрях
передчував уже сльозу.

Я бачив: хоче щось повідать
попутниця неговірка.
Та вже Джанкой – нові сусіди –
і обстановка не така!

Спокійно чаю напилися,
хоч я дістав був і коньяк...
Супутники вже на полиці
вляглись дрімати. А раз так –

з купе ми вийшли. Наш фірмовий
мчав без зупинок. Із вікна
темніла ніч. І знов розмова.
«Ну що ж!..» – продовжила вона,

Настуся, приязна і люба
не наяву, у думці лиш.
«Повівся він зі мною грубо,
бо я сказала: «Геть! Облиш!»

Я вже давно терплю цю муку,
бо почалося все раніш.
Він піднімав на мене руку –
я за кухонний бралась ніж.

Такі тепер інтелігенти:
він юридичний закінчив,
а я співачка, і концерти
мої шанують слухачі...»

– О, чув я ваш чудовий голос –
звучав по радіо не раз!
На жаль, по телеку ніколи,
бо я давно до нього – «пас».

Живлюся більше Інтернетом,
цікаве що – те і дивлюсь.
З таким ось, бачите, естетом
звела вас доля, – я сміюсь. –

Я пам'ятаю, ви про Гриця
співали так, аж струмом б'є,
щоб не ходив на вечорниці,
бо чарівниченька там є...

«Ні, я не вмію чарувати,
аби милий мій подох..
Прошу розлучення хоч дати,
коли не дав нам щастя Бог.

Дитину дав – і ту не бачу,
в його батьків мій хлопчик, там.
Вже і прошу його і плачу...
«Нізащо хлопця не віддам!

Він буде в мене футболістом!
Шевченком буде, чи Пеле...
А ти не можеш навіть їсти
зварити смачно...» Так! Але

він не дає мені розводу,
аби квартиру не ділить,
бо генеральська, бачте. Зроду
не зазіхала... Хай згорить

квартира дідова багата
і весь той допотопний крам!
Він не пускає до дитяти –
одне торочить: «Не віддам!»

Я, звісно, часто на гастролях.
Проклятий побут дістає.
Та зараз я не граю ролі –
я перед вами вся, як є.

Медалі батьківські він клянчить,
аби авто за них купить...»
Замовкла Настя. Тихо плаче...
«Ну, де подітись? Підкажіть!»

– Запропонував би вам кімнату
в своїй квартирі – сам, хоч вий!
Та молодій вам буде складно.
І я ще начебто живий.

Напівживий тепер, одначе,
буває, що приходить мить...
О, я ще маю скромну дачу –
там задовільно можна жити!

Лиш п'ять зупинок електрички
від Києва і від метра.
І газ є там, є і водичка.
Мені немає лиш добра.

Колись було – дружина, діти...
Та нащо вам це?! Ідіть живіть!
Лиш поливайте часом квіти,
а сад... і так буде родить.

Співачка пильно подивилась,
хотіла щось сказати ще,
та тільки вдячно прихилилась,
а я погладив їй плече.

– Отож спокійно витріть слізки –
з житлом ми вирішили – все!
З вокзалу ваші всі валізки
на дачу зразу завезем...

І ось я вже орендодавець,
і грав, як міг, спокійно роль.
І Настя дачі все трималась,
хоч за гастролями – гастроль.

Включав частіш я телевізор –
чи там Настуся не співа?
Душа відкрила всі завіси,
але була ще й голова...

Аж ось весною, на мій подив,
у Насті появилвся страх:
«Мій чоловік оце приходив
і причепився, як реп'ях:

– Впусти, мовляв, бо гірше буде!
Бач, винюхав, де я живу.
А я сказала: «Вон отсюда!» –
так зрозуміліше йому».

І в телефоні Настя плаче:
«Ще спалить гад в недобрий час!
Я ж полюбила вашу дачу...
і вас!»

– Не плач! – кажу. – Нову збудуєм,
бо наша доля не без свят!
А щоб віддякувать нехлюя,
куплю калашник-автомат...

А через місяць ще дзвінок
тривожний, тихий, ледве чути,
неначе взято на замок:
«Приїдьте – лихо може бути!

Ввірвався в хату, обдурив,
сказав: привіз тобі дитину...
Мене в їдальні зачинив –
віконце з кухнею єдине.

Я чую, як шипить там газ.
Хоч щось зробіть, благаю вас!
Щось голова, ох, голова...
не можу вже піднятись-сісти...
в віконце спробую пролізти...»

Я до міліції – благаю.
– Це *битовуха* – подождіть!
Чекав, чекав – терпцю немає –
ловлю таксі: «Ану, прижміть!
Нам дорога найменша мить!»

Примчали хутко. Дім горить –
до неба звів палкі долоні –
і жінка в білому лежить
в червоних зблисках на газоні.

- Настусю рідна, ти жива?
- Ой, голова... Ох, голова...

Коли приїхала «Пожежна»,
а з нею «Скора», дах упав...
Повезли Настю обережно –
лежить безмовна і сліпа,

і губи сині, тільки зуби
білили снігом у рядок.
Живи, видужуй, жінко люба,
тебе чекає твій синок!

Мабуть, за тиждень, ще кволенька
вона повідала мені,
як у вікно те помаленьку
пролізла... двері вже вхідні
відкрила ледве, попри втому...
і чує: він іде по дому,
з мансарди тупає униз –
в очах у неї раптом – блись! –
і вибух викинув із дому...
і дім згорів, і все у ньому.

Настя із місяць лежала в лікарні –
втратила слух, а ще й очі спекла.
...Осінь надворі. День такий гарний.
Іду до неї – черга прийшла.

Сина везу їй... і одяг при тому.
Вийшла з лікарні: «А їхать куди?»
– Люба Настусю, їдьмо додому!
Жде там кімната твоя назавжди...

Міг я на цьому поставити крапку,
тільки ви скажете: «Що за кінець?!»
Так, для кінця воно справді слабко.
Ще кілька речень – майте терпець!

300   Насточку я бережу, як дитину,
а береженого Бог береже.

В домі я маю чудову дружину –
з нею двох хлопчиків маємо вже.

Настя від вибуху вже не співає,
та не присяде у домі й на мить.
Скільки я житиму – Бог один знає –
добре б ще хлопців – всіх трьох – поженить!

11.07.2013 р.

ПРОСВІТЛІННЯ

Я сидів за Єгови і довго сидів,
і Христа визнавав лиш за Свідка Єгови.
Відцурався батьків, і сестер, і братів –
возлюбив лиш біблійне слово.

Плюнув я на село, на колгоспний рай
і пішов до братів і сестер по вірі.
Ми чекали, що світові скоро – край!
Хто не з нами – ті просто звірі.

Ми не прагнули раю на небесах –
він на землю зійде, як Єгова потопить
всіх невірних у їхніх сльозах,
укладе їх в палаючі копи.

А в общину до нас прилучилось дівча
зі святого народу, євреєчка, значить –
темноока, тонка, як церковна свіча,
із первісного раю наче...

Мабуть, Єву в раю не любив так Адам,
як любив я, крім Бога, іще свою Люду.
Не свою, не свою – із жалем я додам,
і ніколи моєю не буде.

Я на неї моливсь, хоч великий це гріх,
і в Єгови просив покаяння.
Він докупи звів нас молодих, запальних –
це від Бога було кохання.

Ми кохали в душі. Це небесна любов.
Тільки очі цвіли поцілунком гарячим,
і торкалися руки, бува, за столом
крадькома, щоб пресвітер не бачив.

Він побачив – бо як приховаєш вогонь? –
і сказав нам, насупивши брови:
«Ви – Єговині діти – найперше його
полюбіть до пожертви, до крові!

«Брате-отче, за Бога життя я віддам!
А без Люди, скажіть, як жити?
Народив нас такими грішній Адам...»
«Ви Єговині діти – повторюю вам!
Ми живем в сатанинському світі.
Ви тут раю схотіли? Ха-ха! Я подам!
Не страждали ще ви, щоб любити...»

І як наче наврочив наставник наш –
всю общину накрило нещастя:
хтось із наших повісивсь. Бісівський шабаш
учинили над нами власті.

Це, мовляв, наше братство вчинило суд –
самосуд над своїм же братом.
Ми і так *незаконні* були. А тут...
Нас по одному стали ламати.

«Відречись! – мені слідчий казав не раз. –
Ти ж юнак. Мав би йти вже служити
в нашій армії. Дурять вас
із нью-йоркського центру гниди!»

«Зброї я у руках не тримав –
і тепер не візьму! А віру
в мене Бог удихнув. І вам,
хоч і злим, я бажаю миру».

«Ну, то світить тобі тюрма.
Там заплачеш – та пізно буде...»
Потім суд був над нами всіма,
показовий. Зібралось люду

в кіноклуб, аж була тіснота.
Знову допити. Бас прокурора.
Хтось із наших печально стулив вуста,
хтось, як виклик, сприймав спільне горе.

Постраждати за Бога – то наша честь –
випадає лиш обраним, кращим.

Із бідою я стрівся не потім, не десь –
тут чекала мене найтяжча...

Ось до Люди дійшла вже черга
перед суддями відповідати.
Моя дівчино дорога,
рад за всіх я піти за грати!

Не пригадую, хто що сказав –
прокурор, чи суддя, чи *захист*...
Я завмер – тільки руки навхрест,
бо вже Люда була у сльозах...

І вона на весь зал заридала:
«Люди добрі, причому тут я?!
Про Єгову я змалечку знала –
Ягве любить вся наша сім'я.

Я пішла у це братство з цікавості:
чому *гоям*^{*} він ще миліш?
Не було в мене з ними радості...»
Ці слова – в моє серце ніж!

Ані тюрми, ані пересилки
вже його не дістали так.
Йшли мені від вірян посилки.
У молитві я просто закликаю:

«Я – піщинка твоя, Єгово,
воруши у піску, як хоч!»
Я до Люди писав – ані слова,
і нарешті – холодний дощ:

«Не пиши, бо мені не до тебе,
я із дітьми вожуся весь час.
Чоловік мій – поважний *ребе*^{**},
знає більше за всіх за вас».

* Гой (євр.) – означає: неєврей.

** Ребе (євр.) – рабин, іудейський священик.

Я не здався, адже Бог був зі мною,
і по тюрмах, і зараз є.
Боже, Боже, якою ціною
я купив просвітління своє!

Строк один я відбув – і не здався,
жив з Єговою в серці. А ще
і в неволі я теж намагався
Боже слово нести до нікчем.

Я напам'ять всю Біблію знаю –
хто, кого і за що убив...
Свідок Ягве – я право маю
нести слово в чужі лоби.

В'язні слухали слово Боже –
і сміялись мені услід.
І подумав я вперше: «А може,
застарів уже *Ветхий Завіт*?

Все не йде щось *Апокаліпсис**,
хоч пророчили наші святі.
І мені він уже не снився –
був щодня у моєму житті.

...Ось бандерівці тут за дротами
вірять в себе та в рідний край,
і вважають себе братами,
і не вірять ні в пекло, ні в рай.

Вірять тільки в свою Україну –
це їх доля, і світ, і Бог...
Став я згадувать власну родину,
більше слухав, а сам замовк.

Здався наче. А тут і свобода –
себто, йди хоч під три чорти!
Почвалав я в село до роду,
де жили мої сестри й брати.

---

* Апокаліпсис (грец.) – кінець світу.

Прийняли, як останню каліку,
обігріли, дали куток.
Тут вже я доживатиму віку,
бо, як бачите, зовсім дідок.

Може, ви є любителем меду,
то попали до мене якраз,
я тут з бджолами маю секрети,
їх не знає ніхто, крім нас.

Перший з них: дбай найперше про вулик!
Друге правило: мед носи!
Якщо мало того, що почули,
то і третє скажу: не проси!

Не проси у людей нічого –
мають дати і так, якщо є.
Задля себе не клянчи і в Бога –
в нього також усе не своє.

Все, що має Він – також і наше,
ми – Його, Він же – наш, як і ми...
Заварив я, ви кажете, кашу?
Так! Тепер я – людина з людьми.

Після каторг, колючого дроту,
після втрат, спотикань і бід
зрозумів я, що Бог – не істота,
Бог – це весь неосяжний світ.

Може, трохи я примітивно –
бо ходив лиш в десятій клас.
Бог – з таких, як усі ми, частинок,
не було б і його без нас.

...Я колись був подумав про себе:
от побачити б Люду хоч раз
і її дуже мудрого ребе:
що ж він більшого знає за нас?

Може, й знає він книжного Бога –
та чи знає він Бога життя:
коли ти вже дожив до знемоги,
до безтямності, до виття –

а в тобі невідома сила
по душі твоїй прутом – цьвох! –
рано, рано ще йти до могили!
Ось ця сила і зветься Бог!

Научили мене гонитви,
підучила мене тюрма:
не допоможуть ніякі молитви,
коли Бога в душі нема.

Ось і бджоли мої, напевно,
теж за Бога вважають мене,
бо на пасіці я недремний –
жодна бджілка не обмине.

А подумати: хто я і що я?
Я піщинка така, як і Бог.
Ні, я з себе не корчу героя...
І чого б то? Ми з вами удвох.

Ач, як липи облито цвітом!
Бджолам ніколи – всі у труді.
То й кажу вам: втішайтесь світом,
доки дужі, а ще й молоді!

25.07.2013 р.

БОЛОТО КОХАННЯ

В гаражах я давно сторожую,
тут робота моя і дім.
Якщо хочете, то розкажу я,
як прибився сюди. А втім

тут стояла й моя машина,
був колись я – козирний туз,
мав і сина, і добру дружину,
та в болоті кохання загруз.

Полюбив молоденьку єврейку
із порядної досить сім'ї,
я навідував цю сімейку
і нагледів, мов зірку, її.

Ми збирались пограти в карти
у колеги мого по *ЦеКа*,
і вином забавлялись – це фактик,
подавала нам каву дочка.

Що розумна, а що вродлива –
райська гурія, та і все!
Я на Елу дививсь, як на диво –
від кохання ніщо не спасе.

Закохавсь по самісінькі вуха.
І від неї почув я «так!».
І ні розуму не послухав,
ні людей не послухав, дивак.

Мав я досить високу посаду,
і світило вже місце в Москві.
Що розмови про владу, про зраду?!
Лиш кохання цвіло в голові!

Світ для мене зійшовся на Елі,
тільки зустрічей прагнув нових,
ми щезали із нею в готелях
від родин, від людей, від усіх.

Я любив кожний Елин пальчик
і в очах її східних тонув,
не зважав, що дружина плаче,
наче йшов я щодня на війну.

Справді скоро звірячий профіль
показала мені війна:
син загинув у катастрофі,
обезумівши, вмерла жона.

І по службі пішли чортовини,
опинивсь на самому дні...
Еду взяти хотів за дружину,
а почув тільки: «Ні – і – ні!»

На колінах благав, та марно.
В батька теж було слово тверде:
«Раював ти з дочкою шикарно –
дякуй Богові вже за те!

В неї, юної, інша дорога
у новій молодій сім'ї.
Повторяю ще раз: дякуй Богу
за Елюню, за ласку її!»

Всі до Бога ідуть у нещасті,
я також намагавсь... Та мовчу!
В ближню церкву заходжу не часто,
а зайду, то поставлю свічу

по родині своїй, по любові,
по всьому, що розтало, як дим...
Хух, рознюнявся я у розмові!
Важко, важко лишатись твердим.

Ви ось, бачу, свою машину,
мов коханку бережете.
Рідко так доглядають дружину...
Вибачайте, мелю пuste!

03.07.2013 р.

БУЛЬДОГ

Повчальна історія

Гуляючи Сирецьким гаєм,
я стрів знайому – ах та ох! –
довгенько ходимо, гуляєм
із нею... втрюх.

На повідку вона собаку
вела – породиста, не зла.
Йдучи над річкою байраком,
розмову жінка завела:

«Я тут гуляла ще дівчиськом,
і все тут знаю на Сирці.
Бувало, забреду неблизько,
огляну всі його кінці.

Там дуб стоїть, як запорожець,
в озерці плавають качки,
там глід цвіте, там – дикі рожі,
десь дятел дзьобає сучки...

Ідеш над річкою-потокон,
а гай стіною нависа.
Я не боялася, нівроку –
така тут тиша і краса!

Питали вдома: «Поетесо,
що написала? Прочитай!»
Була я просто неотеса,
блаженна простота – і край!

І край прийшов. Якось під вечір
я забрела – ані душі –
аж раптом хтось вхопив за плечі –
потяг в кущі і придушив.

Не задушив – вчинив наругу –
булькаті очі, плоский ніс...
Та я ні матері, ні другу
не розказала. Час проніс

і страх, і сором. Тільки довго
я ще жахалась по ночах
оскалу хижого бульдога
і блиску хижого в очах.

Пройшло з роками. Час лікує.
Тепер я в лаві поетес,
та й досі я – скажу не всує –
із тих блаженних неотес.

І все ж я – поетеса, любі!
І що про мене не кажіть:
і незугарна я у шлюбі
нормально теж не можу жить...

Був шлюб один, минув і другий,
а я така, як і була.
Від самоти знайшла я друга:
щеня знайома віддала.

І виросла ця гарна сучка –
бульдог, слухняна – і мені
в мандрівках стала нерозлучна...
А ви так само все одні?

До столу ви прикуті, знаю,
як до галери давній раб.
Собака-друг не був би зайвий,
я вам щеня колись дала б...

Ви живете один під дахом,
то мали б доброго дружка.
Та завели б хоч черепаху –
і то самотність не така.

Я теж, дурна, пишу щось людям,
байдужим до ліричних снів.

Пишу, а що із того буде?
Тепер же світ немов здурів.
Подай вина, подай видовищ –
хіба нове у світі це?

Частіше йде до книгосховищ
моє задумливе слівце.

Одне втішає: світлі Музи
щасливі миті нам несуть!
І ми, поети грішні, мусим
крізь біль писати про красу.

Непереможне це бажання,
як Ладі-сучці раз на рік
(я вибачаюся зарання!)
потрібен пес, як чоловік.

Така я, бачте, поетеса,
не молода – під сорок літ,
все теж дівчисько – без прогресу...
А ви – ще зовсім юний дід,
і вам би знов женитись слід!

А я іще не всю пригоду
вам розказала – ви ж мовчіть!
Ми, бачте, з Ладюю все ходим
в гай прогулятись і вночі.

Ні люду, ні собак немає –
шурхоче біля ніг потік...
Аж раз із нетрів виринає
до нас, як привид, чоловік

і ліхтарем ув очі світить –
а Лада рветься з повідка.
«О, я стару знайому стрітив!
Тепер красуня ти яка!»

Впізнала я дупаті очі
і ніс плескастий, і руді...
«А я тебе ще більше хочу,
аніж малявочку, тоді!»

І наближається... все ближче...
Я гладжу Ладу – ось твій час!

А він осліплює обличчя...
І я волаю Ладі: «Фас!»

Сама пішла. Як лід холодна.
Холоне й зараз мій язик.
Позаду чулось неприродне
волення... і все слабший крик».

Скуйовдила сріблисту косу
моя знайома: «Ви ж мовчіть!
Що там було – не знаю й досі.
Дурна пригода уночі...

Минуле – а на серці рана –
такий немилосердний світ!
І знаю: пізно або рано
її розворушити слід.

Хоч для науки слід би людям
це розказать, але я – пас.
Терзати ран своїх не буду –
перекладаю це на вас.

Вам, новелісту, саме впору
в життя заглянути моє.
Я не боюся поговору,
адже за ним щось більше є...»

Я не одразу теж у руки
взяв ручку – зледачів украй.
Все ж написав цю вірну штуку
комусь, і справді для науки,
бо й сам ходжу під вечір в гай.

Але не сам тепер – з бульдогом –
щеня завбільшки із гарбуз,
раніш побоювався трокси –
тепер і чорта не боюсь!

14.07.2013 р.

МАЙДАННИЦЯ

Палав палац у Кончі-Заспі
вночі у «царському селі»,
і вікна сяяли у засвіт,
немов червоні ліхтарі,

і пломеніла, наче факел,
сосна під домом на вітрах,
і наливались очі жахом
в сусідніх панських теремах.

Їх наросло біля столиці,
як біля пня ростуть гриби.
Чи це єгипетські гробниці
набудували тут раби?

Палац палав, метались тіні,
пожежки вили, як вовки,
сніги рожево мерехтіли,
і гай темнів віддалеки...

А по Дніпру, як по дорозі,
де по льоду, де по сніжку,
простоволоса на морозі
спішила жінка в кожушку.

Спішила в Київ без оглядки –
що там позаду – все одно.
В душі спалахували згадки,
мов кадри давнього кіно.

...Ось із села вона дівчиськом
іде в Обухів на базар,
це від Трипілля наче близько,
а плечі здавлює товар –

картоплі клунок та цибулі,
аби купить собі вбрання,
бо в інституті вчитись буде,
вдалась охоча до знання.

...На курсі п'ятому і заміж
за однокурсника пішла,
не встиг він скласти свій екзамен –
як тут чорнобильські діла –

і загребли його у військо –
на той проклятий саркофаг,
і кілька місяців там рискав,
по горло берів нахапав.

А згодом в них дитя з'явилося,
і слава Богу! – з ним гаразд.
Та в чоловіка впали сили,
за кілька років він і згас.

...Ох, донечку ростила важко!
Якраз розпався ССРСР.
Знайшла роботу горопашна
аж тут у Кончі... А тепер

Дніпром втікає, наче шляхом,
із дому, що згорає там,
де червоніє небо маком.
«Отак і треба їм, чортам!»

...Була служницею в палаці,
не розгиналась день при дні
і світу божого від праці
не знала, наче у труні.

Жила в комірці для прислуги –
хоча в рабинь яке життя?
І зносила усі наруги,
щоб в люди вивести дитя.

...А доня стала журналістом,
відома вже, хоч молода,
і муж її – з такого ж тіста.
О, горе з ними! Ох, біда!..

Обох побили на Майдані,
в лікарні бачила обох.
Дурні правителі, чи п'яні –
хай стережуться – бачить Бог!

Вже в *одного* вона спалила
нажитий здирствами палац,
а ще скарає Вища сила,
бо саме він давав наказ

дітей побити, мов скотину,
посеред Києва вночі.
Вона все чула в ту годину,
коли підносила харчі

вовкам у генеральських шкурах,
що в домі кублились всю ніч.
Господар, сам, як ніч, похмурий,
дружину вже відправив пріч

аж десь у Лондон, де квартира
у них там є, і вчиться син.
...Ой, довго, довго все терпіла –
та вибивають клином клин!

Коли побачила з екрану,
як знов бандити б'ють людей,
собі сказала: «До Майдану!»
І ось, ковзючись, іде.

Пішла не просто так, без тями –
пішла весела, хоч і зла.
Горілкою та коньяками
усі дивани облила...

Взяла з собою тільки книжку
одну-єдину – «Кобзаря».
Повз охорону вийшла нишком
і подалася до Дніпра.

І озирнулась мимоволі,
спинилась жінка на льоду –
позаду тільки зблиски кволі
вже лоскотали темноту.

«Сосни, сосни одної жалко –
так біля дому і згорить!» –
прошепотіла жінка палко –
«Нехай же Бог мені простить!»

А понад Києвом світало,
благословлялося на світ.
Дніпром навстріч поземку гнало,
і часом дунко лопавсь лід.

...О, Дніпре, Дніпре, скутий льодом
і скутий греблями тепер,
так схожий ти з моїм народом –
хоч і в неволі, та не вмер!

Нуртують ще під льодом сили,
джерела б'ють з глибин землі.
Нас давні орди не змісили,
не змісять вже і москалі.

Народ тепер попри морози,
як повінь, Київ залива,
і не лякають ні погрози,
ні міліцейська вся братва.

Я, Дніпре, теж – твоє джерельце,
хай непомітне іздаля,
та в мене б'ється горде серце
завбільшки, як моя земля!

...Мені відома Конча-Заспа –
я жив колись неподалік
і бачив, як велика язва
тут розросталася щорік.

Такі тут виростили вілли –
позаздрили б і королі!

Скоробагатьки як здуріли
на пограбованій землі.

Розкішний час був для грабунку,
хоч і тепер немає меж.
Тоді, зібравши книги, клунки,
сокиру прихопивши теж,

покинув я свою хатину,
простенький домік – *шість на шість*.
Глядіть не міг, як Україну
для обсідає тут і їсть!

Та вже знесли мою домівку,
і вже там вілла височить.
Отак і долю, наче дівку,
в нас відбирають багаті.

Повинен кожний мати межі.
Спиніться, хто не знає меж!
Я зріс на світовій пожежі,
пізнавши змалку жах пожеж:

і педучилище палало,
і вишня в нашому саду.
Було для німців світу мало –
тепер «свої» несуть біду.

...Помітить мій читач поважний,
що у герої я не пнусь,
лиш приглядаюся уважно,
усе мотаючи на вус.

І сивий вус, і сиві скроні,
і в бровах бачу сивину...
В якому сказано законі:
іти старому на війну?

А я топчуся на Майдані
у скромній шапці і пальті,
і славословити не стану
усіх, що стрілись на путі.

Ми тут зійшлись, бо де податись?
Хоч вирушай у темний ліс!
Тому й сокиру ту, ще з хати,
я на Майдан таки приніс.

Нехай рубають хлопці дрова,
щоб грітись, чи зігріти чай!
А банда прийде бити знову –
нехай вже спробує, нехай!

...Всі знали жінку на Майдані,
але не знали – хто така?
Завжди виходила зарані
з намету чиста і легка.

Завжди закутана по очі,
як мусульманка у чадрі,
вона трудилась дні і ночі –
варила їсти... Хто в журі

і хворий хто – давала раду
і підбадьорювала так:
«Ось проженем *Верховну Зраду* –
і підуть біди всі навспак!»

Вона зі стягом, як зі списом,
ішла попереду усіх,
коли орда в шоломах лізла
на барикади – змерзлий сніг.

Але лиця не відкривала,
і тільки очі – як вогні,
і штовханів було немало
у не жіночій цій борні.

Хрещатик став для неї домом,
де всі для неї, мов рідня.
Я також став її знайомим,
хоча приходив не щодня..

А нині знову на Майдані
я все довкола обійшов,
та карі очі полум'яні
вже не побачив я. Агов!..

Диміли бочки із дровами,
лунав зі сцени скромний спів,
а фею з чорними бровами
я вже ні разу не зустрів.

Де зникла ця примарна жінка,
чиє ім'я ніхто не знав,
а звали просто Українка,
а я ще Волею прозвав?

Можливо, десь в другому місті
скликає віча бойові?
А може, нишпорки іклисті
її десь мучать у тюрмі?

У них кийки, щити, шоломи –
ну, просто героїчна рать!
Полки бездумних костоломів
для себе виростила знать.

Але я знаю, що недовго
їм панувати серед нас,
бо наша Воля разом з Богом
уже відміряли їм час.

Усе повинне мати межі.
Спиніться, хто не знає меж!
Поєму я почав з пожежі,
пізнавши змалку жах пожеж,

але хай краще очі жінки
в поемі сяють під кінець!
Безстрашні наші українки
є роду нашого вінець!

ПРИРЕЧЕНІ НА ЛЮБОВ
Поема із козацьким мотивом

Передмова автора

До мене гість прибився. І по чарці
ми випили під сало і часник,
віддавши так належне яничарці,
яка усім розв'язує язик.

Я більш мовчав, а говорив товариш,
то сумував, а то впадав у раж.
Закоханому мало чим зарадиш –
такий уже талан любовний наш.

Була розмова довга, як дорога...
Я конспективно вам перекажу,
підфарбувавши лірикою трохи,
бо як не як, а про любов пишу.

Гість – теж поет. Українці – всі поети,
дарма, що треба братись за ножі.
Та не уставиш кожному кебети,
ми звикли вижидати на межі.

У одного межа – спокійна хата
без крику, без любові, без гризні.
Для іншого межа – любовне свято,
закоханість до краю, до різні.

Хоч я в цій темі також маю досвід,
і не нова вона, як божий світ,
та власного нам досвіду не досить,
тут кожний залишає власний слід.

А раз мій гість, казав я, був поетом,
то й вірші про свою любов читав,
запам'ятав я деякі куплети
і їх в поему зі своїми вклав.

Зустрілись ми в таку лиху годину,
коли іде за нашу волю бій,
це все одно, що битва за людину,
а за людину завжди голос мій.

Колись бездольні бігли за Пороги,
пізніш манив їх шлях за океан,
тепер же українські всі дороги
звели борців на київський Майдан.

Ми вже хребет ламаємо потворі,
яка з чужого краю заповзла
і потопає у людському морі,
несамовито корчачись від зла.

Ми люди різні – бідні і багаті,
я тих і тих однаково люблю,
але в своїй столичній скромній хаті
до бідних маю більше я жалю.

Мій гість гордивсь своїм козацьким родом,
та не в козацькі живучи часи,
лише на війни за жіночу вроду
він буйну свою голову носив.

Любовний шлях, звичайно, многотрудний,
бо із геройством тут межує злам.
Однак про гостя більше я не буду...
Нехай про себе він розкаже сам.

Лірична сповідь гостя

1

Ніч. Я сам. Лиш козак Мамай
на картині, із сергою в вусі.
Запрошу його, мабуть, на чай,
поговоримо, наче друзі.

Я повідаю долю свою –
і просту, і гірку, і лукаву,
що не зміг зберегти я сім'ю,
що боровся, як міг, за державу.

Кінь-пегас мені служить весь вік,
замінив давню шаблю комп'ютер,
хоч не дуже до чарки я звик,
та пляшчина для гостя буде.

Головою хитає козак:
«Ой, не так все іде в Україні,
хазяйнує тут всякий чужак,
ми ж по вуха у баговинні!»

Я із ним теж клянусь багно
і кричу, що готовий до бою –
аж позиркує місяць в вікно:
хто це сам гомонить із собою!?

А із ким гомоніти мені?
Є кохана – та іншого жінка.
Це ще важче, аніж на війні,
а самотньому вдвічі гірко.

Заскучав щось зі мною Мамай,
вус козацький морквиною висить.
Ну, козаче, іще наливай –
за сережку беру собі місяць!

Я подамсь на любовну Січ,
де останній притулок поетів.
...А попереду довга ніч.
Де ж Мамай? Тільки я на портреті.

2

Що є краще козацької волі –
вірний кінь, степовий полин!

Гарцював я у дикому полі
аж до срібних своїх сивин.

У боях пощербив я шаблю
і бандуру свою занедбав.
і пригадую юність без жалю,
тільки жаль, що не тих я кохав.

Зустрічались дівчата в походах,
і до раю гукали жінки.
Цінував я найперше вроду,
захлинаючись медом п'янким.

Тільки долю конем не об'їдеш,
і свавілля приходить кінець.
Я блукаю тепер у світі
ні одружений, ні вдівець.

Почеплю я шаблюку на стіну,
і з бандурою в люди піду,
може, долю із нею зустріню,
як любов свою молоду.

3

Хоч намалюйте її аквареллю,
а чи гуашшю – картина одна:
жінка із голосом віолончелі
мене сколихнула до дна.

Хто що про неї мені не скаже,
не замутить моє дно.
Стала в душі моїй ніжним пейзажем
жінка у кімоно.

Грали над морем скрипки й валторни
серед південних ночей.
Тільки для мене одна неповторна
жінка – віолончель.

Не клянущу я свою судьбу,
що життя обділило славою.
Я у дружбі щасливий був,
ось і з Вами у морі плаваю.

Людно в морі – а ми як удвох,
бачу Вас я, немов крізь лінзу.
Опустив поміж нами Бог
тільки сонячну завісу.

Юність, правда, моя відпливла,
наче яхта, кудись в позачасся,
та забув я себе і діла,
наче знов, як юнак, закохався.

Чом це наче? Вже так воно є,
бо немає де правду подіти,
бо в уяву, в безсоння моє
увійшли Ви, немов Афродіта.

Літо, море і Коктебель,
і години надій та молитви...
О Богине! О жінко-форель!
О довічне бажання ловитви!

Я люблю твою стать тополину
і волосся твоє смоляне
і повік не забуду хвилину,
що з тобою звела мене.

Біля моря, що гнало хвилі
білокрилі та голубі,
ми обоє були не щасливі,
приховавши всі болі в собі.

Ти мені відмовляла в побаченні,
щось про гідність шептала мені,
тільки ласки, в те літо утрачені,
спалахнули в зимові дні.

Свої душі, від щастя розгублені,
ми розкрили назустріч вітрам,
наче досі були не люблені,
наче досі не знали драм.

Як забути щасливу хвилину,
що з тобою звела мене!
Я люблю твою стать тополину
і волосся твоє смоляне.

6

Заштормив велелюдний Київ,
наче море в буремні дні.
Хоч над нами хурделиця віє,
зігрівають майданні вогні.

Ми в коханні – немов у повстанні,
у якого немає межі.
Революція на Майдані,
революція у душі.

Дух свободи повік не зів'яне,
бо його освятила кров.
Доки серце у нас полум'яне,
ми приречені на любов.

7

Люба жінко з глибоким голосом,
заспівай же про Ятрань мені –
хай втону я пшеничним колосом
в кароокій твоїй глибині!

Окрім нас, у степу нікого,
лиш далеко сивіє курган,
наче хтось там ревним оком
виглядає стрункий твій стан.

Не побачить, бо ми втонули
у такій безбережній ріці,
де забулося все минуле,
лиш палає щока при щоці.

Твій то голос, чи жайвір над нивами?
Ах, як п'ярко димить полин!
Не бувають літа щасливими
без таких божевільних хвилин.

Люба жінко з глибоким голосом,
заспівай же, як доля, мені –
хай втону я пшеничним колосом
в кароокій твоїй глибині!

8

– Мила, ходім на Майдан!
– Друже, там чорний туман,
з пагорбів гримає лють,
кулі у серце б'ють.

– Мила, то сам я піду!
– Сам ти зустрінеш біду.
Підемо, друже, удвох –
хай береже нас Бог!

9

Вже не юна і зовсім ще юна,
ти чутлива, немов струна.
В нас з тобою співзвучні струни,
а любов – наша спільна вина.

Полюбили ми трудно і віщо
у мертвотно зимовий час.
«А навіщо?»— хурделиця свище
попід вікнами в нас.

Я до праці був звик, мов кайданник,
на галері прикутий давно,
а тебе із дівочим станом
я у тюремне побачив вікно.

Ти тополею сохла у полі.
Я кайдани розбив і втік,
щоб з'єдналися наші долі,
як із кроною корінь, навик.

Кожний з нас розірвав свої пута,
перед правдою страх поборов.
Та святити нелегко буде
цю безгрішну, як світ, любов.

Тільки дурень чекає святості,
у любовний ступивши круг.
Хочу я і на каторзі старості
відчувати, що поруч друг.

10

– Ну що робити? Ну що робити?
Я вже не можу тайком любити!
Мені не мила моя сім'я,
сама собі вже не мила я.

– Я, любя, знаю, бо й сам страждаю,
без тебе, пташко, без тебе, раю!
Але довкола такі сніги,
такі замети, як вороги.

– Перелечу я, бо маю крила.
– Не приморозь їх тільки, мила!

- То відігрієш, мій любий, ти...
- Лети, голубко моя, лети!

11

Ти мені прочитай по долоні
мою долю у зморшках доріг –
я схилюся, мов раб, у поклоні
до твоїх мармурових ніг.

Не вигадуй мені, що я геній,
і що слава чека вдалині,
бо джмелем у траві зеленій
почуватися краще мені.

Боже милий, а в місті люду,
як у вулику, – не обминеш.
Лиш тобі я звірятись буду,
раз ти вирізнила мене.

Відшукали ми, люба, обое
одне одного в хашці років,
як знавці, відкопали Трою
серед звалища віків.

Ти нагадуєш навіть зовні
чорнокосу троянку струнку.
Дочитай же мені по долоні,
що нам світить обом на віку!

12

Він був із козацької сотні
і в Києві впав навзнаки,
і в очі його холодні
печально дивились зірки.

Десь мати сивенька заплаче,
заплаче без батька сім'я.

Пробач, молодий козаче,
що впав на Майдані не я.

13

Все, що минуло, – згарище:
юність, надії, любов.
Жінку відбив у товариша –
отже, до краю дійшов.

Ані стида, ні грішності –
все наче бачу здаля.
Хвиля любовної ніжності
снасті змела з корабля.

Щогла одна лиш не зламана
серед ошмаття вітрил.
Часто любовні екзамени
нас залишають без крил.

Жаль не себе, а товариша,
що до штормів не готов.
Тільки не знає жалощів
вічно свавільна любов.

Все я стерплю без стогону,
лиш укінці прохриплю:
все я прощаю закоханим –
сам же гріховно люблю.

14

Не ревнуй мене до свого мужа:
мимоволі з ним я ще дружу.
Знаю, він так болісно затужить,
як побачить у тобі чужу.

Ми із ним же все-таки поети.

330 Хто з нас винен? Долі так зійшлись.

Все раніш рішали пістолети,
до яких і Пушкін бравсь колись.

А завжди вирішує все жінка,
а не той, хто в неї біля ніг.
Знаю, як тобі до болю гірко,
що в любові я вбачаю гріх.

Ні, я Бога не боюсь! І к чорту
посилаю всяк базарний суд!
Тільки знай, кохана, досі гордим
був твій невинуватий баламут.

Крав я у дитинстві сливи й груші,
викрадав сердечка у дівчат,
тільки не плював нікому в душу,
а тепер – ось нате! – жонокрад.

То сідаймо, дорога крадіжко,
на мого крилатого коня!
А захочеш, то нестиму пішки
на край світу, радосте моя!

15

Ще вчора ходили вони в уніформі
і в касках солдатських були на посту,
а нині стоїть він в костюмі чорнім,
вона ж білосніжну вдягла фату.

Вінчались вони поблизу барикади,
і весь Майдан їх благословив.
Йому Запоріжжя було за свата,
а в неї за батька був рідний Львів.

Тонув у диму закоптілий Хрещатик,
тонув у облозі ворожих полків...
Весілля готові були захищати
загони «афганців» і козаків.

І сяяли очі в жіночої сотні,
колом зійшлись у бушлатах жінки,
співали-тужили немов не сьогодні –
а плач цей лунає уже віки.

Тепер я знаю, що має статись
зі мною, сивим уже козаком:
в бою за волю не можна гратись,
а бій за жінку – святий закон.

Не знав ще Київ такої свадьби
під дулом снайперських рушниць...
Моя кохана, отак і нам би
з'єднати долі без таємниць!

16

Знай, товаришу: я не зраджував
ще ніколи. І ось тобі *ни!*
В поетичну співдружність нашу
уплелась твоя гарна жона.

Не боявся я Бога досі
і не дуже боюсь тепер,
та зимові вітри голосять,
що для мене, як друг, ти помер.

Від любові немає ліків –
сам ти знаєш, бо теж не юнак.
Ми для неї рівновеликі,
та мені подала вона знак.

Мій колего, до смерті гірко
відчувати безсилля своє
перед чарами музи- жінки,
що провини не визнає.

Так на схилі і року, і віку
моє серце попало в капкан.

Свою душу, як голу каліку,
людям виставив я на майдан.

Я нещасніший за Іуду:
він хоч гроші за зраду взяв,
я ж то жінку любити буду
без хреста, без надії, без прав.

Друже-враже, у рівній битві
я не знаю, що змирить нас.
Пом'яну я тебе в молитві,
коли прийде мій смертний час.

17

Щось мені, мила, сумно сьогодні
в тихий вечірній час.
Зорі очима Небесної сотні
дивляться пильно на нас.

Будуть вони понад Києвом вічно
в душі світити всіх,
будуть питати в кожного віщо:
як ти прожити встиг?

Тим-то і жаль мені, мила, сьогодні
прожитих літ без пуття.
Перед очима Небесної сотні
паморочиться життя.

18

*«Козаче-соболю, візьми мене із собою
на Вкраїну далеку!»
(З народної пісні)*

Їхав я степом поволі
після смертельних боїв,
біля села у полі
жінку з серпом зустрів.

Взяв на коня перед себе,
туго обнявши стан.
Нас осінило небо
та степовий курган.

Через дуги і діброви
я свою долю віз
і цілував її брови,
тонучи в хмарі кіс.

Я ще козак при силі,
хоч за півсотні літ.
Я розкажу своїй милій
не про один похід.

Ну, а від неї не хочу
знати, за ким була,
все розказали очі,
повні біди і тепла.

Я січовик – не розбійник,
бачить вона – не сліпа.
Скучив мій хутір-зимівник
без господині й серпа.

Золото, в битвах здобуде,
кину я милій до ніг.
Кращою здобиччю буде
в домі жіночий сміх.

19

Коли в жінці пробудите жінку,
не питайте її про літа.
Як тополя в полях на пригірку,
вам обійми вона розгорта.

Вітер з півдня її зігріє,
а північний зігне під свист.

Тополина моя Маріє,
я люблю твій осінній лист.

О сторінко моя остання,
несподіваний мій епілог,
через хащі на берег єднання
вивів нас милосердний Бог!

Знаю, буде іще морозів
і туманних ще буде днів...
Тільки срібло в твоєму волоссі
по-весняному сяє мені.

Розбудив я жагу жіночу
теплим вітром – не в'янь, зеленій!
Я нічого у світі не хочу –
лиш голубити образ твій.

Післямова автора

Отаку-то ліричну сповідь
я почув у лютневу ніч,
де боролись любов і совість,
і зрадливість – супутна річ.

За столом вже мій гість стомився.
Охолов недопитий чай.
У вікно нам посвічував місяць,
як нічна поетична печаль.

На столі лиш свіча сльозила
по убитих в недавні дні
за святе українське діло
на козацько-майданній війні.

Я виходив також під кулі,
хоч не та вже геройська стаття.
На Майдані тепер не гулі,
там безстрашні до смерті стоять,

на одвічній стоять барикаді
попри дим, і вогонь, і сніг...
Ми із гостем в затемненій хаті
пом'янули полеглих усіх.

Було траурно нам і святково,
бо за волю не марна кров.
І сказав я похвальне слово
всім приреченим на любов.

05.02–05.03.2014 р.

КОСМІЧНА ПОЕМА

Із мініатюр

***

Хай у небі вже безліч свіч –
я також засвітити хочу,
не тому, що лякає ніч,
а тому, що залюблений в ночі.

* * *

Як чудово купатись в Дніпрі!
Як приманює море до себе!
А чому найсолодше мені
у глибокі години нічні
запливати у зоряне небо?

* * *

Люди заселяли небеса
Овнами, і Рибами, і Псами,
навіть їх заставили Возами...
Наче і бідненько. А краса!
Світ земний вознісся в небеса!

* * *

Люди й Космос – не простенька тема.
Люди нам відомі. Космос лиш
прочинив щілину... Ця проблема –
Богові посильна теорема,
та людей вимучує свербіж –
в щілину встромити свій леміш!

* * *

Ми, люди, – наче дзеркало для Світу:
в нас віддзеркалене і небо голубе,
і зоряна ріка, вночі розлита...
Світобудова – дама гордовита,
але без нас не бачила б себе.

* * *

Земне життя – велика таїна –
зродило і мікроба, і слона,
і рід людський многоязиковий.
Великий замисел, великий!
Але навіщо? – Знаю, знаю! Щоб
ми догадалися: Світ – мікроб.

* * *

Моє перо вагається, а пише:
на все велике в світі є ще більше,
нічого най-найбільшого нема,
рівновеликі Світло і Пітьма,
ніщо не більше нашого ума.

* * *

Приємно думать, як на мене,
що все у світі нескінченне,
що нескінченний теж і я,
якщо не плоть – то мисль моя.

***

Як астроном за телескопом,
я все над книгами сиджу.

Шукає він кордони світу,
а я в душі своїй межу.

* * *

Кажуть, Всесвіт почався від Вибуху,
і від нього – небес панорама,
та моя заперечує тьма:
там, де вибух – ні духу, ні пуху –
залишається тільки яма.

* * *

Що ж лежить у всесвітній основі?
В астрономів немає ясності,
як у всіх нас, рабів сучасності,
адже стрижень всього – в любові
Неосяжності до Неосяжності.

* * *

Любов до жінки – теж космічний потяг,
але його здуває часто протяг
нерозуміння, ревнощів, погроз.
Як не вдягни її в сучасний одяг,
земна любов – космічний парадокс.

* * *

Яка, скажіть, поема без любові?
В нас, де не глянь, є гарні, чорноброві...
Я в даній темі начебто знавець,
та притупивсь до неї олівець.
Як про любов писати без любові?
Пробачте вже мені, холостякові!

* * *

Як електрон, відірваний від атома,
я від сім'ї відірваний тепер.
Радіти? Сумувати?
Ще не знаю.
Я лиш маленький вільний електрон.

* * *

А раз тепер я – холостяк,
то, значить, вільний, мов козак,
і мов козак, по вольній волі,
не боячись, гуляю в полі,
шукаючи не панночку,
а із хрестом земляночку.

* * *

Якби людьми опікувався Бог,
він зводив би навік у парі двох,
як звів навіки Сонце із Землею,
як людство поєднав навіки з нею...
Ні, це не Божа благодать –
людей абияк парувать!

* * *

Я ніч люблю. Небесну темну ніч.
А чом не ясен день? У чому річ?
А річ у тім, що день – буденний, звичний,
а ніч – це поклик Вічності космічний.
Із Вічністю побути наодинці
хіба вже заборонено людинці?

* * *

Мені, романтику, як юні всі поети,
колись посеред поля уві млі
явився образ жінки з Андромеди,
схиляючись, як гілка, до землі...
То марення було, чи віщий знак,
що на землі я буду одинак?

* * *

Можливо, що любов моя космічна
для нинішніх прагматиків комічна.
Та й сам я до романтики задуб,
із феями земними взявши шлюб.
І в шлюбі я шукав щось неземне,
але надії зрадили мене.

* * *

Закоханий у юності по вуха,
складав із зір я милої ім'я,
та все завіяв час, як завірюха...
Де зорі ті? А де під ними я?
Зустрів я випадково знову друга –
о часе, часе, це твоя наруга! –
від милої осталося лиш ім'я.

* * *

Стара любов – немов нічне світило,
яке давно у Космосі згоріло,
а світло ще прямує до Землі,
когось на ній втішаючи в імлі.
О, сумно споглядати серед зір
лиш відблиски своїх надій і вір!

* * *

Не жду я і в загробному житті
зустріти рідну душу на путі,
бо вирішити треба ще дилему,
чи, взагалі, існує сад едему.
І на землі я мав чудовий сад,
та мало там було любовних свят.

* * *

Чого моя душа закохана хотіла?
Чого шукала у земних жінках?
Було їй, звісно, мало тільки тіла,
адже душа – це вже небесний птах.

* * *

Облишмо старечі зітхання,
облишмо образи на світ!
І юність, і перше кохання,
і сльози, і ніжні зізнання
були, як небесний політ
по кращій із кращих орбіт...

* * *

Не вічна ні любов, ані Галактики.
То що тепер? Тремтіти нам і плакати?
Усіх живих навчає білий світ:
смерть не страшна, коли продовжив рід!

* * *

Отак у твір космогонічний
любовних я додав інтриг.
342 Прийом, як бачите, класичний,

без нього ж бо не пишуть книг.
Хоч я поет не канонічний,
проте в мистецтві не руйнач –
хай посмакує мій читач!

* * *

Пардон, жінки, найперше, українки!
Від вас я заслуговую нагінки
за ставлення негречне до жінок.
Спишімо це на кепський стан печінки –
а так ще дієздатний я дідок!

* * *

Таки дідок! Мій внук вже в інституті
на лекціях засвоює знання.
А я весь вік самонавчавсь по суті,
та й зараз на життєвому розпутті
вивчаю курс кухарства і прання,
аби здобути ще одне звання.

* * *

Кухонна справа, кажуть, не космічна,
але хвала їй, бо вона одвічна!
Її вивчає жінка споконвік,
а зорі в небі лічить чоловік,
перехиливши добру чарку звично.
Ні, господарство вести – річ космічна!

* * *

Так люди хазяйнують на Землі –
усі льодовики розтануть скоро –
і слід вже готувати кораблі,
щоб рятуватись, наче Ной, на горах.

Я суп варю на тихому вогні,
щоб людству не вкорочувати дні.

* * *

Якщо про кухню вам не цікаво,
то я продовжу пам'ятку небесну,
як врятуватись від всесвітніх бід,
від котрих людство може просто щезнуть...
Та за стіною так гримить сусід,
що вже не страшно всіх космічних бід!

* * *

Я дав навмисно побутові строфи:
небесний пафос приземлити трохи,
як роблять це космічні кораблі,
невдало приземлившись на Землі.
Ми в Космосі іще – сліпі кроти,
хоч довші й довші риємо ходи.

* * *

Карлики, квазари, чорні діри...
Я хотів вже розказати, що це,
та впустити маю до квартири,
розчинивши вікна, раннє сонце.

Я люблю ці золоті години
із ранковим чаєм на столі.
Здрастуй, сонце, друже мій єдиний
і моя опора на землі!

* * *

344 Стає вже мегаполісом
залюднена Земля,

не дружать з хлібним колосом
затоптані поля.

Якщо так далі буде
іти земний прогрес,
то їсти будуть люди
лиш манну із небес.

* * *

Хтось в Бога просить раю на землі,
багато хто вимолює небесний,
а я молюся, і при тому чесно,

щоб діти в нас роїлись на селі
і саяв хліб, як сонце, на столі.

* * *

Прекрасне все: Дніпро і Еверест,
і все, що миле кожному поету...
Колись на злиднях ми поставим хрест
і не одну освоїмо планету.
Якби ще в людях зник шерстистий звір –
з ним страшно вато рухатись до зір!

* * *

Хто мислить, той не має заборон.
Збагнути Всесвіт – ось його закон.
А інші всі закони – хвіст комети...
І зоряний штурмують бастион
блаженні відчайдухи та поети!

* * *

Якщо й створив хтось Всесвіт, то поет –
в натхненні божевільному естет:
чи Світло-Бог, чи Чорно-Бог,
чи то дитя від них обох.

* * *

У світі мало значитись поетом,
ще треба, як бджола, ділитись медом.
Та із поетами в людей бува заскок:
живий – він нуль, а як помер – пророк.

***

Як світло зір давно погаслих
летить до нас віддалеки,
так і поета спів прекрасний
до нас іде через віки.

* * *

Чи електрон, чи атом, чи людина –
який вони являють інтерес,
коли для Космосу і Сонце – як пилина?
Та без пилінки Всесвіт – не увесь,
а без людей він вже заповся б десь.

* * *

Ми на Землі пливем, як на «Титаніку».
Але чи варто нам впадати в паніку?
Бо не така страшна в дорозі смерть,
як без мети життєва круговерть.

* * *

Я не прихильник ненависті, гроз,
і Світ люблю, мов корабель – матрос.
О рідна Земле, нестійке суденце,
за тебе я віддам на муки серце!
Долай, долай космічний океан!
Майбутнє – наш єдиний капітан.

* * *

Хто ж завів Світовий годинник,
де Усесвіти – лиш коліщатка?
Вас не мучить така загадка?
Он сміється будяк біля тину,
бо завівсь од малого зернятка.

* * *

Все походить від власного цвіту.
Хіба інша існує дорога?
І скажу я простіш якомога:
якщо Світ народився від Світу,
то і Бог народився від Бога.

* * *

Зарождається все в утробі –
чи то в дерева, чи в людини,
навіть Богу (такій особі!)
теж судилось зрости із зернини.

* * *

Хоч допитлива я людина,
а нарешті дійшов до зупинки:

де ж взялася Найперша Зернина?
Від зернинки, дивак, від зернинки!

* * *

Є десь Бог, чи його немає –
я не знаю, хоч знати б хотів.
Тільки розум мій твердо знає:
Світ є Щось божевільно безкрає –
непідвладне і сотням Богів.

* * *

Моя земля – моя держава
тримає натиск зліва, справа
і не дає зламатись нам,
своїм нескореним синам.
Ми стоїмо – вона стоїть
над сивим попелом століть!

* * *

Хай що б не сталося зі Світом –
ми прикрашаєм Землю цвітом.
Які там біди не грядуть,
а ми готуємося в путь.
І просто так не може Світ
спинить наш зоряний політ!

* * *

Мільярди зір, Світів-Антисвітів
навіщо Хтось в безмежжі засвітив?
Невже усе для того, щоб тепер
під галактичним зоряним наметом
дивився я на світ, як фантазер,
і все те славив, будучи поетом?

* * *

Кому пишу? Чого я хочу?
Навіщо голову морочу,
життя малюючи своє?
Я головне сказати хочу:
Світ є моїм, бо Я ще є!

* * *

Чи хтось хотів цього, чи не хотів –
а ми, напевно, в центрі всіх Світів.
І хочеш ти (кажу собі!), чи ні –
цінууй-шануй свої короткі дні.
Цінууй себе! Ніяка сила-владсть
добра, що є в тобі, тобі не дасть.

* * *

Вчені люди з обсерваторії
викладають мені теорії.
Із поваги до їхніх сивин,
я їх слухаю, наче син,
але син вільнодумний, як
у роздольному полі козак,
а насправді – учитель історії,
що закоханий в обсерваторії.

* * *

Кажуть, Всесвіт у всі кінці
розлітається й досі...
Що? Галактики – це горобці,
що пасуться у просі?
Ні, панове, знавці голомозі!
Це Світи, як рої, (всі-всі-всі!)
кружеляють навколо Осі,
наче дзига, дитяча дзига,

безкінеч... безкінечно велика...
Зрозуміли мене? *Мерсі**!

* * *

Де ж ця Вісь світового тяжіння,
вкруг якої Галактик роїння?
Ось подумаю і відповім...
Я ще думаю – майте терпіння! –
є у мене одне підозріння:
Вісь Усесвіту в серці моїм!

* * *

Відчуваю в собі безсилля:
де початок всього? Де кінець?
Всюди воля і всюди безвілля...
Весь Усесвіт – страшне божевілля,
А людина – його вінець?
Дуже дивний, їй-богу, Творець!

* * *

Світ велично страшний. Та над страхом
в моїм серці – небесна краса.
Так у нірці, напевно, мураху
не лякає найбільша гроза.

* * *

Опаду я травневим цвітом,
в серці маючи кращу з утіх,
що в мені – всі Галактики світу,
із одного замішані тіста,
я ж бо часточка їх усіх.

* * *

Хай на похорон мій всі Галактики
вдягнуть світлі свої халатики
і на свіжий могильний горбок
хоч по жменьці сипнуть зірок!

* * *

Космічний промінь, пронизавши Землю,
мій ген-частинку в Космос понесе,
і десь край Світу впавши на пустелю,
зачне життя, а з ним – усе, усе...

* * *

Облиш, поете, пісню сумовиту,
край поля, наче явір, стоячи
і зорі споглядаючи вночі,
бо кращого немає заповіту:
до Вічності молись, або мовчи!

* * *

Цвіте і небо, і земна природа,
і місяця виблискує ліхтар,
і ти в короні зоряній – як цар...
За що така космічна нагорода?
За що такий немислимий тягар?!

02–21.02.2012 р.,
Київ

ОСКАРЖЕННЯ ДОН ЖУАНА

Поєма-монолог

«І ось ви судите мене,
старого, сивого, слабого.
Хто хоче, тут мене кляне,
що у душі не маю Бога.

А ви – святі, мої коханки?
Вас тут зійшлося десятків з п'ять.
Хіба комусь я клявся палко
одну довіку лиш кохати?

Ви капелюшками, хустками
свою прикрили сивину,
і очі, вицвілі з роками,
давно забули про весну.

Одна лише сидить у залі,
як маврітанка, у вуалі.
У нас таємний, правда, суд,
чужих не може бути тут.

Ви свідки й судді одночасно.
Яка вас сила тут звела?
Усі слова мої, це ясно,
у вас не викличуть тепла.

На нього сподіватись марно.
Коханка кинута – як рись,
загризти здатна. Справа карна.
Ви всі ждете, щоб я схилився?

Когось із вас я пам'ятаю
у ті давно минулі дні,
коли усім хотілось раю –
і вам, красуням, і мені.

Так, я закохувався часто,
любив і жодній не брехав.

Та не знаходив з вами щастя,
холонув, кидав, знов шукав.

А хто з вас дуже побивався
за мною? Мовчите, мадам?!
Я на любові, правда, знався.
Та цур їй! Від любовних драм

страждав найбільше я, повірте:
усе не та, не та, не та...
Життя було запійним фліртом,
але ж любов – це річ свята.

Свята любов була і в мене
у юні ще мої роки,
вона і досі ще зелена...
Ну, ось ви загули, жінки,

питаючи: «Із ким? До кого?»
Нема її тут серед нас.
Не ображайтесь, ради Бога,
що хтось дорожчий є за вас!

Я всіх любив вас, милі судді,
та з вами все було не те.
Лиш у травневому прелюдії
несамовито сад цвіте.

Лиш раз кохав я до нестями
і безнадійно, хоч сказисьь.
Її ім'я вам треба, дами?
Для вас вона хай зветься Ікс.

Із цим Іксом була задача,
що розв'язати я не зміг,
і кинувсь у життя бродяче,
не розбираючи доріг.

Гукав-манив мене за обрій
коханий образ, мов мана.

Я гарцював по всій Європі.
То хто ж, питаєте, вона?

Була вона жоною друга –
співуча, гарна, молода.
В її очах з'являлась туга,
коли я довго пропадав.

Ми разом грали на роялі,
Шекспіра знали назубок.
Очима ніжились. А далі...
я не зробив рішучий крок.

Я знав: вона єдина жінка,
яку любитиму весь вік,
вона й мене любила б тільки...
Та був між нами чоловік,

був друг, мені дорожчий брата,
бо спас мене він на війні.
Ми з ним дали криваву клятву
в незламній дружбі, як броні.

«Мій друже, – Ікс мене благала, –
удвох покиньмо цей Мадрид
і десь новий відкріймо світ,
де б жодна нас душа не знала!»

Я ж сам Іспанію покинув,
втік від любові, від біди.
Вона із мужем в Аргентину
теж подалася назавжди.

З тих пір моє життя, мов камінь,
з гори котилося униз,
я поміж іншими жінками
шукав утрачену вже Ікс.

Розповідати все не буду –
моє ви знаєте життя.

Мабуть, цікавіше для суду,
чи в серці маю каяття.

І ось я чую спільний вирок:
що я давно – ходячий гріх,
що маю я забути всіх,
за все розкаятися щиро,

забути маю і єдину
останню мрію – милу Ікс,
яку люблю, як і колись, –
тоді нарешті відпочину,

тоді земну закінчу путь,
у тищі, в мирі, у покої...
Ні, судді, ладен я забудь
усіх на світі, крім одної!

Як зірка у нічній імлі,
мене живить одна надія:
десь жінка на краю землі
живе із іменем Марія.

Мої коханки давніх днів,
чом загули ви? З чим не згодні?
Ну, коли так – одне мені
лишилось: вмерти вже сьогодні.

Все! Прощайте! Злий ваш суд!
Я вже стомився жити далі...
«Не поспішай! Я тут, я тут!» –
мені почувся голос в залі.

Дивлюсь: ВОНА! Зняла вуаль,
іде до мене – сон чи мрія –
дівочий стан вгортає шаль,
іде мій Ікс – моя Марія.

Іде, всміхається здаля,
до суду владно тягне руки:

«Ваш вирок вірний, але я беру Хуана на поруки!»

У залі знявся гвалт – ну й ну! –
були обурення і сльози,
були зітхання і погрози,
і хтось когось вже брав за коси...»

Тут я прокинувся від сну –
чи сон, чи ява – не збагну.
Бувають же метаморфози!

07.03.2015 р.

ДАЧНЕ БАГАТСТВО (Із усмішкою)

Не такий я вже бідний
у своєму саду,
господарство солідне
при садибі веду.

Найдивніші персони
тут, звичайно, кроти:
як малі терикони –
всюди їхні сліди.

На шпаківні синиця
подає голосок,
і прибудна куниця
ловить тут ящірок.

Із гайочка малини
часом виповзе вуж,
а їжак голкоспинний
в серпні лізе до груш.

Добре слово промовлю
про сільських горобців –
із якою любов'ю
чистять сад молодці!

Ось кого не люблю я –
комарів – як війни,
і шепчу *алілуя*,
коли зникнуть вони.

А хрущі в час цвітіння
навіть гірші за град,
хробаки все коріння
поїдають підряд.

Тільки бджоли весняні
для дерев – божий дар,

від роботи аж п'яні,
п'ють солодкий нектар.

Я з підвалу тим часом
свій нектар дістаю –
добре з бджолами разом
погудіти в раю!

Груші – білі хмарини,
вишні – наче в меду.
Найсвітліші години
я живу у саду.

Як в тільняшках матроси,
сновигають джмелі,
і гуртуються оси
в яблуневім дуслі...

А шпаки – ну й пірати! –
налітають весь день –
лиш встигай відганяти
від поспілих вишень!

Хоч стовбич, як опудало
у широкім брилі,
щоб плодів не паскудили
розбишаки малі!

Ще у мене гостює
кіт сусідський Пушок,
на мишей не полює,
лиш хвилює пташок.

А мишва аж під зиму
в дім шукатиме путь –
як війну я вестиму –
іншим разом, мабуть.

Згадаю краще перегуки
зокуль у теплому маю

і солов'їв любовні муки,
які посилюють мою.

Дива тут наче й не великі,
а дивосвіт із них таки.
Он навіть хижого шуліку
гуртом ганяють ластівки.

А ще ось диво: в час печальний
у теплі летячи краї,
над садом в'ють вінок прощальний
ледеки... Теж вони мої!

І навіть мандрівну ворону
я зачисляю до «своїх»,
коли сідає із розгону
на дах, щоб дзьобати горіх.

А заєць як у сад пролазить
через густу сталеву сіть?
Тремтить, як спійманий карасик –
а розчиню я хвіртку – хвіть!

Отак я дещо вам про птахів
та іншу живність розказав.
Згадаю ще про гайдамаків –
нічийних, кинутих собак.

Якраз до мене лізе в гості
під огорожею (не десь!)
погризти викинуті кості
давно знайомий чорний пес.

Жує і дивиться в пів-ока,
як я в саду кошу траву.
Бродязі літо – не морока,
біда – у стужу снігову.

Як всяка твар і всяке птаство,
він не боїться, що приб'ю,

усі тут знають: я – за братство,
когось – люблю, когось – терплю.

А не терплю мурашок чорних,
які роями по землі
снують поважно, як барони,
бо є володарями тлі

і тим живуть, що тлю цю доять,
як дехто доїть нас, хохлів
(не ображайтеся, герої, –
не вас образити хотів,

а тих, хто звикнув бути тлею,
а не господарем землі,
всі біди котяться землею
з вини якраз людської тлі).

Ну, про людей, напевно, досить,
бо я із них в саду один.
А чом сорока так голосить,
присівши злякано на тин?

Чи не про те, що хижий коршак
над садом колами літа?
Цей чорний хрест побачить кожен,
хто зараз в небо погляда.

А небо теж мое, і зорі
для мене визріють вночі.
Таку космічну незорість
які ще мають багаті?

Сади небесні всім доступні,
та багачам якраз чужі,
бо, перетворені на трутнів,
вони лиш бачать бариші.

Пардон! Я вбік завів розмову
від власних скромних володінь,

де я знайшов дзвінку підкову,
яку згубив крилатий кінь.

А сад дозрілими плодами
не тільки мій втішає зір:
сусіди з відрами-пудами
йдуть за гостинцями у двір,

несуть від мене абрикоси,
черешні, груші, виноград,
несуть, несуть, допоки осінь
до нитки не роздягне сад.

Але й тоді для птиць і звірів
є чим попастись у саду...
Тут, живучи з Творцем у мирі,
і вічний спокій я знайду.

Мій світ, як бачите, не бідний,
хоч все моє тут – не моє.
А раз я в ньому жити гідний –
і все кругом нехай жие!

26.06.2011 р.

ПІД ЛІТНЬОЮ ГРОЗОЮ

Ну і попав я під грозу,
у поле вийшовши на трасу!
А ще дві сумки я несу.
Сховатись ніде. Грім щоразу

мені наказує: «Пригнись!
І не ховайся під осокором!»
З усіх боків то бах, то блись,
то сто басів горланять хором.

Стою, мов кущ біля шосе,
тягну до авт намоклу гілку,
а може, хтось та підвезе.
Ні, не дїждусь до понедїлка!

Такі діла. Хоч стій, хоч плач!
І, не дїждавшись стоп-удачі,
я почалапав мимо дач
у напрямку своєї дачі.

Два кілометри, то не даль,
хоч під грозою – даль добряча.
А що робить? Така мораль,
що кінний пішого не бачить.

Ну, й хай проноситься чимдуж
багатший люд із гуль на Київ,
а я вернусь, увесь як хлющ,
перевдягнуь, чайку зігрію,

навпїл розбавлю із вином,
аби уникнути простуди,
дивитимусь, як за вікном
гроза продовжує салюти.

В моєму дачному кублі
надійно, сухо, мов у танку,
лежить пів-хліба на столі,
не пропаду із ним до ранку.

У кріслі сидячи, засну
й ві сні себе в авто побачу,
в авто космічному – ну й ну! –
як я на Марс лечу, на дачу.

Лечу під зоряним дощем,
світи минаю без зупинки,
аж бачу: вкютана плащем,
мені сигналить гарна жінка.

Як проминеш таку красу!?
Небесна писана Венера!
– Сідай, Богине, підвезу!
– Спасибі, пане мільярдере!

– Куди ж підвезти? – я спитав.
– Куди захочете, я вільна!
Я руку лагідно поклав
їй на божественне коліно...

То на край світу помчимо
у світ новий, в незмірні далі!
Вона всміхнулася чомусь,
а я натиснув на педалі.

І тут прокинувся... У вікні
вже ніч темніє, мов копірка,
і усміхається мені
все та ж Венера – перша зірка.

Вона здаля мені сія,
здається жінкою і досі,
і сон – поезія моя –
як ляпас цій житейській прозі.

А що робитиму вночі?
Проспав півдня в таку погоду.
Мабуть, візьмуся, читачі,
та опишу вам цю пригоду!

ВОГОНЬ НЕВСИТИМИЙ

«Все про кохання, все про любов...»

(Із народної пісні)

***

Ніхто не знає,
що таке любов,
навіть впустивши в серце.

***

Любов – це життя,
його щасливий початок
і невідомий кінець.

***

Як у моєму серці любов,
сонце палає в небі.
Вогонь невоситимий!

***

Кохання – це коротка увертюра
до драми чи трагедії життя.
Комічним не буває.

***

Упавши у прірву кохання,
хто неушкодженим
із неї вибирався?

***

Частіш вмирають
не від любові,
а без любові.

***

Кохання – це чаша з моєю кров'ю.
Чи вип'єш ти її, чи виллєш –
залежить щастя моє.

***

З однією своєю дружиною
можна настраждатися більше,
ніж із сотнею коханих жінок.

***

Коли мариш новою любов'ю,
то готовий їй здатись без бою.
Часом битва буває дарма,
бо чекає любовна тюрма.

***

Я не лічив перемог
і не лічив поразок,
тільки любовний Бог
пальцем сварив щоразу.

***

Любов – це те,
чого захочу я
і перед смертю.

***

Що я люблю у жінках?
О, цих достоїнств без ліку!
Та серед всіх переваг
в жінці я бачив жінку.

***

Я доторкався до влади,
до слави і до грошей...
А обіймав жінок.

***

Хтось все життя цілувався
з літературною славою.
А я цілувався з життям.

***

Довгий любовний роман
не вартий одного слова,
першого слова «люблю!»

***

Я не женився до двадцяти восьми.
Що змушує тепер –
в сімдесят п'ять?

***

Сад я ростив для сім'ї,
синів для Вітчизни ростив,
а пожинаю плоди самотності.

***

Найщасливіша мить у житті –
від кохання.
Найнещасніша – теж від нього.

***

Із глибоких любовних драм
я виходив
з оновленим серцем.

***

Ти боїшся втонути в любовному морі?!
Тоді на березі втонеш
у побутовому смітті.

***

Очікувати кохання –
значить, на пероні чекати поїзда,
не знаючи звідки й куди.

***

Любов налітає раптово,
наче буря,
що зриває дах.

***

Вирахувати можна все,
окрім кохання.
Розрахуватись також важко з ним.

***

Як відправлений поїзд,
не можна спинити кохання.
Навіть тілом своїм.

***

Не став чорний камінь
на дорозі перед закоханими,
щоб він могильним тобі не став.

***

Юність чекає кохання,
старість чекає смерті.
А я ще не визначивсь, ще...

16–17.09.2013 р.

ПРО АВТОРА

Марсюк Василь Андрійович народився 21 березня 1938 року в шахтарській родині у місті Мар'їнці, що під самим боком Донецька. Там минули його дитинство, юність і роки навчання у педагогічному училищі.

Закінчив 1966 року історико-філософський факультет Київського держуніверситету імені Тараса Шевченка і Вищі літературні курси при Літературному інституті у Москві у 1977 році.

Працював викладачем у педінституті та сільсько-господарському технікумі в Черкасах. Обирався головою Черкаського обласного літературного об'єднання. Тривалий час був на різних редакторських посадах у видавництві літератури для дітей в Києві.

Член Національної Спілки письменників України.

Видав низку книжок поезії, зокрема, і для дітей.

Останніми роками поет видав такі збірки творів: «Прометеева естафета» (2008 р.), «Вечірнє вогнище» (2011 р.), «Твори у двох томах» (2013 р.). Він автор двох віршованих романів: «Донецька прелюдія» (2001, 2003 р.р.), «Московський час» (2013 р.), прозової книжки публіцистики «Голос волаючого на майдані» (2010 р.). Перелічені твори є в мережі Інтернету.

На вірші поета складено кілька пісень, зокрема, композитором Володимиром Івасюком.

Автор і тепер ще не розлюбив світ і творчу роботу.

ЗМІСТ

РОМАНТИКА ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ

«Зводять руки до сонця тополі...»	6
Над обривом.	7
«Одне з моїх найбільших свят...»	8
«Стає з людьми все важче говорити...»	9
«Прожив я немало, нівроку...»	10
«Стогне вітер. Плюскоче злива...»	11
«Мені давно вже пустувати годі...»	12
Перед ювілеєм	13
До душі	14
Завтра	15
«Юним я почувався і в сорок...»	16
«Ось дивлюсь на каштан під вікном...»	17
«Коли сад наливається цвітом...»	18
«Вже травень на повні груди...»	19
Елегія прощання	20
Жіночий день (<i>двовіри</i>)	22
Прощальна баркарола	24
Лист	25
Над потоком	26
«Поплач, моє серце, поплач!..»	27
Між полюсами	28
До юнака	29
«Поезія – душа. Яке її мірило?..»	30
«Осіннє небо ще таке високе...»	31
«І знов багряна осінь, як завжди...»	32
«Живу я сам, а наче нас багато...»	33
«Ну хто ви серед осені мені?..»	34
Золотопад	35
«Ми з тобою зустрілись не марно...»	36
Соколино – ластів'їне (<i>двовіри</i>)	37
Провесінь серця	38
Зоряна зустріч	39
Аметистовий цвіт	40
Буває раз ця дивна мить	41

«Хіба не диво: ми розквітли...»	42
Вечірнє вогнище	43
Віхола	44
«Степ вчора був, а нині зранку зник...»	45
«Кохана жінка – вишнева гілка...»	46
«Під золотисті передзвони...»	47
«Ми зустрінемося ще через місяць...»	48
«Тієї ночі ночі не було...»	49
Літнє сонце (<i>двовірш</i>)	50
Медовий спас	51
Експромт	52
«Яка печаль! Твої троянди...»	53
На концерті	54
Дух Ніколо Паганіні (<i>діалог</i>)	55
Японка грає Бетховена (<i>Концерт Мічіко Ушіда</i>)	56
Лірична рецензія	57
До колеги	58
Дружній голос	59
Друзям на згадку	60
«Не вернувся мій батько з Алтаю...»	61
Із студентських вражень (<i>двовірш</i>)	62
Перевтілення (<i>двовірш</i>)	65
До колядниці	66
«Тепер я пізно засинати звик...»	67
«День у день то дощі, то туман...»	68
«Здається, що я не ледащо...»	69
Зимове яблуко	70
«Я хотів би померти веселим...»	71
«За рікою багаття димить...»	72
«О, Господи, знову осінь!...»	73
«Заходить сонце вечорове...»	74
«Сонце гріє, бо здатне гріти...»	75
Сонячна ода	76
«Кожний грає у власній драмі...»	77
Бабине літо	78

ТРИВОЖНИЙ КИЇВ

Пізнє жнивування	80
«Я не торгуюсь з Вітчизною...»	81
«Тиш. Хати піснолиці...»	82

«Не думав я, що насолоду...»	83
«Важко дишеться нашій нації...»	84
«Вже березень... А снігові завали...»	85
«Мене кликали у політику...»	86
«Плюс двадцять в листопаді – аномалія...»	87
«Сліпий Гомер побачив на тисячоліття вперед...»	88
«Як на світ поетично глянеш...»	89
«Сумую, сумую з учора...»	90
«Я в зимовому царстві застиг...»	91
«Місяць ловить у небі зірки...»	92
Тепер!	93
«Розгардіяш в Україні...»	94
Кратер майдану (цикл)	95
«Чому я хочу трохи ще пожити?...»	102
«Ясноголовий місяць...»	103
На рубежі	104
«Розписавсь у домашньому схроні я...»	105
«Важкувато мешкати самому...»	106

ВІТЧИЗНИ ДИМ ГІРКИЙ

«Так я скучив за полем, за степом...»	108
Гуси-гусенята	109
Степовий сон	110
На Святвечір	111
«Дощ голубить бузкові кущі...»	112
Степовий мед	113
Незламний будяк	114
«Виростав я в степу біля шахти...»	115
Донецькі етюди	116
Вистояти!	118
До хірурга	119
До рідного міста	120
Гірки строфи	121
До шахтарів	123
Що малюють діти (із Олександрівки, що під Донецьком)	124
«Я вже стомивсь боротись словом...»	125
«Сестра померла. Смеркла і любов...»	126
«Ще степова одна мандрівка...»	127
«Я жив, не скоряючись долі...»	128

ДУХ АТЛАНТИДИ

«Стаю розважливим, нівроку...»	130
Кримський гексаметр	131
«Слова останні молоді...»	132
«Що за райські привілеї...»	133
«Хоч я не мариніст, а біля моря...»	134
«Тінь від гір лягла на місто...»	135
Курортна компанія	136
Біля палацу Софії Ротару (<i>іронічний експромт</i>)	137
Зустріч із землячками	138
За французьким вином	139
«Спішу. Чого? І сам не знаю...»	140
На гору ідучи	141
«Чи я люблю, чи я дурю себе...»	142
!Не судилося, не збулося...»	143
Перед від'їздом	144
Слово про друга (<i>двовіри</i>)	146
Слухаючи вуличних скрипалів	148
Слово до Криму	149
Про літню відпустку	150

ЗАГОСТРЕНИМ ПЕРОМ

Діалог доби від-пере-родження	152
До довгожителя	154
Поетичні уроки	155
Діалог на стикові епох	156
Про Байкове і не тільки	158
До істориків	158
Міжнародний діалог (<i>за народним мотивом</i>)	159
Райська перспектива	160
«Із Богом легше, як без Бога...»	161
Спроба авторецензії	162
Про інтимні речі (<i>іронічний факт</i>)	163
У тьоті Слави	164
Розмова у харчевні (<i>іронічне</i>)	165
До знайомих преферансистів	166
Сповідь гравця (<i>іронічне</i>)	167
Політична катавасія (з приводу кулачних боїв у парламенті)	168
Перед виборами президента	169

На смерть недруга.	170
Нео – євангелісти.	171
Християніст	172
Щодо генетики.	173
Чужі діти.	173
До мовних чистюль.	174
Про досконалість.	174
Давній знайомій	175
Дивноокій	175
Успішний нуль.	176
До свого 77-ліття	176
До колег – співкамерників.	177
До російських класиків	177
«Не зміг я вдертися за юності...»	178

ТОРКАЮЧИСЬ СРІБНИХ СТРУН

Передмова.	180
В'язень (із Олександра Пушкіна)	181
«Я пережив свої бажання...» (із Олександра Пушкіна)	181
«Прощай, невимита Росіє...» (із Михайла Лермонтова).	182
Поцілунок (із Якова Полонського).	183
Поети (із Олександра Блока).	184
Пісня (із Івана Буніна)	186
«Обрив Яйли. Як руки фурій...» (із Івана Буніна)	186
Світ неминущий (із Івана Буніна).	186
Між підводних стеблин (із Костянтина Бальмонта).	188
Серед світів (із Інокентія Анненського)	189
«Нелегкий ти, любовний спомин!...» (із Анни Ахматової)	190
«Якось нам удалось розлучитись...» (із Анни Ахматової)	191
«Коли б усі, хто входили до мене...» (із Анни Ахматової)	192
«Розбуди мене вранці рано...» (із Сергія Єсеніна)	193
«Ідеш ти, на мене схожий...» (із Марини Цветаєвої).	194

ПОЕМИ, БАЛАДИ

Смертельне весілля	196
Солдатська повість	199
Чукча	203
Галя	208
Балада дитинства	213
Шахтарка	215
Срібний браслет	226
Прокляті гроші	230
Дівоча помста	235
Полин на териконі (<i>балада</i>)	242
Хайтарма	244
Тривожна пригода	249
Шлях пілігрима (<i>балада</i>)	255
Любовна омана	258
Генеральська теща	261
Добра корова (<i>балада</i>)	269
Останній політ	270
Балада про баяніста	273
Гріх юності	274
Зимова читальня	278
Буфетна історія	284
Ліана (<i>поема-балада на гуцульський мотив</i>)	286
Пізній роман	294
Просвітління	302
Болото кохання	308
Бульдог (<i>повчальна історія</i>)	310
Майданниця	314
Приречені на любов (<i>поема із козацьким мотивом</i>)	321
Космічна поема (<i>із мініатюром</i>)	337
Оскарження Дон Жуана (<i>поема-монолог</i>)	352
Дачне багатство (<i>із усмішкою</i>)	357
Під літньою грозою	362
Вогонь невситимий	364
 Про автора	 369

Літературно-художнє видання

ВАСИЛЬ МАРСЮК

РОМАНТИКА ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ

Поезія останніх років

Видавничий редактор *В. Й. Клічак*
Верстка та дизайн *Я. І. Січовика*
Обкладинка *Я. І. Січовика*

Підписано до друку 07.07.2015.
Формат 84x108/32. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 23,5. Наклад 150 прим.

Видавничий центр «Просвіта»
03047, м. Київ, просп. Перемоги, 50.
тел./факс (044) 454-88-41
Інтернет: vcprosvita.com.ua
E-mail: vc-prosvita@ukr.net

Свідоцтво №1800, серія ДК
від 24. 05.2007.